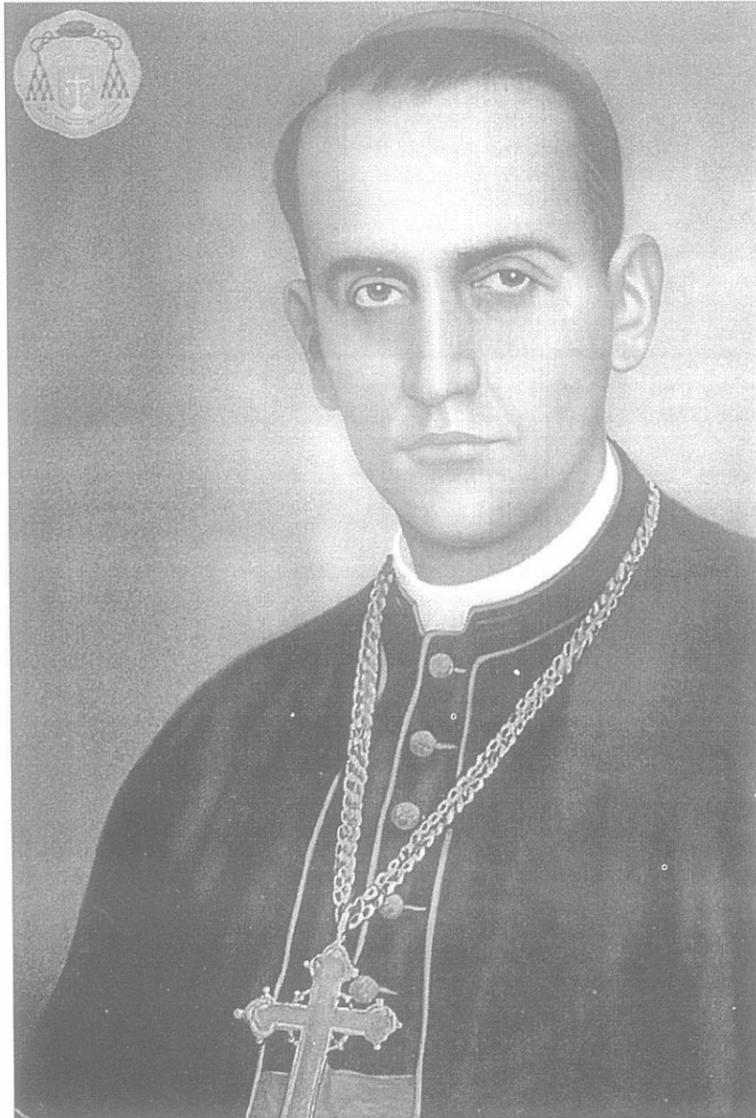

"BIT ĆETE MI SVJEDOCI"
DRUGI APOSTOLSKI POHOD SVETOGA OCA IVANA PAVLA II.
CRKVI U HRVATA, 2.-4. LISTOPADA 1998. GODINE GOSPODNJE
(ZAGREB - MARIJA BISTRICA - SPLIT - SPLIN)

"U TEBE SE, GOSPODINE, UZDAM"
 PROGLAŠENJE BLAŽENIM SLUGE BOŽJEGA
 ALOJZIJA KARDINALA STEPINCA
 MARIJA BISTRICA,
 SUBOTA 3. LISTOPADA 1998. GOSPODNJE GOSPODNJE

NAŠI JUBILARCI

Don Janko Segarić - zlatomisnička obljetnica..... 311

NAŠI POKOJNICI

Don Žarko Brzić 312

Don Ivan Pedišić..... 313

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

BIOGRAD NA MORU..... 314

KRONIKA 316

NOVE KNJIGE 321

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE - Službeni vjesnik Nadbiskupije zadarske, ISSN 1331-7016. Izdavač: Nadbiskupski ordinarijat Zadar, Zeleni trg 1, Uređuje: uredničko vijeće. Odgovorni urednik: msgr. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, Zeleni trg 1, 23000 Zadar, tel. 315-712, fax: 316-299. Tisak: wa graf, N. Tesle bb, 23000 Zadar, tel. 323-592. Datum ulaska u tisak: 27. 10. 1998.

SVETA STOLICA

Poruka Svetog Oca Ivana Pavla II. za svjetski misijski dan 269

KONGREGACIJA ZA KLER

Pismo Apostolskim Nuncijima s obzirom na ovogodišnji Papin dan i 20. obljetnicu izbora Svetoga Oca Ivana Pavla II. 272

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Pastirsko pismo hrvatskih biskupa o neposrednoj duhovnoj pripravi na drugi Apostolski pohod Svetoga Oca Hrvatskoj, Velika Gospa 1998 273

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Darovi Duha Svetoga za Život Crkve - Sakrament Potvrde: teološko-pastoralni vid (don Marinko Duvnjak) 278

Posvećeni Život i partikularna Crkva (S. M. karolina Zebić) 284

Izazovi i poslanje Caritasa u Zadarskoj nadbiskupiji (don Čedomil Šupraha) 289

Pastoralni pohod Svetoga Oca Ivana Pavla II. Crkvi u Hrvata 293

Izvatci iz razgovora zadarskog nadbiskupa Ivana Prende, emitiranog na valovima Hrvatskog radija – Zadar u povodu pohoda pape Ivana Pavla II. 293

ODREDBE 295

Seminar za animatore liturgijskih slavlja. 297

Imenovanja. 298

I. Dijecezanski odbor za pripremu i organizaciju hodočašća prigodom dolaska Svetoga Oca Ivana Pavla II. u pohod Crkvi i domovini 298

Članovi: 298

Članovi užeg (operativnog) odbora: 298

II. Mandati vjeroučitelja-laika za školsku-pastoralnu godinu 1998/1999. 298

III. Mandati vjeroučiteljica – redovnica za školsku-pastoralnu godinu 1998/1999. 299

Sjemeništarci Zadarske nadbiskupije 299

Bogoslovi Zadarske nadbiskupije. 300

Statistika Visoke teološko-katehetske škole u Zadru. 300

Raspored priprave na brak 1998./99. godine 301

VIJESTI I DOGAĐAJI

Mladomisnička slavlja u godini duhovnih zvanja u našoj nadbiskupiji 301

Nagrada dr. Stjepanu Krasiću 302

Tradicionalno hodočašće ribarskoj Gospi na Kornate 302

Knjiga o Zaglavu - O 600. obljetnici spomena župe Zaglav i 540. posvete župne crkve 303

Skup o Životu i radu don Amosa Rube Filipija 304

Koncert glagoljaških napjeva Zadarske nadbiskupije u Sv. Donatu. 305

Nove članice društva Srca Isusova u Salima 305

Knjiga "Bukovicom i Ravnim kotarom". 306

Katehetski dan '98. 306

Dani Caritasa Zadarske nadbiskupije 307

Monaško posvećenje na Čokovcu 307

Svećenička rekolekcija u listopadu 308

Proslava blagdana sv. Šime 308

Seminar za animatore liturgijskih slavlja 309

NADBISKUPOVA RIJEČ

OHRABRENI I OSNAŽENI

Papin posjet Hrvatskoj - dar i otajstvo, ili, kako dalje?

Dani visokog intenziteta duhovne i pastoralne naravi. Trodnevna obnova cijele Crkve i cijeloga naroda! Obnovljeno zajedništvo cijele nacije. Nova potvrda istinskog prijateljstva Svete Stolice prema hrvatskom narodu. Probudene nade u sposobnost suočiti se s izazovom budućnosti. Nova zrelost Crkve.

Sve su to misli koje su izgovorene proteklih dana na raznim stranama: u svjetovnom i crkvenom tisku, na elektronskim medijima, u različitim prigodama. Čuli smo ih s usta crkvenih ljudi i onih iz svijeta kulture i politike. Jest, Papin pastoralni posjet probudio nam je ponos i potaknuo nade. Njegovi govori u različitim prigodama postat će štivo za razmišljanja i nadahnuća.

Prije svega treba istaknuti da je proglašenje blaženim Alojzija kardinala Stepinca bilo stožerni događaj za trodnevno boravka Svetoga Oca u Hrvatskoj. Taj sjajni lik pastira i sina ove zemlje provlačio se kao crvena nit kroz Papine poticaje i ohrabrenja. Ivan Pavao II. je biskupima Crkve u Hrvata u posebnoj poruci **naznačio putove** našoj Crkvi za budućnost.

"Obnovljeno propovijedanje Kristova Evanđelja u svim društvenim sredinama", reče, "glavni je zadatak što u ovom povijesnom trenutku stoji pred Vašim Crkvama (biskupijama). U novom demokratskom ozračju, potrebno je snažno potaknuti novu evangelizaciju, kako čovjek, obitelj i društvo ne bi bili zavedeni te pali u zamku konzumizma i hedonizma." Potiče našu Crkvu da **svjedoči i propovijeda** vrijednosti koje životu daju radosni i pravi smisao. Naša Crkva treba ponovno otkriti svoje **vjerske i kulturne korijene**. Papa nas želi vidjeti aktivnima u **ekumenskom dijalogu** s drugim kršćanskim Crkvama i osjetljivima za međuvjerski dijalog koji uklanja nerazumijevanje i olakšava međusobno poštovanje i suradnju u službenju čovjeku.

Tko to treba izvesti?

To djelo, veli Sveti Otac, zahtijeva pokretanje svih živih snaga Crkve: biskupâ, svećenikâ, redovnikâ i redovnica, te vjernika svjetovnjaka. "Hrvatskoj su u ovo doba velikih promjena i preobrazbi potrebni muževi i žene **žive vjere**, koji znaju **svjedočiti** Božju ljubav prema čovjeku i koji su spremni staviti svoje snage u službu Evanđelja." Potrebni su apostoli. Potrebni su vjernici svjetovnjaci koji će zauzeto **svjedočiti** Evanđelje na području kulture i politike.

Čime to izvršiti?

Sveti Otac odgovara: "Sve mora biti praćeno **stalnom molitvom** te **djelatnim i svjesnim sudjelovanjem u sakramentalnom životu Crkve**, posebno u Euharistiji, na osobnoj, obiteljskoj i zajedničkoj razini." I kler tu ima svoje ključno mjesto, kao i posvećene osobe u redovništvu. Njima treba posvetiti pozornost već u odgoju. Zato je važan dobro uređen **pastoral zvanja**. Dobro odgojen kler će istinski, dosljedno i radosno **svjedočiti** Krista i Evanđelje dubokom molitvom i sabranošću, svojim darivanjem u celibatu i tako biti pozitivan izazov mladima. Svećenici, redovnici i redovnice prožeti smislom i radošću bit će osjetljivi za **pastoral obitelji** i posebno **mladih**. Bit će kadri predlagati "**kulturu života**".

Kako to ostvariti?

Načini ostvarenja tih poticaja jest u prvom redu **zajedništvo** svih vjernika u Crkvi. "Ono je bitni čimbenik svakog apostolskog djelovanja i temelj svake evangelizacije", veli Sveti Otac. On apelira da se učvrsti zajedništvo u Crkvama i u Crkvi. Potiče nas na **iskrenu suradnju** među različitim crkvenim sastavnica. **Svjedočenje** je snažan poticaj ljudima da se otvore evangelizaciji i da ustraju na putu Crkve.

U svjetlu svega rečenoga Papin dolazak u Hrvatsku možemo sažeti u onu poznatu: dođe, vidje, ohrabri i osnaži sve nas. Put je sada jasniji i lakši! Pred nama je!

Nadbiskup

**DRUGI PASTORALNI POHOD SVETOG OCA
IVANA PAVLA II. CRKVI U HRVATA
2. - 4. listopada 1998.**

Govori

Tekstove govora u tijeku ponovnog pastirskog pohoda Svetog Oca Ivana Pavla II. Hrvatskoj prenosimo u cijelosti, slijedom događanja od 2. do 4. listopada 1998.

Zagrebačka zračna luka, petak, 2. listopada 1998.

**POZDRAV PREDSEDNIKA REPUBLIKE
dr. Franje Tuđmana**

Sveti Oče, s još svježim sjećanjima na Vaš povijesni, prvi dolazak u Hrvatsku u rujnu 1994. godine hrvatski Vas narod i ovoga puta dočekuje otvorena srca, sa zahvalnošću na do sada iskazanom razumijevanju i potpori, te s nadom da ćete nam i u prigodi ovog državnog i pastoralnog posjeta Vašim porukama učvrstiti našu vjeru u nezamjenjivost kršćanske vizije za budućnost u današnjem svijetu.

Vašim drugim dolaskom u Hrvatsku, u četiri godine, pokazujete osobitu brigu Svete Stolice za hrvatski narod, koji je stoljećima ostao vjeran načelima katoličke vjere i zakonima Crkve.

Ovaj Vaš posjet, Sveti Oče, za Crkvu u Hrvata, za čitav hrvatski narod i hrvatsku državu, ima posebno povijesno značenje radi beatifikacije kardinala Alojzija Stepinca, mučenika

Crkve i jednog od najvećih hrvatskih crkvenih velikodostojnika.

Kardinal Alojzije Stepinac, bio je uzor duboke vjere i ljubavi prema čovjeku i nesebične predanosti svojoj Crkvi, a također i prema svome hrvatskom narodu.

Bio je osobno žrtva dviju velikih ideologija prve polovice XX. stoljeća - nacizma i komunizma, ideologija bez Boga, koje su se borile za tijelo i dušu europskih ljudi i naroda.

Zbog svoje odlučnosti u spašavanju progonjenih, podjednako Hrvata, Srba i Židova bio je ugrožen od kvistlinške vlasti NDH. A radi svoje nepokolebljive vjernosti katoličkoj Crkvi i zajedništvu hrvatskih katolika s Petrovim nasljednikom, bio je osuđen po komunističkoj vlasti i izložen smrtnoj pogibelji. Danas on - odlukom Svete Stolice - izlazi kao mučenik čiste savjesti i pravi svjedok vjere pred očima čitavog čovječanstva. Bio je pastir svoga naroda, čiji su životni "credo" i odanost hrvatskom narodu najbolje sažimale njegove riječi da bi bio "ništarija" da nije bio uz svoj narod koji se "plebiscitarno izjasnio za svoju državu".

Stepinčevom beatifikacijom odaje se priznanje istini i njegovoj žrtvi pred poviješću, ali i sadašnjosti, jer sa scene još nisu nestale snage koje bi hrvatskom narodu, Katoličkoj Crkvi i ovoj demokratskoj Hrvatskoj, željele nametnuti kri-

SADRŽAJ

NADBISKUPOVA RIJEČ

Ohrabreni i osnaženi 237

DRUGI PASTORALNI POHOD SVETOG OCA IVANA PAVLA II.

CRKVI U HRVATA, 2. - 4. listopada 1998. 238

Pozdrav predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana 238

Govor Svetog Oca Ivana Pavla II. 241

Pozdrav zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića Svetom Ocu 242

Pozdrav Svetog Oca Ivana Pavla II. mladima i narodu 243

Pozdrav predsjednika HBK zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića
Svetom Ocu na večeri u Nadbiskupskom dvoru 244

Drugi dan Papina pohoda Hrvatskoj 245

GOVORI - SUBOTA, 3. LISTOPADA 1998.245 245

Svečano euharistijsko slavlje i proglašenje blaženim slugu Božjega kardinala
Alojzija Stepinca u hrvatskome nacionalnom svetištu Majke Božje u Mariji Bistrici 245

Pozdrav predsjednika HBK zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića
Svetom Ocu Ivanu Pavlu II. 245

Propovijed Svetog Oca Ivana Pavla II. 246

Poruka Svetog Oca predstavnicima kulture 249

Pozdravi Svetoga Oca na raznim jezicima na završetku svete mise
(Marija Bistrica, 3. listopada 1998.) 249

Posljednji dan Papina pohoda Hrvatskoj 251

Svečana euharistija na splitskom Žnjanu 251

Pozdrav splitsko-makarskog nadbiskupa Ante Jurića Svetom Ocu Ivanu Pavlu II. 251

Propovijed Svetog Oca Ivana Pavla II. 253

Andeosko pozdravljenje 255

Susret s biskupima iz republika Hrvatske i Bosne i Hercegovine
u Nadbiskupskom dvoru u Splitu 256

Govor predsjednika HBK zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića 256

Poruka Svetog Oca Ivana Pavla II. hrvatskim biskupima 257

Pozdrav splitsko-makarskog nadbiskupa Ante Jurića Svetome Ocu 259

Poruka Svetog Oca vjeroučiteljima, nastavnicima i predstavnicima
crkvenih pokreta u Solinu 260

Svečanost oproštaja Svetog Oca u splitskoj zračnoj luci 263

Oproštajni govor Svetog Oca Ivana Pavla II. 263

Oproštajni govor predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana 265

Brzjav Svetog Oca predsjedniku Republike Hrvatske dr. Franji Tuđmanu
pri napuštanju hrvatskoga zračnog prostora 266

Papina opća audijencija, 7. listopada 1998., Vatikan 266

Alojzije Stepinac – znak opraštanja i pomirenja 266

vnju za fašističke grijehе i zločine, koje hrvatski narod i država osuđuju.

Uzdizanjem prvog čovjeka Katoličke Crkve u Hrvatskoj u razdoblju II. svjetskog rata na čast Oltara, znači ujedno priznanje svim žrtvama i mučenicima i fašističkog i komunističkog režima.

Oni što jednostavno osuđuju hrvatski narod zaboravljaju da je profašistički režim Hrvatskoj bio nametnut kao i svim drugim europskim zemljama, te da je Hrvatska imala jači antifašistički pokret negoli u drugim europskim zemljama, a danas Hrvatska izgrađuje demokratski društveni poredak.

Svojim posjetom Hrvatskoj 1994. godine uveličali ste proslavu 900. obljetnice Zagrebačke biskupije, ovom prigodom, osim beatifikacije kardinala Stepinca počastit ćete jedinstvenu proslavu 1700. obljetnice osnutka Splita - grada, Solinske crkve i Splitske nadbiskupije, koje su kao najstarije na hrvatskom tlu, odigrale posebnu ulogu u pokrštenju Hrvata, utemeljenju Crkve i općenito u životu stare hrvatske države.

Sveti Oče, u kratkom vremenu, proteklom od Vašeg prvog posjeta Hrvatskoj, ostvarili smo najuzvišeniji cilj - vratili hrvatskoj državi sve njezine okupirane krajeve koji su krvarili pod jugokomunističkom i srpskom agresijom i okupacijom. Sa simbolom naših stradanja - Vukovarom, vratili smo stotine tisuća prognanika, obnovili mnoga razorena naselja i crkve, omogućivši obnavljanje sveukupnog pa i vjerskog života.

Vi ste nas svojim govorima prošli put poticali na promicanje kulture mira, koja podrazumijeva snošljivosti i solidarnosti, i kršćanske potrebe pružanja ruke oprosta i svojim neprijateljima.

Vođeni takvom politikom, nakon što smo jedinstvom hrvatskog naroda i snagom hrvatskog oružja oslobodili većinu okupiranog područja, mi smo otvorili put i međunarodnoj zajednici za mirovne sporazume za Bosnu i Hercegovinu, te mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja, koja je uspješno ostvarena suradnjom hrvatskih vlasti i međunarodne zajednice. Svojom miroljubivom politikom Hrvatska je omogućila da se uspješno završi mirovna misija UN.

Hrvatski je narod mogao ostvariti svoj tisućljetni san o uskrснуću samostalne hrvatske države u punom jedinstvu sa svojom Katoličkom crkvom. Sada je hrvatski narod okrenut prema novim mirnodopskim izazovima i zadaćama, jer svoju domovinu želi izgrađivati kao nezavisnu i

slobodnu, ali i stabilnu i prosperitetnu socijalnu državu.

Podarite nam, Sveti Oče, i na tom putu Božji blagoslov!

Mnogi još ne znaju ili zaboravljaju da je hrvatski narod jedan od najstarijih europskih naroda, da je od svih slavenskih naroda prvi primio kršćanstvo, da je stoljećima stajao na braniku katoličanstva i svoje opstojnosti. Zaboravljaju da je, zajedno s drugim narodima, dao Europi dio svog identiteta i pridonio razvitku kršćanstva i današnje zapadne civilizacije.

Hrvatski je narod ponosan na sva svoja dostignuća u ostvarenju stabilnog demokratskog i gospodarskog poretka. Na tim temeljima, hrvatsko državno vodstvo i ja osobno kao državni poglavar, ustrajat ćemo u daljoj izgradnji demokratskog poretka, na načelima poštivanja i njegovanja općeljudskih vrednota kršćanske civilizacije.

Sveti Oče, već nekoliko godina Hrvatska je zaokupljena rješavanjem povratka hrvatskih prognanika, a i srpskih izbjeglica, odnosno zbrinjavanjem svih stradalnika jugokomunističke agresije i Domovinskog rata. Obnova razorenih domova, kulturnih i sakralnih objekata ostaje politički prioritetna, a gospodarski i humanitarno vrlo složena dugotrajna zadaća. Sve to činimo uglavnom vlastitim snagama, ali bez odgovarajuće financijske potpore, svi prognanici i stradalnici neće se moći vratiti na svoja ognjišta, a još manje ostvariti uvjete za normalan život.

Znajući koliko je Svetoj Stolici stalo do rješavanja gorućih humanitarnih pitanja, nadamo se da ona može potaći i međunarodnu zajednicu za djelotvorniju pomoć.

Pred čitavim hrvatskim društvom postavlja se kao jedna od bitnih dugotrajnih zadaća: ostvarenje moralnog i duhovnog preporoda, u smislu oslobađanja od negativnoga komunističkog naslijeđa, ali i sprečavanja širenja negativnih pojava u suvremene civilizacije.

Na gospodarskom području želimo podići životni standard svih naših ljudi, pružiti im radnu i socijalnu sigurnost, pokrećući sve gospodarske i prirodne izvore i potencijale svoje zemlje. Vlada demokratske Hrvatske ustrajat će na poboljšanju položaja i primanja onih socijalnih kategorija prije svega umirovljenika, kojima su ratne okolnosti, ali i gospodarske promjene prijelazom iz komunističkog sustava u sustav slobodnog tržišta naročito otežale život.

Sa svim susjednim državama, u novim geopolitičkim okolnostima, želimo izgraditi normalne odnose i suradnju na načelima ravnopravnosti i međusobnog poštivanja. Kao sredozemna i srednjoeuropska zemlja, baštinica zapadne kršćanske civilizacije, vrednotama koje je i sama zamjetno pridonijela, Hrvatska vidi svoju budućnost u povezivanju sa zemljama kojima povijesno i kulturno pripada. Stoga su hrvatski narod, i ovo hrvatsko državno vodstvo odlučni ne dopustiti ponavljanje kobnih povijesnih pogrešaka, odnosno namjere i planove o uključanju Hrvatske u nove balkanske ili jugoistočne integracije.

Sveti Oče, i Vi ste opetovano upozoravali svijet na tragediju Bosne i Hercegovine, zauzimajući se za prestanak rata i ubijanja. Brinuli ste i za sudbinu hrvatskog naroda u toj zemlji, koji je kao najmalobrojniji uvijek bio i najviše ugrožen, a svoju je duhovnu snagu tijekom cijele duge povijesti crpio iz katoličke vjere.

Ista briga, ali i državno-nacionalni strateški interes, određuje hrvatsku politiku prema Bosni i Hercegovini, u kojoj civilizacijske razlike i nacionalne posebnosti, pojavom ekspanzionizma i fundamentalizma, te različiti strateški interesi međunarodnih silnica, tvore i danas najsloženiju krizu u svijetu. Hrvatska će nastaviti sa svojom konstruktivnom politikom. Ona se već posvjedočila kao stožerni čimbenik u provedbi Washingtonskih i Daytonskih mirovnih sporazuma, a dužna je štititi prava hrvatskog naroda, na što je obvezuju njezin Ustav i potpisi na mirovnim sporazumima.

Na tom putu, volja hrvatskog naroda snažno i jasno očitovana na prošlorujanskim izborima, poruka je svima koji bi htjeli dovesti u pitanje njegovu jednakopravnost i konstitutivnost, te normalnu povezanost Federacije i Hrvatske.

Sveti Oče, katolička vjera u Hrvata povijesno je duboka i postojana. Današnja vlast demokratske Hrvatske želi i nastoji izgrađivati sveukupni društveni i državni život na načelima kršćanske civilizacije. Upravo zato, neki od međunarodnih čimbenika vrše pritisak na nas, namećući nam

obveze koje ne odgovaraju povijesnom trenutku, niti su s njima bile suočene druge zemlje, i ne samo one koje su nakon raspada komunizma na putu uspostavljanja demokratskih sustava.

Ne možemo se oteti dojmu da je takav odnos prema Hrvatskoj nastavak one politike koja je htjela očuvati versaillesku Jugoslaviju, za koju je i kardinal Stepinac s pravom ustvrdio da je bila tamnica za hrvatski narod. U pritiscima na Hrvatsku očituju se gledišta koja nisu odobravala uspostavljanje hrvatske države, pa i nespremnost nekih da priznaju realnost raspada bivše jugoslavenske zajednice.

Osim toga, hrvatska javnost doživljavala je taj neopravdan pritisak dijelom zbog toga što nekima u svijetu nisu prihvatljive čvrste veze između Svete Stolice i Hrvatske.

Uvjeren sam da ćemo vlastitim snagama, uz Božju pomoć, i razumijevanjem razboritih međunarodnih čimbenika, izdržati, kao i do sada, sve teškoće i sačuvati svoju vjeru, nacionalnu slobodu i uspostavljenju suverenost svoje demokratske domovine.

S osjećajima zahvalnosti Svevišnjem što je omogućio da hrvatski narod stoljećima sačuva svoju opstojnost, što nam je podario Vaša dva pastoralna i državna pohoda, posebno izražavamo zahvalnost Vama koji ste bili uz nas u ovo presudno doba uskrsnuća hrvatske slobode i državne suverenosti.

Zajedno sa svim ljudima dobre volje dočekujemo Veliki jubilej dvije tisuće godina kršćanstva, s čvrstom nadom o očuvanju trajnih vrijednosti velikih ideala za koje se zauzimate kao apostol mira i moralni autoritet današnjega svijeta.

Sveti Oče, današnja Hrvatska, s većinom svoga naroda, slijedit će Vas na putu zauzimanja za puno poštivanje slobode i dostojanstva čovjekova i ravnopravnosti naroda na tegobnom putu izgradnje mira i sprečavanja svih zala i nepravdi u društvenom i međunarodnom životu!

NOVE KNJIGE

ZAGLAV - 600 godina prvog spomena i 540 godina posvete crkve svetog Mihovila arhanđela (Zbornik), Općina Sali - Mjesni odbor Zaglav, Zagreb-Zaglav, 1998.

BUKOVICOM I RAVNIM KOTAROM, Marinović-Mitrović, Varaždin 1998.

1. E. Duffy, **Sveci i grešnici**, Povijest pape, Otokar Keršovani, Rijeka.
2. T. J. Šagi-Bunić, **Prema civilizaciji ljubavi**, KS, Zagreb.
3. T. J. Šagi-Bunić, **Živjeti Kristovim Duhom Svetim**, KS, Zagreb.
4. A. V. Stepinac, **Pisma iz sužanjstva**, Postulatura, Zagreb.
5. M. Milić, **Pape**, Laus, Split.
6. Kard. J. Ratzinger, **Sol zemlje**, Mozaik knjiga, Zagreb.
7. **Biblija i najmanjima**
8. **Danica – katolički kalendar 1999.**
9. T. Invačić, **Gdje je izlaz**, Tevizija, Zagreb.
10. B. Duda, **Razmišljanje o A. Stepincu**, KS, Zagreb.
11. **Plan i program katoličkog vjeronauka**
12. M. Psel, **O demonima**, Verbum, Split.
13. J. Escriva, **Put**, Verbum, Split.
14. R. Guardini, **Sveti znakovi**, Verbum, Split
15. E. Ringel, **Da odbaciš život**, Oko tri ujutro, Zagreb.

Knjige se mogu nabaviti u Nadbiskupskoj knjižari, Ulica don Ive Prodana, Zadar.

Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru. Sve-toj misi i domjenku koji je kasnije održan u Sjemeništu, prisustvovali su profesori i studenti VTKŠ-e.

SEMINAR ZA LITURGIJSKE ANIMATORE - 9. i 10. 10., u župno-pastoralnom centru župe Bezgrešnog Začeca Marijina, Zadar - Puntamika, održan je dvodnevni Seminar za liturgijske animatore, koji je upriličilo Nadbiskupijsko povjerenstvo za liturgiju. Na seminaru je sudjelova-

lo oko 80 polaznika iz raznih naših župa, a predavanja i rad po skupinama vodili su članovi Povjerenstva za liturgiju - o. J. Milanović OSB, don M. Soljačić, don T. Sikirić, prof. L. Marijan i dr. Bernardin Škunca OFM, predstojnik Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral u Zadru. O. Nadbiskup je u pratnji Generalnog vikara pohodio Seminar i predvodio za sudionike svetu misu u župnoj crkvi Bezgrešnog Začeca (vidi: Vijesti).

GOVOR SVETOG OCA IVANA PAVLA II.

Gospodine predsjedniče Republike, štovana gospodo predstavnici Vlade, časna braćo u biskupstvu, predraga braćo i sestre!

1. Božja mi Providnost omogućuje da danas ponovno stupim na hrvatsko tlo: upravo počinjem svoj drugi pastirski pohod ovoj dragoj zemlji. Ovo je apostolsko putovanje na neki način nastavak putovanja koje sam mogao ostvariti u rujnu 1994. Tada se moj pohod ograničio samo na glavni grad.

Drago mi je što sam mogao prihvatiti pozive koji su mi stizali s raznih strana: od biskupâ ove zemlje, od gospodina predsjednika Republike, od predstavnika Hrvatske vlade i Hrvatskoga državnog sabora, kao i od običnih građana. Zahvaljujem gospodinu predsjedniku Republike na uistinu srdačnim riječima, koje mi je upravo uputio, i na očitovanoj dobrodošlici. Pozdravljam predstavnike Vlade i ostale ugledne osobe, koje su svojom nazočnošću željele počastiti ovaj susret.

Srdačno pozdravljam i sve vas koji ste se ovdje sabrali da mi poželite sretan dolazak. Moj se pozdrav preko vas širi na sve stanovnike ove plemenite zemlje, bogate vjerom, poviješću i kulturom.

2. Dolazim k vama kao *hodočasnik Evanđelja* slijedeći stope prvih svjedoka vjere. Dolazim ubrati plodove hrabroga svjedočanstva što su ga pružali Pastiri i vjernici sve od prvih stoljeća kršćanstva. Ti su se plodovi očitovali u svemu svojem bogatstvu posebno u teškim vremenima: u doba rimskih progona, na početku, zatim u doba turskoga prodora i okupacije, te, u najnovije vrijeme, u doba strašnoga komunističkog progona. Kako ne ostati zadivljeni pred uzorima vjere kao što su sveti Dujam biskup te solinski, duvanjski, istarski, srijemski i sisački mučenici, sve do sluge Božjega Alojzija Stepinca, koji je s drugim svjedocima žarkim svjetlom osvijetlio ovo stoljeće kojim se završava drugo kršćansko tisućljeće?

Dolazim danas učvrstiti svoju braću u vjeri zahvalan Gospodinu za dvotisućljetnu nazočnost Crkve u ovim krajevima i za bogatu povijest hrvatskih katolika. Dolazim da tu svoju braću ohrabrim u nadi i da ojačam njihovu ljubav. Ovaj moj drugi pastirski pohod Hrvatskoj ima *dvije središnje točke*: proglašenje blaženim sluge Božjega Alojzija Stepinca, mučenika vjere, i proslavu 17 stoljeća grada Splita. S tim su povezana i dva hodočašća: u Mariju Bistricu, hrvatsko mari-

jansko nacionalno svetište, i na Otok u Solinu, u hrvatsko marijansko prasnosište, dva mjesta posebno značajna za vjersku povijest vašega kraja.

Ovo će dakle putovanje biti u znaku pobožnosti hrvatskoga naroda prema Presvetoj Bogorodici. Želim zbog toga već sada Onoj, koju zazivate kao *Odvjetnicu Hrvatske, najvjerniju Majku*, povjeriti svoje korake u vašoj domovini. Njoj upravljam svoju prošnju da nastavi bdjeti nad hodom vašega naroda. Neka ga štiti i podupire u svjedočenju za Krista i Evanđelje i neka mu na njegovim životnim stazama pokazuje put vječnoga spasenja.

3. Životno je važno da hrvatski narod *ostane vjeran svojim kršćanskim korijenima* te da istodobno bude otvoren zahtjevima sadašnjega trenutka koji, iako nosi ne male teškoće, ipak omogućuje nazrijeti utješne razloge nade. Hrvatska zemlja je nakon nasilnoga i krvavoga rata, u koji se našla upletena, napokon upoznala mir i slobodu. Sve su snage pučanstva sada usmjerene na *postupno liječenje dubokih rana sukoba, na istinsko pomirenje među svim etničkim, religioznim i političkim komponentama stanovništva* i prema *uvijek sve većoj demokratizaciji društva*.

Radujem se tome i potičem na ustrajnost u zalaganju s velikodušnom odlučnošću. Ratne posljedice i način razmišljanja stvoren u doba komunističke vladavine stvaraju brojne zapreke. Prije nego je potrebno ne klonuti duhom. Solidarnom se suradnjom svih mogu i u razmjerno kratkom roku naći prikladna rješenja čak i za najsloženija pitanja.

Od srca želim da se u ovome dijelu Europe više nikada ne ponove neljudska stanja, koja su se ovdje dogodila nekoliko puta u ovome stoljeću. Neka se bolno i tragično iskustvo minulih desetljeća pretvori u pouku sposobnu rasvijetliti umove i ojačati volje te se budućnost ove zemlje, jednako kao i Europe i svega svijeta, može obradovati sve većemu rastu dogovaranja i suradnje također i među narodima različitih jezika, kultura i vjera.

Ovaj svoj pohod miloj Hrvatskoj počinjem riječima ljubavi i nade. Neka on pridonese da se zemlja, koja je sastavni dio Europe, izgrađuje na trajnim vrijednostima. Želja mi je da iz davnih kršćanskih korijena ove zemlje provre jaka bujica životne limfe koja će sada već u zoru novoga tisućljeća osigurati procvat istinskoga humani-

zma za buduće naraštaje. Posebno bih želio da kršćani znaju dati odlučan zamah novoj evangeli-zaciji velikodušno svjedočeći za Krista Gospodi-na, Otkupitelja čovjeka.

Pred zagrebačkom katedralom Uznesenja B. D. Marije

POZDRAV ZAGREBAČKOG NADBISKUPA JOSIPA BOZANIĆA SVETOM OCU

Sveti Oče!

Današnji dan, kada se Crkva spominje sve-tih anđela čuvara, nama u Hrvatskoj, i posebno ovdje u Zagrebu, nije mogao biti ljepši i znakovi-tiji od susreta s Vama, s Vama koji nam dolaze kao Anđeo nade naše!

Rijetki su gradovi imali sreću i čast dva puta ugostiti Papu. Naš Zagreb i svi njegovi gra-dani danas su zbog toga i ponosniji i počašćeniji i zahvalniji.

Dopustite mi stoga, Sveti Oče, da Vam predstavim ovo zahvalno mnoštvo Zagrepčana i hrvatske mladeži te da Vam u njihovo ime, u ime braće u episkopatu, kao i svoje osobno zaželim srdačnu dobrodošlicu!

Ovdje pred, kako je mi volimo zvati, Ste-pinčevom katedralom danas stojimo puni svetog ushićenja i ponosa. Zagrepčani i nebrojeno mnoštvo vjernika naše domovine ovu su katedralu u proteklim desetljećima pretvorili u mjesto hodo-čašćenja na grob našega mučenika i učitelja kardi-nala Alojzija Stepinca, kojega ćete nam Vi, Sveti Oče, sutra u Mariji Bistrici uzdići za uzor vjere kao novoga blaženika.

Sveti Oče, u sjećanjima nam još uvijek snažno odjekuju Vaše poruke koje ste nam prije četiri godine, kao hodočasnik mira, uputili u Za-grebu. Sada ste po drugi put s nama u našoj

Zazivam Božju pomoć na cijelu hrvatsku naciju i sve od srca blagoslivljem!

domovini da nas još snažnije usmjerite prema evanđeoskim vrednotama i naznačite putove pra-voga rasta.

Pred Vama su sada ovdje osobito brojno okupljeni mladi. Oni predstavljaju mladež naše domovine. Došli su da bi se sreli s Vama i da bi zajedno s Vama susreli Krista. Oni u Vama nalaze svoga istinskog prijatelja. Prije četiri godine poz-vali ste ih da budu izgraditelji mira mijenjajući najprije vlastito srce. "Samo je Bog siguran temelj života i nepredvidivog dostojanstva svakoga čovjeka" – rekli ste im tada. A kada ste mislili na Jubilej godine 2000., napisali ste: "Budućnost svijeta i Crkve pripada mladim generacijama koje će, rođene u ovom stoljeću, biti zrele u budućem, prvom u novom tisućljeću" (*Tertio millennio ad-veniente*, 58).

Sveti Oče, mladi očekuju Vašu riječ da bi u njoj našli svjetlo za svoj život, hrabrost za hod u budućnost i poticaj za izgradnju nove civilizacije ljubavi.

Anđele nade naše, molimo Vas da nas u snazi Duha Svetoga utvrdite u vjeri, pokažete put i povedete prema trećem tisućljeću - Kristovom i našem.

Sveti Oče, dobro došli u naš Zagreb, glavni grad Hrvatske!

lebrirane svete mise podijelio je sakrament svete potvrde.

NADBISKUP U RIMU - Od 20. do 24. 9., o. Nadbiskup je boravio u Rimu radi poslova Nadbiskupije, posjetio neke Kongregacije i pohodio mons. Šimu Ducu, graditelja dviju novih crkava u Zadru.

TALIJANSKI VELEPOSLANIK PRI SVETOJ STOLICI U ZADRU - U ponedjeljak, 21. 9., Nadbiskupiju je pohodio dr. Bruno Bottai, veleposlanik Rep. Italije pri Svetoj Stolici i predsjednik međunarodne udruge Talijana "Dante Alighieri" koja postoji i u Zadru. U ime odsutnoga Nadbiskupa, gosta je primio mons. M. Bolobanić, generalni vikar.

TV INTERVIEW O PAPI NOM POHODU - U petak, 25. 9., mons. M. Bolobanić, predsjednik Nadbiskupijskog odbora za hodočašće prigodom dolaska Sv. Oca Ivana Pavla II. u pohod Crkvi u Hrvata, imao je televizijski interview na lokalnoj TV postaji u svezi organizacije hodočašća Zadarske nadbiskupije u Mariju Bistricu i Split.

700. OBLJETNICA ŠIBENSKE BISKUPIJE - Ovogodišnji blagdan svetoga Mihovila, arkandela, zaštitnika Šibenske biskupije prošao je u znaku proslave 700. godišnjice utemeljenja susjedne Šibenske biskupije. Simpoziju o povijesti biskupije, 23. 9., u ime Zadarske nadbiskupije bili su nazočni mons. M. Bolobanić, gen. vikar, mons. M. Oblak, nadbiskup u miru i mons. P. Kero, biskupski vikar za kulturu. Uoči blagdana sv. Mihovila i na sam blagdan, 28. i 29. 9., na svim svečanostima u Šibeniku sudjelovali su o. Nadbiskup, mons. M. Bolobanić i mons. M. Oblak.

SV. KUZMA I DAMJAN U POLAČI - Blagdan sv. Kuzme i Damjana svečano je proslavljen u Polači kao župni naslovnik i kao Dan Općine. Blagoslov spomen-križa poginulim polačkim braniteljima i svečano euharistijsko slavlje predvodio je mons. M. Oblak, nadbiskup u miru. Na svečanoj sjednici Općinskoga vijeća mons. M. Oblaku dodijeljeni su općinski grb i povelja. Općinska plaketa i povelja dodijeljeni su mons. P. Keru, svojedobnom poslužitelju Polače, te negdašnjim polačkim župnicima don Ivici Mustaču i don Igoru Ikiću.

POHOD SV. OCA CRKVI U HRVATA - Od 2. do 4. 10. 1998., Crkvu i domovinu Hrvata po drugi put je pohodio Sveti Otac Ivan Pavao II. Odmah po dolasku Sveti Otac se susreo s mladima pred katedralom u Zagrebu i pohodio grob kardinala Alojzija Stepinca. U subotu, 3. 10.,

na Mariji Bistrici, Papa je svečano proglasio blaženim mučenika kardinala Alojzija Stepinca u nazočnosti oko pola milijuna vjernika iz svih krajeva Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine i svijeta. U trenutku proglašenja oglasila su se sva zvona naše zadarske stolne crkve sv. Stošije. U nedjelju, 4. 10., papa Ivan Pavao II. pohodio je Split u povodu 1700. obljetnice biskupije i grada Splita, te predvodio misu na Žnjanu, na samoj obali hrvatskog Jadrana, na kojoj je sudjelovalo nešto manje od pola milijuna vjernika. Poslije podne se Sveti Otac sastao s mladima i raznim crkvenim pokretima kraj crkve Gospe od Otoka u Solinu. Mnoštvo je hodočasnika iz Zadarske nadbiskupije sudjelovalo na svim susretima sa Svetim Ocem tijekom tri blagoslovljena dana njegova pohoda našoj Crkvi i Domovini (vidi: Vijesti).

SJEDNICA SAVJETNIKA NADBISKUPIJE - U ponedjeljak, 5. 10., pod predsjedanjem o. Nadbiskupa, održana je 15. sjednica Savjetnika (konzultora) Zadarske nadbiskupije, na kojoj se razmatralo Pastoralni plan za 1999. godinu.

SASTANAK KANONIKA STOLNOG KAPTOLA - U utorak, 6. 10., u Nadbiskupskom domu u Zadru, Nadbiskup je održao sastanak s nekim članovima Stolnog kaptola sv. Stošije i razgovarao s njima o oživljavanju rada toga tijela naše mjesne Crkve.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA - U srijedu, 7. 10., u sjemeništu "Zmajević" održana je mjesečna rekolekcija zadarskoga prezbiterija. Meditativnu kronicu prvoga dijela rekolekcije predvodio je don Nedjeljko Zubović, kancelar, dok je u pastoralnom dijelu o. Jozo Milanović OSB održao predavanje na temu: "Redovništvo - dar Duha Svetoga Crkvi". Nakon rasprave održan je zajednički objed (vidi: Vijesti).

PROSLAVA SV. ŠIME - Svečano je u Zadru proslavljen njegov zaštitnik sveti Šimun. Uoči blagdana, 7. 10., u svetištu sv. Šime, o. Nadbiskup je predvodio svečanu pjevanu večernju. Na sam blagdan brojni su hodočasnici tijekom čitavoga dana pohodili svetište. Jutarnju koncelebraciju predvodio je o. Nadbiskup, a večernju mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarski (vidi: Vijesti).

POČETAK AKADEMSKE GODINE NA VTKŠ - U subotu, 10. 10., u crkvi Gospe od Zdravlja, o. Nadbiskup je predvodio svečano euharistijsko slavlje i zaziv Duha Svetoga povodom početka nove akademske godine 1998/99. na

GEN. VIKAR KOD EPISKOPA LONGINA – U subotu, 29. 8., mons. M. Bolobanić, gen. vikar, u pratnji generalnog vikara Šibenske biskupije, mons. Dominika Škevena, pohodio je pravoslavnog episkopa dalmatinskog, g. Longina u Šibeniku, u svezi nekih imovinsko-pravnih odnosa pravoslavne crkvene općine sv. Ilije u Zadru i Zadarske nadbiskupije.

SJEDNICA NASTAVNIČKOG ZBORA NADB. KLASIČNE GIMNAZIJE – U ponedjeljak, 31. 8., u nazočnosti o. Nadbiskupa, održana je I. sjednica nastavničkog zbora Nadbiskupske klasične gimnazije u školskoj godini 1998/1999., na kojoj je don J. Kokić, rektor, predstavio brojno stanje škole, razrede i radni kalendar.

SASTANAK SVEĆENIKA BIOGRADSKOG DEKANATA – U ponedjeljak, 31. 8., u Polači, u nazočnosti gen. vikara mons. M. Bolobanića, održan je sastanak svećenika Biogradskog dekanata u svezi nove vjeronaučne školske godine.

DUHOVNE VJEŽBE – Od 1. do 3. 9. 1998., u samostanu sv. Pavla na Školjiću, održan je II. turnus duhovnih vježbi za svećenike Zadarske nadbiskupije, uz sudjelovanje o. Nadbiskupa. Duh. vježbe je držao o. Ivan Fuček DI, profesor na Gregorijani u Rimu.

POSŁANSTVO PALJUVA KOD NADBISKUPA – Vođeni župnikom don Josom Kerom, poslanstvo Paljuva pohodilo je o. Nadbiskupa, 4. 9., u svrhu iznalaženja povoljnog rješenja za gradilište tamošnje nove crkve.

SJEDNICA ODBORA ZA IZGRADNJU – 4. 9., pod predsjedanjem o. Nadbiskupa, održana je sjednica Odbora za obnovu i izgradnju Zadarske nadbiskupije radi rješavanja pristiglih molbi i prijedloga za zahvate na crkvenim objektima.

VODSTVO ZADARSKOG CARITASA KOD NADBISKUPA – U subotu, 5. 9., o. Nadbiskup je primio don Čedomila Šuprahu, direktora Caritasu Zadarske nadbiskupije i prof. Marija Bebića, voditelja Obiteljskog centra Caritasu radi pripreme susreta Hrvatskog i Talijanskog Caritasu u Crikvenici te Dana Caritasu u Zadru.

NADBISKUP NA SUSRETU HRV. I TAL. CARITASA - Od 8. do 10. 9. o. Nadbiskup je sudjelovao na II. susretu Hrvatskog i Talijanskog Caritasu koji se održao u Crikvenici, te prvoga dana predvio misno slavlje za sve sudionike skupa. Na susretu su sudjelovali i predstavnici Caritasu Zadarske nadbiskupije.

SIMPOZIJ O SREDNJOVJEKOVNOJ HRVATSKOJ DIPLOMACIJI - Od 9. do 11. 9., u Zadru je održan znanstveni skup pod naslovom "Hrvatska srednjovjekovna diplomacija" u organizaciji Hrvatske diplomatske akademije u Zagrebu. Predavanja su se održavala u hotelu "Donat" na Boriku. Na prijemu koji je tom prigodom priredio zadarski župan g. Š. Prtenjača u Županijskom domu, 9. 9., bili su nazočni o. Nadbiskup, mons. M. Bolobanić i mons. M. Oblak. Na predavanjima u hotelu "Donat" povremeno su prisustvovali o. Nadbiskup i Nadbiskup u miru, a bili su nazočni i svečanom prijemu u hotelu "Barbara". Skup su pohodili dr. Ivo Sanader i dr. Mate Granić.

DANI CARITASA - 11. i 12. 9., održani su u Zadru "Dani Caritasu" na kojem su sudjelovali talijanski, njemački i austrijski donatori našeg dijecezanskog Caritasu tijekom Domovinskoga rata. Na skupu, koji se održao u hotelu "Novi Park" bili su nazočni o. Nadbiskup i Nadbiskup u miru, a kratko ga je pohodio i dr. Mate Granić, ministar vanjskih poslova RH. Prvoga dana o. Nadbiskup je za sve sudionike predvodio euharistijsko slavlje u samostanskoj crkvi koludrica benediktinki sv. Marije, a drugog dana održan je izlet na Visovac (vidi: Vijesti).

DUHOVNE VJEŽBE BOGOSLOVA - Od 13. do 18. 9., o. Nadbiskup je vodio duhovne vježbe za bogoslove Zadarske nadbiskupije u samostanu sv. Pavla na Školjiću (Preko). Sudjelovalo je 13 bogoslova (dvojica su trenutno u HV).

SJEDNICA EKONOMSKOG VIJEĆA - Pod predsjedanjem o. Nadbiskupa, 18. 9., u Nadbiskupskom domu, održana je XIV. sjednica Ekonomskog vijeća Nadbiskupije na kojoj su se rješavali tekući zadaci.

20. OBLJETNICA ŽUPE STANOVI - U subotu, 19. 9. proslavljena je 20. obljetnica utemeljenja župe Kraljice mira na Stanovima. Svečano euharistijsko slavlje tim povodom, u tamošnjoj župnoj crkvi, predvodio je nadbiskup u miru, mons. M. Oblak.

NADBISKUP U ZAGREBU - 19. 9. o. Nadbiskup je boravio u Zagrebu, u Hrvatskom Caritasu, radi dorade novog statuta Hrvatskog Caritasu, te se sastao s mons. Josipom Bozanićem, nadbiskupom zagrebačkim.

KRIZMA U DIKLU I KOŽINU - U nedjelju, 20. 9., mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru, u župi Diklo i potom Kožino, preko konce-

POZDRAV SVETOG OCA IVANA PAVLA II. MLADIMA I NARODU

1. Dragi stanovnici Zagreba i cijele Hrvatske, draga mladeži i drage obitelji: mir vama!

Ovdje, pred ovom velebnom katedralom, spomenikom vjere i umjetnosti, koja čuva zemne ostatke sluge Božjega kardinala Alojzija Stepinca, pozdravljam vas u imenu Krista uskrsloga, jedinoga Spasitelja svijeta, i sve vas želim zagrliti s velikom ljubavlju!

Misli mi lete svim dragim stanovnicima ove zemlje i radostan sam što danas mogu očitovati svoje poštovanje njezinoj plemenitoj civilizacijskoj baštini. Na poseban se način obraćam vama, kršćani, koji, prema riječima apostola Petra, morate "biti uvijek spremni na odgovor svakomu, koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama" (1 Pt 3, 15).

Zahvaljujem Providnosti koja je upravljala mojim koracima te me ponovno dovela u Hrvatsku. Same mi od sebe naviru riječi vašega pjesnika: "Tu brat mi je vsaki / tu doma sem taki ..." (D. Domjanić, *Kaj*). Želio bih osobno pozdraviti sve stanovnike ove zemlje, ljude svih društvenih slojeva: od poljoprivrednikâ do običnih radnika; od domaćicâ do stručnih djelatnika; od mornarâ i ribarâ do službenikâ, djelatnikâ u kulturi i znanstvenikâ; od najmlađih do starih i bolesnih. Neka do svih dođu moje želje mira i nade!

2. S ljubavlju se posebno obraćam *tebi, mladeži*, koja si se okupila u tako velikom broju očekavši me na dolasku u vašu zemlju. Posebno mi je drago što ovo moje hodočašće počinje u znaku mladeži.

Predragi, u vama pozdravljam budućnost ovih krajeva i Crkve u Hrvatskoj. *Krist danas kuca na vrata vaših srdaca*: znajte ih otvoriti i primite Ga. On ima pravi odgovor na vaša očekivanja. S Njim ćete, praćeni pogledom punim ljubavi Djevice Marije, moći na stvarateljski način izgrađivati naum vaše budućnosti.

Nadahnujte se na Evanđelju! U svjetlu ćete njegova nauka moći razvijati zdrav kritički duh za suočavanje s modnim konformizmima, te u svoju sredinu unositi novinu evanđeoskih blaženstava, koja oslobađa. Naučite razlikovati dobro od zla i ne biti površni u prosuđivanju. To je ona mudrost, koja mora resiti svaku zrelu osobu.

3. Svaki građanin, a navlastito vjernik, ima *točno određenu odgovornost za svoju domovinu*. Vaša zemlja od vas očekuje značajan doprinos na raznim područjima društvenoga života, gospodarstva, politike, kulture. Njezina će budućnost biti bolja u onoj mjeri u kojoj se svatko od vas bude znao zauzeti za poboljšanje samoga sebe.

Ljudski život na zemlji nosi sa sobom raznovrsne teškoće. One se sigurno ne mogu rješavati bijegom u hedonizam, u konzumizam, u drogu ili u alkohol. Potičem vas da se odvažno suočavate s protivštinama i da rješenja tražite u svjetlu Evanđelja. Znajte ponovno otkriti bogatstvo vjere te iz njega crpiti snagu za odvažno i dosljedno svjedočenje.

Sluga Božji kardinal Alojzije Stepinac, kojega ću sutra, ako Bog da, uzdignuti na čast oltara, mladeži je svojega doba preporučivao: "Pazite na sebe i izgrađujte se, jer bez moralno izgrađenih i solidnih pojedinaca nema ništa. Nisu najveći patrioti oni koji najviše viču, već oni koji najsavjesnije vrše zakon Božji" (*Propovijedi, govori, poruke*, Zagreb 1996., str. 97).

Neka nikada ne iščezne vaš mladenački zanos napajan na živoj vjeri u Boga. Kardinal Alojzije Stepinac je s tim u svezi svećenicima preporučivao: "Tjerajte kao kugu od naše mladeži svaku malodušnost, jer je nedostojna katolikâ, koji se diče ovim velikim imenom, kao što je ime Boga našega" (*Pisma iz sužanjstva*, Zagreb 1998., str. 310).

4. Žarko sam želio po drugi put pohoditi Hrvatsku kako bih nastavio hodočašće vjere, ufanja i mira što sam ga počeo u rujnu 1994. Sada na sreću više nema rata. Od srca želim da *ga više nikada i ne bude u ovoj plemenitoj zemlji*. Neka ova zemlja i susjedna područja postanu prebivalište mira: pravoga i trajnoga mira koji uvijek pretpostavlja pravdu, poštivanje drugih i suživot među različitim osobama i kulturama.

Hrvatska, koja je sastavni dio Europe, zauvijek je okrenula bolnu stranicu svoje povijesti te ostavila iza leđa strašne tragedije XX. stoljeća kako bi na novo tisućljeće mogla gledati sa žarkom žudnjom za mirom, slobodom, solidarnošću i suradnjom među narodima. Ovdje mi je posebno drago navesti riječi mojega prethodnika blažene

uspomene Pija XII. što ih je izgovorio 24. prosinca 1939.: "Temeljni zahtjev pravednoga i časnoga mira jest osiguranje prava na život i nezavisnost svih naroda, velikih i malih, jakih i slabih" (AAS, XXXII [1940], str. 10). Te riječi čuvaju svu svoju vrijednost gledano i s obzorâ novoga tisućljeća, koje je već na vratima. Istodobno su to riječi, koje obvezuju svaku pojedinu naciju da svoj pravni sustav usklade sa zahtjevima pravne države te uvijek sve više poštuju zahtjeve ukorijenjene u prirodno dostojanstvo svih njezinih građana.

Želja mi je da se u ovoj zemlji u sve savršenijem obliku priznaju i prihvaćaju temeljna prava ljudske osobe, počevši od prava na život od njegova početka do njegova naravnoga prestanka. Stupanj se civilizacije jednoga naroda mjeri osjetljivošću koju pokazuje prema svojim najslabijim članovima i onima koji su slabije životne sreće, te nastojanjem kojim se zauzima za njihov ponovni oporavak i potpuno uključivanje u društveni život.

5. Crkva se osjeća pozvanom da sudjeluje u ovome postupku ljudskoga promaknuća. Ona međutim dobro zna da je njezina prvotna i glavna dužnost spomenutome promaknuću pridonositi propovijedanjem Evanđelja i odgojem savjesti. U ispunjenju te zadaće ona računa sa svakim pojed-

inim od vas, dragi vjernici koji me slušate: računa na vaše svjedočenje i, još više, na vašu molitvu. Upravo se u molitvi otvaraju obzori stalne spasenjske Božje nazočnosti u životu svake osobe i svakoga naroda. Zajedništvo s Bogom hrani u dušama odvažnost nade. Neka svatko od vas uzmogne ponovno otkriti neizmjerena bogatstva skrivena u osobnoj i zajedničkoj molitvi!

Žarko želim da pučanstvo Hrvatske i u budućnosti *ostane vjerno Kristu*. U toj se naime vjernosti nalazi tajna prave slobode: jer "za slobodu nas Krist oslobodi" (Gal 5, 1). A sloboda je, kako pjeva vaš pjesnik, "dar, u kom sva blaga višnji nam Bog je dô" (I. Gundulić, *Dubravka*).

6. Doviđenja sutra u svetištu Majke Božje Bistričke!

Zazivam sada Božji blagoslov i zaštitu Blažene Djevice Marije na vas ovdje nazočne, na sve koji su s nama povezani preko radija i televizije, i na sve stanovnike ove zemlje. Gospodin vam svima udijelio ustrajnu vjeru, djelatnu slogu, mudrost u donošenju odluka nadahnutih općim dobrom.

I neka nikada s vaših usana ne iščezne prelijepi pozdrav kojim vas i ja sada pozdravljam:

Hvaljen Isus i Marija!

POZDRAV PREDSJEDNIKA HBK zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića Svetom Ocu na večeri u Nadbiskupskom dvoru

(neslužbeni prijevod s talijanskog jezika)

Sveti Oče!

Duboko sam zahvalan Bogu na velikom daru što Vas mogu primiti u ovome nadbiskupskom sjedištu u Zagrebu. Duboko ganut pozdravljam Vas, Svetosti, u ime svih hrvatskih biskupa, svih nazočnih uzoritih i preuzvišenih gostiju kao i u moje osobno ime.

Sveti Oče, naša nadbiskupija osjeća se počašćenom zbog povlastice da Vas može po drugi put primiti. Prošle su četiri godine od Vašega prvog pastoralnog pohoda Hrvatskoj. Budući da nas ove godine ponovno častite svojom nazočnošću, naša je radost preobilna i naša zahvalnost neizmjerena. Vaš dolazak smatramo izvanrednim darom.

Pozdravljam ovdje nazočne uzorite kardinale, preuzvišene nadbiskupe, biskupe i prečasne svećenike i svima želim ugodni boravak s nama i među nama.

Katolička Crkva danas slavi blagdan Anđela čuvara i čast mi je što u ovoj osobitoj prigodi mogu izraziti svoje želje Njegovoj prečasnoj uzoritosti državnom tajniku Njegove Svetosti kardinale Angelu Sodanu. Prečasna uzoritosti, zahvalan sam Vam na Vašem hvalevrijednom služanju Svetoj Stolicu i na ljubavi i pozornosti kojom pratite Crkvu u Hrvata. *Ad multos annos!*

Sveti Oče, ova večer za hrvatski narod ima osobiti značaj. Svi su u pokretu. Mladi pješke hode prema Mariji Bistrici. Brojni hodočasnici iz

ljaškom Misom na starim olipskim napjevima u crkvi sv. Roka na Olibu koju je predvodio mons. M. Bolobanić. Istoga dana održan je i seoski zbor povodom početka radova na obnovi župne crkve na Olibu koja sljedeće godine slavi 100. obljetnicu posvećenja. Zboru je predsjedao mons. Bolobanić, predsjednik Odbora za obnovu olipske župne crkve.

UMRO DON IVE PEDIŠIĆ – Uoči Velike Gospe, 14. 8., preminuo je najstariji svećenik Zadarske nadbiskupije – don Ive Pedišić. Pokopan je na Gradskom groblju 17. 8. Sprovođene obrede i Misu zadušnicu u katedrali sv. Stošije predvodio je o. Nadbiskup (vidi: Naši pokojnici).

NADBISKUP PREDVODIO DUHOVNE VJEŽBE NA HVARU – Od 18. do 21. 8. u samostanu u Sućurju na Hvaru, o. Nadbiskup je vodio duhovne vježbe za svećenike Hvarske biskupije.

SJEDNICA ODBORA ZA PAPIN DOLAZAK – U srijedu, 19. 8., pod predsjedanjem mons. M. Bolobanića, održana je sjednica članova Odbora Zadarske nadbiskupije za hodočašće prigodom pohoda pape Ivana Pavla II. Crkvi u Hrvata na kojoj su dogovorene sve konkretne predradnje u svezi sudjelovanja hodočasnika Zadarske nadbiskupije na susretu sa Svetim Ocem.

BLAGDAN KRALJICE MIRA – U subotu, 22. 8., u župi Kraljice mira, Zadar - Stanovi, o. Nadbiskup je predvodio svečano misno slavlje i procesiju. U Zemunik, svečanu Misu i procesiju predvodio je Generalni vikar.

NADBISKUP NA PAGU – U nedjelju, 23. 8., o. Nadbiskup je uveo u službu novoga župnika Kolana i Barbata na Pagu, don Marina Ninčevića, preko nedjeljnog euharistijskog slavlja koje je predvodio u tim župama. Nadbiskup je obišao naselje Mandre i posjetio Pag.

POGLAVARSTVO ŠKABRNJE KOD NADBISKUPA – U ponedjeljak, 24. 8. predstavnici Poglavarstva Općine Škabrnje posjetili su o. Nadbiskupa radi izrade projekta za novu župnu crkvu u Škabrnji.

POGLAVARSTVO KISTANJA KOD NADBISKUPA – U utorak, 25. 8., Nadbiskup je primio načelnika Kistanja g. Paška Eraka, njegova zamjenika g. S. Palića i kistanjskog župnika don Gašpara Dodića u svezi obnove župne kuće i izgradnje nove župne crkve u Kistanju.

ZAPOČELA OBNOVA ŽUPNE CRKVE U VELOM IŽU – U ponedjeljak, 24. 9., započela

je obnova župne crkve Sv. Petra i Pavla u Velom Ižu, koja je teško oštećena uslijed salinizacije. Obnova je započela izmjenom krovne konstrukcije.

NOVI GRADONAČELNIK PAGA KOD NADBISKUPA – U utorak, 25. 8., Nadbiskup je u kurtoazni posjet primio g. Josipa Vičevića, novoizabranog gradonačelnika grada Paga.

MONS. DE NICOLO KOD NADBISKUPA – U utorak, 25. 8., Nadbiskupa je pohodio mons. Paolo de Nicolo, regent Papinske palače i zadržao ga na objedu.

POGLAVARI SJEMENIŠTA KOD NADBISKUPA – U utorak, 25. 8., Nadbiskup je primio poglavare Nadbiskupskog dječakog sjemeništa "Zmajević" u Zadru u svezi s početkom nove školske godine.

XXII. KATEHETSKE DAN – U srijedu, 26. 8., održan je XXII. katehetski dan Zadarske nadbiskupije uz sudjelovanje svih vjeroučitelja – svećenika, redovnika, redovnica i vjernika laika koji djeluju u Zadarskoj nadbiskupiji. Euharistijsko slavlje u crkvi sv. Marije predvodio je o. Nadbiskup, a predavanje u dvorani sjemeništa "Zmajević" održao je mr. Marinko Duvnjak (vidi: Vijesti).

NADBISKUPIJI DODIJELJENA ZAHVALNICA ZADARSKOG LISTA – U srijedu, 26. kolovoza, u hotelu Kolovare u Zadru, održana je svečanost u povodu izlaska iz tiska jubilarnog 200. broja tjednika *Zadarskog lista* kojom prigodom je uredništvo lista dodijelilo posebnu zahvalnicu za suradnju i Zadarskoj nadbiskupiji. Nagradu je u ime odsutnoga Nadbiskupa primio mons. M. Bolobanić.

NADBISKUP NA PRIMOPREDAJI HRVATSKOG CARITASA – U svojstvu novoga predsjednika Hrvatskog Caritasa, o. Nadbiskup je 27. i 28. 8. boravio u Zagrebu na službenoj primopredaji Caritasa. Dosadašnji predsjednik, mons. V. Stanković predao je vodstvo Hrvatskog Caritasa o. Nadbiskupu u nazočnosti mons. A. Škvorčevića, generalnog tajnika HBK.

BLAGDAN SV. IVANA KRSTITELJA – Blagdan Glavosijeka svetog Ivana Krstitelja, 29. 8., proslavljen je svečanim misnim slavljem u Medvidi, a predvodio ga je mons. M. Bolobanić, gen. vikar. Svečano je bilo i u drugim župama naslovnicama: Žmanu, Gorici-Raštanima i Sv. Ivanu na Kosi u Biogradu.

KRONIKA

HODOČAŠĆE RIBARSKOJ GOSPI – U subotu, 1. 8. 1998., održano je tradicionalno hodočašće Gospinoj crkvi koju su podigli ribari na otoku Jadri (Piškera) na Kornatima. Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Milivoj Bolobanić, generalni vikar, uz sudjelovanje brojnih svećenika i hodočasnika s Dugog otoka (Sali), iz Murtera i Zadra (vidi: Vijesti).

650. OBLJETNICA ZAGLAVA – Na zavjetni blagdan Gospe od anđela, 2. 8., održana je proslava 650. obljetnice od prvog pisanog spomena župe Zaglav na Dugom otoku i 540. obljetnica posvete župne crkve i samostana sv. Mihovila, arkanđela. Svečano euharistijsko slavlje i procesiju predvodio je mons. Milivoj Bolobanić, gen. vikar. Tom prigodom održana je i promocija zbornika "ZAGLAV" (vidi: Vijesti).

SKUP O DON AMOSU RUBI FILIPIJU – U petak, 7. 8., u Salima je održan prigodni skup o svećeniku don Amosu Rubi Filipiju. Misu zadušnicu u saljskoj župnoj crkvi sv. Marije predvodio je mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru. Pred crkvicom sv. Nikole na Portu održana su izlaganja o životu, svećeničkom i znanstvenom radu pokojnog saljskog svećenika i glagoljaša (vidi: Vijesti).

GLAGOLJAŠKI KONCERT U SV. DONATU – U subotu, 8. 8., u sklopu XXXVIII. glazbenih večeri u Sv. Donatu, u crkvi sv. Donata održan je koncert glagoljaških pučkih crkvenih napjeva Zadarske nadbiskupije, nazvan "Puče moj" na kojem su sudjelovali pučki crkveni pjevači iz Kolana, Posedarja, Velog Iža i Sali (vidi: Vijesti).

ZLATNA MISA DON JANKA SEGARIĆA – U nedjelju, 9. 8., na Istu, umirovljeni župnik hrvatske župe sv. Ante u Los Angelesu i začasni kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije, don Janko Segarić proslavio je svoju zlatnu misu. Svečanom euharistijskom slavlju u župnoj crkvi sv. Nikole na Istu, prisustvovali su o. Nadbiskup, mons. M. Oblak, mons. M. Bolobanić, drugi svećenici i brojni Iščani. Prigodnu propovijed izrekao je o. Nadbiskup.

UMRO DON ŽARKO BRZIĆ – U subotu, 8. 8., u zadarskoj Općoj bolnici preminuo je za-

darski svećenik i publicist don Žarko Brzić. Pokopan je u rodnom Svetom Filipu i Jakovu, u ponedjeljak 10. 8., uz sudjelovanje brojnih svećenika, redovnika, redovnica i vjernika. Sprovodnu misu i obrede predvodio je o. Nadbiskup, a sudjelovali su i splitsko-makarski nadbiskup i metropolit Ante Jurić te biskup šibenski Ante Ivas (vidi: Naši pokojnici).

DOBROTVORNI KONCERT ZA HRVATE UBOKI – U četvrtak, 13. 8., u katedrali sv. Stošije u Zadru održan je dobrotvorni koncert za izgradnju nove crkve i pastoralnog centra u Tivtu, Boka kotorska. Koncert su izveli zadarski pjevači i glazbenici. Nakon koncerta održan je u dvorištu Svećeničkog doma "Zmajević" domjenak. Koncertu i domjenku bili su nazočni o. Nadbiskup te mons. Galić, generalni vikar Kotorske biskupije. Nadbiskupija zadarska darovala je 10.000 kuna za izgradnju crkve i centra.

PROSLAVA SVETKOVINE VELIKE GOSPE – Svetkovina Uznesenja Marijina, 15. 8., svečano je proslavljena diljem Nadbiskupije. O. Nadbiskup predvodio je Euharistiju u župi Uznesenja Marijina u Zadru-Belafuži, te prezentirao Poruku hrvatskih biskupa pred Papin pohod Crkvi u Hrvata. Nadbiskup u miru predvodio je slavlje u zbornoj crkvi u Pagu, Generalni vikar na Olibu. Posebno svečano bilo je u župama gdje se Velika Gospa slavi kao naslovnica župe i crkve: Škabrnje, Korlat, Rodaljice, Sali, Mali Iž, Rava i Ugljan.

ZAVJETOVANJA SESTARA MILOSRDNICA – Na Veliku Gospu, 15. 8., u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja u Zadru, preko svečanog euharistijskog slavlja koje je predvodio o. Nadbiskup, doživotne zavjete položile su tri sestre milosrdnice sv. Vinka Paulskog. Istodobno je jedna sestra obnovila zavjete.

GODINA DON MARKA SIKIRIĆA – U nedjelju, 16. 8., na blagdan zaštitnika župe Bibinje, svetoga Roka, o. Nadbiskup je predvodio Svetu misu i procesiju kroz mjesto Bibinje, te otvorio Godinu don Marka Sikirića – prosvjetitelja i rodoljuba.

PROSLAVA SV. ROKA NA OLIBU – Blagdan sv. Roka proslavljen je svečanom glago-

svih dijelova naše zemlje putuju prema našem nacionalnom svetištu. Ovo će biti noć tišine i molitve u očekivanju velike radosti. Kardinal Alojzije Stepinac je naša radost. On je znak naše vjernosti Bogu i Katoličkoj crkvi.

Božja providnost željela je da "Papa iz daleke zemlje" Poljske, koja nam je draga i bliska, proglasi blaženim mučenika komunizma dvadesetog stoljeća. To su "znaci vremena" kojima Bog

progovara kako bi sve to postalo jasno i razumljivo.

Sveti Oče, mnoge vrijednosti koje su se u svijetu i čovjeku bile udaljile od Boga njemu su se ponovno približile u tijeku Vašeg papinstva. Vi ste znak Božje blizine svijetu.

Sveti Oče, hvala Vam još jedno

* * * * *

DRUGI DAN PAPINA POHODA HRVATSKOJ

GOVORI - SUBOTA, 3. LISTOPADA 1998.

Svečano euharistijsko slavlje i proglašenje blaženim sluga Božjega kardinala Alojzija Stepinca u hrvatskome nacionalnom svetištu Majke Božje u Mariji Bistrici

Pozdrav predsjednika HBK zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića Svetom ocu IVANU PAVLU II.

Sveti Oče!

Tri su riječi u koje u ovom svečanom i svetom času želim sažeti sve misli i želje, svu radost i sreću koju osjećamo u ovim danima uživajući blagonaklonost Vašega drugoga posjeta Hrvatskoj, osobito Crkvi Božjoj u lijepoj našoj domovini i gdje god žive katolici Hrvati.

Pozdravljamo Vas.

Zahvaljujemo Vam.

Čestitamo Vam.

1. Sveti Oče, pozdravljaju Vas, mojim glasom, svi vjernici i ljudi dobre volje u cijeloj našoj domovini. Pozdravljaju Vas svi sudionici ovoga velebnog slavlja kojem prisustvuju i visoki nosioci hrvatskih državnih vlasti.

Pozdravljaju Vas ovdje nazočni kardinali i biskupi, naši gosti iz cijeloga svijeta. Pozdravlja Vas sasvim osobito sav hrvatski katolički episkopat s dvojicom naših uzoritih kardinala: Franjom Kuharićem i Vinkom Puljićem. Pozdravljaju Vas naši svećenici, đakoni, redovnici, redovnice i svi ovdje nazočni Isusovi vjernici.

Budite blagoslovljeni, Sveti Oče, koji nam dolazite u ime Gospodnje!

2. Zahvaljujemo Vam što "u brizi za sve Crkve" (usp. 2 Kor 11, 28) iskazujete svoju očinsku brigu i ljubav prema našoj Crkvi i našoj domovini.

Zahvaljujemo Vam što u ovome Vašem drugom apostolskom posjetu spajate dva velika središta hrvatske i crkvene i državne povijesti – Zagreb i Split, da nam tako označite potrebu i zadaću i crkvenog i državnog jedinstva.

U isto vrijeme, ponovno nas – osobito po svetom Dujmu mučeniku, utemeljitelju Crkve splitske – upozoravate na drevne kršćanske korijene na koje se u VII. stoljeću pricijepilo hrvatsko kršćanstvo. A opet, upirete prstom na suvremenog mučenika svjedoka vjere i vjernosti Kristu Isusu i njegovoj Crkvi, na zagrebačkoga nadbiskupa i kardinala Svete Rimske Crkve Alojzija Stepinca.

Hvala Vam, Sveti Oče, osobito Vam hvala na ovom velikom daru, na našem novom blaženi-

ku i uzorniku koji nas je oporučno obvezao na vjernost do groba Crkvi katoličkoj.

Hvala Vam što ste došli ovamo, u predrago hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke, da nam ovdje svima usmjerite pogled na Nju, Zvijezdu nove evangelizacije, koja Vam je toliko pri srcu.

Došli ste da ovdje izvršite beatifikaciju našega sluga Božjega, čin svojega vrhovnoga apostolskog autoriteta. I to baš na dan 3. listopada kada je Alojzije Stepinac – na taj dan godine 1946. – pred komunističkim sudom, nevin, održao svoj znamenit svjedočki govor. Nije to bio govor u svoju obranu. Bila je to vjeroispovijest za koje je svetinje živio, koje svetinje brani i za koje je spreman, čiste savjesti, svaki čas umrijeti. A to su: Bog, Krist Isus - pravi Bog i pravi čovjek, čast presvete Bogorodice, Crkva Božja, svetost ženidbe, pravo mladih na zdravi vjerski odgoj, kao i temeljna prava koja po Bogu ima svaki čovjek.

Te svetinje, baš danas na isti dan, 3. listopada, želite ovdje posvijestiti svima nama, svoj Crkvi Božjoj u Hrvatskoj i u čitavome hrvatskom narodu, kao i cijeloj Katoličkoj crkvi i svim ljudima dobre volje.

Hvala Vam!

3. Napokon, Sveti Oče, mi Vam čestitamo.

Za nekoliko dana - na blagdan sv. Hedvige, kraljice koju posebno štuje poljski narod, 16. listopada ove godine, navršit ćete dvadeset punih godina Vašega blagoslovljenog pontifikata. Time

PROPOVIJED SVETOG OCA IVANA PAVLA II.

1. "Ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod" (Iv 12, 24). Kristove nas riječi, koje smo upravo čuli, vode u samo srce Otajstva koje slavimo. One na neki način sadrže u sebi cijeli vazmeni Događaj: usmjeravaju nas prema Otkupiteljevoj smrti na Križu, na Veliki petak, te nas istodobno upućuju prema jutru Uskrsnuća.

Svakodnevno se spominjemo ovoga Otajstva za vrijeme Svete Mise kada, nakon posvete kruha i vina, govorimo: "Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, Tvoje uskrsnuće slavimo, Tvoj slavni dolazak iščekujemo." "Pšenično zrno palo na zemlju" prije svega je sam Krist, koji je umro na Kalvariji i koji je potom pokopan u zemlju da bi

ulazite u niz rimskih prvosvećenika kojima je Božja providnost darovala najduži rok apostolske službe Crkvi i čovječanstvu.

Blagoslovljen budi Bog za ovaj svoj dar, Vama i nama!

I dok Vam čestitamo, Sveti Oče, na tom Božjem daru, upravljamo Bogu svemogućemu svoje molitve: neka Vas poživi i podrži u svojoj službi te uzmognete, kao Ivan Krstitelj, pripremiti put Gospodinu Isusu Kristu u njegovo treće tisućljeće.

Danas, u ovom tako svečanom času, u našim dušama i srcima na sasvim nov i poticajan način odzvanja ona Vaša prva učiteljska riječ, koju ste 22. listopada 1978. u svojoj nastupnoj euharistiji uputili svim ljudima: "Ne bojte se prigrliti Krista, prihvatiti njegovu vlast! (...) Ne bojte se! Otvorite, upravo raskrilite vrata Kristu! Njegovoj spasotvornoj vlasti otvorite granice država, gospodarskih i političkih sustava, široka područja kulture, civilizacije, razvitka. Nemojte imati straha! Krist zna što je u čovjeku, samo On to zna! (...) Dopustite Kristu da progovori čovjeku. Jedini On ima riječi života, da, života vječnoga!"

Neka se to danas, u ovome jedinstvenom danu hrvatske svete povijesti – po zagovoru presvete Bogorodice Djevice i njezina sluga Alojzija – na nov i snažan način, darom Duha Svetoga, u svima nama dogodi!

Vi nas, Sveti Oče, u tom ponovno poučite i apostolskim blagoslovom podržite!

svima dao život. Ali ovo se Otajstvo smrti i života ostvaruje također i u ovozemnom životu Kristovih učenika: biti bačeni na zemlju i tamo umrijeti i za njih je uvjet svake prave duhovne plodnosti.

Nije li možda upravo to bila tajna i vašega nezaboravnog i nezaboravljenog nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca, kojega danas motrimo u slavi blaženikâ? On je na jedinstven način sudjelovao u Vazmenom Otajstvu: poput pšeničnoga zrna "pade na zemlju", na ovu hrvatsku zemlju, te je, umrijevši, donio "obilat rod". "Tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvat će ga za život vječni" (usp. Iv 12, 25).

Maločas pročitane riječi Druge poslanice Korinćanima vrlo lijepo se nadovezuju na Doga-

Crkva je jednobrodna građevina s apsidom, u stilu jednostavnog baroka. Više je puta temeljito obnavljana izvana i iznutra brigom župnika i zalaganjem vjernoga puka. Unutrašnjost rese pet baroknih oltara, među kojima je najvrjedniji onaj od pozlaćenog drveta. Bogato je izrezbaren – s uskrslim Kristom i raspjevanim anđelima. Potječe iz druge polovice 18. st. Crkva je registrirani spomenik kulture.

Novo groblje i kapelicu svih Svetih, sa zvonom i novim oltarom, blagoslovio je nadbiskup Marijan Oblak na svetkovinu Krista Kralja, 26. XI. 1989., uz prisustvo brojnog naroda i predstavnike društvenih organizacija.

U gradu se još nalaze crkvice **sv. Roka** i **sv. Ante** iz 1850. godine. **Novi samostan časnih sestara milosrdnica sv. Vinka** koje su u službi župnog pastora i njege bolesnika u Ortopedskoj bolnici, blagoslovio je 5. XI. 1992. mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski. **Župni dom** je sagrađen 1869. god. uz župnu crkvu.

2. Nova crkva sv. Ivana Krstitelja na Kosi u prekomagistralnom Biogradu

Biogradski je predio Kosa s Jankolovicom posljednjih desetljeća narastao u pravo naselje, novi dio grada. Ima preko 170 katoličkih obitelji koje su vapile za svojom crkvom jer je ona Stošijina uz more njima daleko i zbog gustoga prometa za turističke sezone teško pristupačna. Ti su razlozi vodili o. Nadbiskupa da je još 1977. god. osnovao na Kosi novu župu sv. Ivana Krstitelja.

Za župnika don Tomislava Bondulića gradilište i kamen temeljac nove crkve blagoslovio je zadarski nadbiskup M. Oblak u nedjelju, 12. srpnja 1987. god. Novu župnu crkvu i oltar na Kosi posvetio je g. Nadbiskup u nedjelju, 5. lipnja 1988. preko koncelebrirane sv. Mise, s 22 koncelebranta. Toga čitavog dana bivala je kiša. Nad ulazom je postavljena spomen-ploča s natpisom:

U IME KRISTOVO. AMEN. Ovu crkvu sv. Ivana Krstitelja na Kosi u Biogradu na moru, koje izgradnju 1. lipnja 1987. godine započesmo, temeljni kamen 12. srpnja 1987. položismo, doprinosom vjernika i dobročinitelja izgradismo, za vrijeme župnika don Tomislava Bondulića, zadarski nadbiskup Marijan Oblak 7. lipnja 1988. godine posveti.

Zvonik i zvona

Sa sjeverne strane župne crkve diže se skladni kameni zvonik. U današnjem obliku podignut je godine 1859. Visok je 30 metara, kako svjedoči natpis iznad sata.

U zvoniku se njišu tri zvona, nanizana jedno ispod drugoga. Nabavljena su u Padovi 1925. god. na spomen tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva. 1. Najveće zvono je najniže položeno. U promjeru ima 93 cm. U medaljonu ima naziv ljevaonice: DACIANO COLBA CHI NI E FIGLI. FONDERIA PONTIFICIA – PADOVA. Ima dovoljno ukrasa pri vrhu i dolje s uobičajenim motivima. vitice, cvijeće, lišće. Glavni natpis je pri vrhu zvona: *NA SPOMEN TISUĆGODIŠNJICE HRVATSKOG KRALJEVSTVA. 925-1925.* Na zvonu su u niskom reljefu likovi: Isus na križu, sv. Pavao, sv. Stošija.

2. Srednje zvono je postavljeno između najvećega i najmanjega. Ima u promjeru 82 cm. U medaljonu naziv ljevaonice u Padovi (kao gore). Ima ugravirano dovoljno ukrasa i likova svetaca koje puk osobito štuje: Majka Božja, sv. Josip... Natpis: *U TEBE SAM, GOSPODINE, UFAO. NEĆU SE SMESTI U VIJEKE. VJERNI PUK BIOGRADA N/M. 1925.*

3. Najmanje zvono je najgornje. Ina njemu je ime ljevaonice kao i na dva gornja zvona. Promjer: 73 cm. Ima ukrasa i likova zaštitnika. Natpis: *OD MUNJE I GRŔDA – OSLOBODI NAS GOSPODINE! 1925.*

*"Zvonila su za oluje, zvonila su za vjenčanja,
zvonila su za živote i za zadnja putovanja...
Pričaju nam našu povijest brižno kao otac
simu...
Slušajte ih kako zvone stara zvona našeg grada."*

Župnici Biograda u 20. stoljeću

1. Don Šime Lovrović, iz Silbe, od 1887. do 1903. godine
2. Don Henrik Brnetić, iz Silbe, od 1903.-1913.
3. Don Šime Matulina, iz Silbe, od 1913.-1932.
4. Don Ante Šoša, iz Preka, od 1932.-1960.
5. O. Martin dr. Kirigin OSB, iz Mirca (o. Brač), od 1961.-1970.
6. Don Tomislav Bondulić, iz Oliba, od 1970.-1991.
7. Don Milivoj Bolobanić, iz Oliba, od 1991.-1996.
8. Don Igor Ikić, iz Gorice, od 1996. –

Rozario Šutrin

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

BIOGRAD NA MORU

Biograd na moru (Belgrad, Alba maris, Bjeli grad, Stolni Biograd, Zaravecchia) dekanatska je župa sv. Stošije, muč. Gradić se nalazi 28 km istočno od Zadra, na pitomoj obali Ravnih kotara. Osnovaše ga naši stari Hrvati u 10. st. čim učvrstiše svoju hrvatsku kneževinu. Prvi ga put spominje Konstantin Porfirogenet sredinom 10. st. Neko vrijeme je sjedište hrvatske županije Sidraga.

U 11. st. postao je za kralja Petra Krešimira IV. (1058.-1074.) sjedištem hrvatskih kraljeva i krunidbenim gradom u kome hrvatski vladari povremeno stanuju. Krešimir je u Biogradu 1059. god. osnovao biskupiju i muški benediktinski samostan sv. Ivana, a 1069. god. ženski samostan sv. Tome te ih obdario kraljevskim povlasticama, posjedima, oslobođenjem od poreza... U Biogradu se ugarski kralj Koloman na temelju ugovora *Pacta conventa* okrunio 1102. god. za prvoga hrvatsko-ugarskoga kralja.

Biograd je bio trn u oku romanskom Zadru i Veneciji pa se smatralo da je uspon Biograda na štetu Zadra, i obratno. Tako 1125. g. mletački dužd D. Michieli osvoji i poruši Biograd do temelja. Izbjegli građani morali su preseliti u Skradin, Šibenik i na otoke, a benediktinci preko kanala u svoj samostan sv. Kuzme i Damjana na Čokovcu kod Tkona (o. Pašman). Benediktinke u Zadar, a biskup u Skradin jer je taj grad bio u granicama biogradske biskupije. Tako nastaje skradinska biskupija.

Kad su križari 1202. osvojili Zadar, nje govori se bjegunci skloniše u biogradske ruševine, obnoviše grad i prozvaše ga Novim Zadrom. Kad se povratili u svoj Zadar, prozvaše Biograd, za razliku od obnovljenog Zadra, *Starim Zadrom*, Zaravecchia. U 13. i 14. st. gradom naizmjenice gospodare bibrski knezovi Šubići, vranski templari, prior Ivan Paližna... Za ugar.-hrv. kralja Ladislava Napuljskoga, koji Dalmaciju proda Veneciji, dolazi 1409. god. Biograd sa čitavim sjevernodalmatinskim primorjem, pod vlast Venecije i ostaje u mletačkim rukama do njezine propasti 1797. god.

Za ratova između Venecije i Turaka grad je često stradao, a 1646. god. uspiju ga Turci osvojiti te ga Ibrahim-paša spalio. Tako je sve do 19. st.

Biograd neznatno mjesto koje se stalno obnavlja. Pod Austrijom dijeli sudbinu drugih naših zemalja sve do 1918. god. a 1923. je pripojen Hrvatskoj u okvirima Kraljevine Jugoslavije. U novije vrijeme vidno se razvija u ugledno turističko središte. Svojim bogatim poljoprivrednim zaleđem (Jankolovica, Vrana) privlači naše stanovništvo iz slabije razvijenih predjela naše kršne Bukovice i Ravnih kotara. Danas broji preko 6.000 žitelja

"Biograd, Pašman, Turanj, Bibinje – niz koralja, kristala puno more, sunčeva staza titra..."

(Pavao Dešpalj)

Biogradske crkve

1. Župna crkva nalazi se na uzvisini biogradske poluotoka. Posvećena je sv. Stošiji, Anastaziji, djevici i mučenici. Kao zaštitnica župe spominje se još u 10. st. Sigurno su joj od iskona vjernici podigli crkvu, a njezino štovanje su u Biogradu učvrstili građani Zadra kada se poslije rušenja svoga grada (1202.) skloniše u Biogradu. Svečano se slavi 15. siječnja.

S vremenom je ta prvotna župna crkva postala tijesnom pa župljani svojim trudom i troškom podigoše novu, sadašnju 1761. godine. Duga je 33, a široka 12,50 i visoka 10 metara. Na vrhu pročelja nosi kip svete zaštitnice. Posvetio ju je nadbiskup zadarski Matija Karaman (C. F. Bianchi, *Zara cristiana* II., 151) za župnika don Ante Jurasovića, kako to svjedoči spomen ploča nad portalom od klesana kamena, s latinskim natpisom koji u prijevodu glasi:

BOGU PREDOBROMU SVEVIŠNJEMU OVAJ HRAM POSVEĆEN BLAŽENOJ ANASTAZIJI MUČENICI, prije tješnji, PODIGNU POBOŽNOST STANOVNIKA BIOGRADA pod župnikom preč. Antom Jurasovićem, za četrnaeste godine nadbiskupovanja Mateja Karamana, za prokonzula Frane DIEDA, godine od utjelovljenja Gospodnjega 1761.

đaj koji slavimo. Sveti Pavao piše: "Kao što su obilate patnje Kristove u nama, tako je po Kristu obilata i utjeha naša" (2 Kor 1, 5). Ne predstavlja li možda ova tvrdnja vrlo znakovito tumačenje Kristovih riječi o pšeničnom zrnu koje umire? Oni koji obiluju dioništvom u Kristovim patnjama, oni, zahvaljujući Kristu, doživljavaju i obilnu utjehu, koja vrije iz obilja dobra kojemu je Križ ishodište.

2. "Ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod" (Iv 12, 24). Prepuni smo danas radosti u zajedničkom zahvaljivanju Bogu za novi plod svetosti što ga hrvatska zemlja pruža Crkvi u osobi mučenika Alojzija Stepinca, zagrebačkoga nadbiskupa i kardinala Svete Rimske Crkve.

Velik je broj mučenika koji su tijekom stoljećâ nikli u ovim krajevima, počevši od vremena Rimskoga carstva, s likovima kao što su Venancije, Dujam, Anastazija, Kvirin, Euzebij, Polion, Mavro i toliki drugi. Njima su se u kasnijim stoljećima pridružili Nikola Tavelić i Marko Križevčanin, zatim mnogi svjedoci vjere u vrijeme otomanske vladavine te oni iz naših vremena među kojima se ističe svijetla osoba kardinala Stepinca.

Oni su svojom žrtvom ujedinjenom s Kristovim patnjama pružili *posebno svjedočanstvo*, koje, unatoč zubu vremena, ništa ne gubi na svojoj rječitosti, nego nastavlja izgaravati svjetlo i širiti nadu. Osim njih ima i mnogo drugih pastira i običnih vjernika, muževa i žena, koji su krvlju potvrdili svoju vjernost Kristu. Pripadaju velikom mnoštvu onih koji, odjeveni u bijele haljine i s palmama u rukama, stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem (usp. *Otk 5, 9*).

Blaženi Alojzije Stepinac nije prolio krv u doslovnom smislu riječi. Njegova je smrt uzrokovana dugotrajnim patnjama, koje je podnio: zadnjih je petnaest godina njegova života bilo obilježeno neprekinutim nizom zlostavljanja posred kojih je odvažno izložio vlastiti život radi svjedočenja za Evanđelje i za jedinstvo Crkve. Svoju je sudbinu, da se poslužim Psalmistovim riječima, položio u Božje ruke (usp. *Ps 16 [15], 5*).

3. Ne dijeli nas mnogo vremena od života i smrti kardinala Alojzija Stepinca: svega trideset-osam godina. Svima su nam *poznate okolnosti ove smrti*. Mnogi među nazočnima mogu iz vlastitoga iskustva posvjedočiti koliko su onih godina bile obilate patnje Kristove među pučanstvima u Hrvatskoj i tolikim drugim zemljama

našega kontinenta. Razmišljajući danas o Apostolovim riječima iz dna srca stanovnicima tih zemalja želimo da i u njima, nakon patnje, bude obilata utjeha raspetoga i uskrsloga Krista.

Današnji je obred proglašenja blaženim za sve nas poseban razlog utjehe. Ovaj se svečani čin odvija u hrvatskome marijanskom nacionalnom svetištu u Mariji Bistrici na prvu subotu u mjesecu listopada. Pred očima Presvete Djevice ugledni sin ove blagoslovljene zemlje biva uzdignut na čast oltara, o stotoj obljetnici svojega rođenja. *Ovo je povijesni događaj* u životu Crkve i vaše nacije. Podnijevši u svojem tijelu i duhu okrutnosti komunističkoga sustava, jedan od istaknutih likova Katoličke crkve zagrebački nadbiskup kardinal Alojzije Stepinac sada se povjerava sjećanju svojih sunarodnjaka s blistavim znamenjima mučeništva.

Biskupi su vaše zemlje tražili da proglašene blaženim Alojzija Stepinca bude upravo ovdje, u svetištu Majke Božje Bistričke. Iz osobnoga iskustva znam što je za nas Poljake u doba komunističke vlasti značilo svetište na Jasnoj Gori, s kojim je na poseban način povezan pastirski rad sluga Božjega kardinala Stefana Wyszyńskog. Ne čudi me da je slično značenje za vas imalo ovo svetište, u kojemu se sada nalazimo, ili ono u Solinu, kamo ću poći sutra. Oдавно sam želio pohoditi Svetište Majke Božje Bistričke. Rado sam zbog toga prihvatio prijedlog hrvatskih biskupa i danas na ovom znakovitom mjestu obavljam svečani čin beatifikacije.

Srdačno pozdravljam ovdje okupljene hrvatske biskupe, a posebno spominjem dragoga kardinala Franju Kuharića te zagrebačkoga nadbiskupa i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije mons. Josipa Bozanića. Isto tako pozdravljam gospodu kardinale Puljića, Sodana, Meisnera, Ambrožića, nadbiskupe i biskupe, koji su došli za ovu zgodu iz raznih zemalja. S ljubavlju pozdravljam svećenike, redovnike, re-

dovnice i sve vjernike laike, jednako kao i predstavnike drugih vjerskih zajednica nazočnih na ovome slavlju. S poštovanjem pozdravljam također predsjednika Republike, predsjednika Vlade te predstavnike građanskih i vojnih vlasti zemlje, koji su nas željeli počastiti svojom nazočnošću.

4. "Ako mi tko hoće služiti, neka ide za mnom" (Iv 12, 24. 26). Dobri Pastir je za blaženoga Alojzija Stepinca bio jedini Učitelj: Kristov je primjer sve do kraja nadahnjivao njegovo ponašanje te je položio i život za stado, koje mu je bilo povjerenjeno u posebno teškom povijesnom razdoblju.

U osobi se novoga blaženika *spaja*, da se tako izrazim, *cjelokupna tragedija koja je pogodila hrvatsko pučanstvo i Europu* tijekom ovoga stoljeća obilježena trima velikim zlima: fašizmom, nacizmom i komunizmom. On je sada u nebeskoj slavi okružen svima onima koji su, kao i on, dobar boj bili, kaleći svoju vjeru u kušnjama i nevoljama. U njega danas s pouzdanjem upiremo svoj pogled istući njegov zagovor.

Znakovite su u svezi s tim riječi što ih je novi blaženik izgovorio 1943. u vrijeme Drugoga svjetskog rata kada se Europa nalazila pritiješnjenom nečuvenim nasiljem: "Kakav poredak zastupa Katolička crkva, kad se danas cijeli svijet bori za novi poredak? Mi, osuđujući sve nepravde, sva ubijanja nevinih, sve paleže mirnih sela, sva zatiranja sirotinjskih žuljeva ... odgovaramo ovako: Crkva je za onaj poredak, koji je toliko star, koliko i deset zapovijedi Božjih. Mi smo za poredak, koji je napisan ne na raspadljivoj papiru, nego u savjesti ljudskoj prstom Boga živoga" (*Propovijedi, govori, poruke*, Zagreb 1996., str. 179-180).

5. "Oče, proslavi ime svoje!" (Iv 12, 24. 28). Svojim ljudskim i duhovnim životnim putem blaženi Alojzije Stepinac svojem narodu pruža svojevrsni kompas da bi se znao orijentirati. Evo glavnih točaka: vjera u Boga, poštivanje čovjeka,

ljubav prema svima sve do praštanja, jedinstvo s Crkvom kojoj je na čelu Petrov nasljednik. wDobro je znao da se ne može popuštati kad je u pitanju istina, jer istina nije roba kojom se može trgovati. Zbog toga mu je bilo draže prihvatiti patnju nego li izdati svoju savjest i iznevjeriti obećanje dano Kristu i Crkvi.

Nije bio sam u tomu hrabrom svjedočenju. Uza nj su bile i druge odvažne osobe, koje su, da bi sačuvale jedinstvo Crkve i branile njezinu slobodu, prihvatile da zajedno s njim plate teški danak tamnice, zlostavljanja, pa čak i krvi. Danas se tome mnoštvu nesebičnih duša - biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, vjernicima svjetovnjacima - divimo i zahvaljujemo im. Slušamo njihov *snažni poziv na praštanje i pomirbu*. Oprostiti i pomiriti se znači *očistiti sjećanje* od mržnje, zavade, želje za osvetom, znači priznati bratom čak i onoga koji nam je nanio zlo, znači ne dopustiti da nas pobjedi zlo, nego zlo svladavati dobrim (usp. Rim 12, 21).

6. Blagoslovljen budi, "Oče Gospodina našega Isusa Krista, Oče milosrđa i Bože svake utjehe" (2 Kor 1, 3) za ovaj novi dar Tvoje milosti.

Blagoslovljen budi, Jedinorođeni Sine Božji i Spasitelju svijeta, zbog Tvojega slavnog Križa, koji je u zagrebačkom nadbiskupu kardinalu Alojziju Stepincu postigao divnu pobjedu.

Blagoslovljen budi, Duše Oca i Sina, Duše Tješitelju, koji nastavljaš očitovati svoju svetost u ljudima i koji ne prestaješ djelovati kako bi napredovalo djelo spasenja.

Trojedini Bože, danas Ti želim zahvaliti za čvrstu vjeru ovoga Tvojeg puka unatoč ne malim protivštinama što ih je susretao tijekom stoljećâ. Želim Ti zahvaliti za nebrojene mučenike i ispovjednike vjere, muževe i žene svih životnih dobi, koji su živjeli u ovoj blagoslovljenoj zemlji!

"Oče, proslavi ime svoje!" (Iv 12, 28).

Hvaljen Isus i Marija!

7. Nikad na gubitku, Zagreb 1985.;
8. Najljepši ukras, Zagreb 1987.;
9. Nasmijano lice, Đakovo-Selci 1990.;
10. Nezastarjela mudrost, Đakovo 1990.;
11. Oslonjen na nadu, Đakovo 1994.;
12. Budite postojani, Đakovo 1995.;

U svom zauzetom svećeničkom djelovanju i u svojim književnim djelima trudio se promicati duhovne vrednote koje je svojim životom i evanđeoskim naukom svjedočio naš božanski Brat i Uzor, Učitelj iz Nazareta, Krist Gospodin. Za njega je, kako znamo, zapisano da je *"prošao zemljom čineći dobro i liječeći sve"*. Takvo djelo svoga Učitelja nastojao je slijediti naš svećenički subrat. U svojim nastupima i knjigama naglašavao je da su čovjekova dobrota i velikodušnost, vedrina i optimizam, nade i ohrabrenja – *"najveće bogatstvo ljudskog života pa stoga dobar čovjek"*

DON IVAN PEDIŠIĆ

Naš Gospodin Isus Krist, kojemu sve živi, pozvao je k sebi u petak, 14. kolovoza 1998. godine, svoga svećenika, nestora naše Nadbiskupije, don Ivu Pedišića, župnika u miru. Pozvao ga je u svoje kraljevstvo svjetlosti i mira u 95. god. života i 61. godini svećeništva da ga "uskrisi u neraspadljivost blaženih, a dušu mu pridruži broju svojih vjernih i svetih". Don Ivan je drugi svećenik roda Pedišić, koji je preminuo u našem Svećeničkom domu "Zmajević".

Pokopan je na gradskom groblju u Zadru u ponedjeljak, 17. kolovoza, u svećeničku grobnicu Nadbiskupije. Pogrebne obrede i misu zadušnicu nakon ukopa predvodio je u zadarskoj stolnici sv. Stošije nadbiskup mons. Ivan Prenda uz asistenciju šesnaest svećenika. U svojoj oproštajnoj besjedi Nadbiskup je istaknuo da je ljudski govor o čovjeku govor o onostranosti. Međutim, Božji govor je drukčiji jer "ljubav je Božja izlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan". To se zbilo po smrti Krista koji je umro za nas grešnike. Opravdani smo po ljubavi i smrti Kristovoj. Po njemu smo pomireni i prihvaćeni. Na tome se temelji naša nada, naša vrijednost i dika. Zato smo ohrabreni molitvom Kristovom: "Hoću, Oče, da i oni koje si mi dao budu gdje sam ja, ... neka gledaju moju slavu" (Iv 17, 24). Nadbiskup je završio riječima: "Dragi don Ive, gledajte Očevu i Kristovu slavu u pokojju i miru vječnomu!"

nije nikad na gubitku". Zato nam je u ovom tjeskobnom svijetu i životu, izmučenom različitim zlima i mržnjom, najpotrebnija suradnja Boga i čovjeka, milosti i čovjekove slobode. Samo takav život, utrošen u radu na slavu Božju i bogat djelima dobrote i služenja, donosi ljudima *"više topline i razumijevanja, sklada i izdržljivosti, radosti i mira"*.

Otišao je pred nama *râb* Božji, naš subrat, vrijedni don Žarko, ali osta njegovo djelo. Za sve što je učinio na slavu Oca nebeskoga i dobrobit bližnjega svoga, za sve njegove darove srca i uma koje je rado dijelio drugima, neka mu je naša hvala.

Za njegov rad i trpljenje daruj mu, Gospodine, radost spasenja i slavu uskršnuća!

Don Rozario Šutrin

Naš dragi pokojnik rodio se pred 95 godina (14. srpnja 1904.) u župi Pašman u obitelji zemljoradnika Marka. Po završetku Učiteljske škole u Dubrovniku, vrši do svoje 30. godine učiteljsku službu u osnovnim školama. Tada, osjetivši Božji poziv, uputi molbu šibenskom biskupu o. Jeronimu Mileti da ga primi u bogoslovno sjemenište. Zaređen je za svećenika u Šibeniku 11. srpnja 1937. godine. Imao je 33 godine (kasno zvanje). Svećeničku službu vršio je preko trideset godina, do svog umirovljenja, kad poče teže poboljšavati. K tome, nekoliko godina pred smrt posve oslijepi.

Prvu svoju svećeničku službu vrši u Radovinu, a od 1940. u Rodaljicama. U Kukljici je 1941. god. a 1943. župnik Ražanca. U Malom Ižu je 1947. godine, kratko kapelan u Pagu, a upr. župe Barbat od 1949. do 1952. god. Potom je župnik Poveljane, Vlašića i Dinjiške do 1961. god. Kao župnik Velog Rata posluhuje Soline 1961. do 1963. Upravlja župama Petrcane i Kožino od 1963. do 1968. godine, tj. do umirovljenja.

Od dragog pokojnika oprostio se na groblju ravnatelj Svećeničkog doma vlč. don Srećko Petrov, ml. Još je župnik Pokojnikove rodne župe don Tihomir Vulin toplim riječima zahvalio don Ivi za sve što je za duga života molitvom i žrtvom doprinio na slavu Božju i spas povjerenog naroda.

I svjetlost vječna svijetlila njemu!

Don Rozario Šutrin

NAŠI POKOJNICI

DON ŽARKO BRZIĆ

U rano subotnje popodne, 8. kolovoza ove Godine Duha Svetoga, preminuo je u gradskoj bolnici poslije dužeg pobolijevanja i velike klonulosti, u 77. godini života i 53. svećeništva, naš svećenički kolega, ugledni pastoralni djelatnik i publicist – don Žarko Brzić.

Pokopan je u ponedjeljak, 10. kolovoza, na mjesnom groblju svoga rodnog Sv. Filipa i Jakova. Prije sprovoda, u župnoj crkvi predvodio je misu zadušnicu zadarski nadbiskup Ivan Prenda u zajedništvu s mons. Antom Jurićem, metropolitom splitskim, mons. Antom Ivasom, biskupom šibenskim, s pedeseticom svećenika i brojnih vjernika. U svojoj propovijedi Nadbiskup je istakao kako je pokojni don Žarko svoj pastoralni rad i dugu bolest hranio kršćanskom vjerom i nadom koje moraju biti poticajem i snagom svakomu djetetu Božjemu.

Na kraju slavljia od dragog pokojnika u ime svećenika Nadbiskupije oprostio se mons. Milivoj Bolobanić, generalni vikar. On je posebno istakao pokojnikovu revnost i skromnost. I sam don Žarko je spomenuo u svojoj oporuci želju da mu se na sprovodu ne drže govori koji bi isticali njegovu osobu. Don Milivoj je ipak u najkraćim crtama predstavio lik i djelo don Žarka kao zauzetog župnika i odgojitelja, plodnoga pisca i novinara. Posebno je podcrtao riječi pokojnikove oporuke, upućene župljanima, prijateljima, svećenicima i časnim sestrama: *“Ostanite vjerni Isusu Kristu jer jedino u toj vjernosti naš život može biti osmišljen, plodonosan i blagoslovljen.”*

U ime zajednice domara Svećeničkog doma “Zmajević”, u kome je don Žarko proveo posljednje godine života, oprostio se ravnatelj don Srećko Petrov, mladi, a u ime Sv. Filipa i Jakova župnik don Marijan Stojanović. Na groblju mu je u ime školskih kolega toplim riječima uputio posljednji “Zbogom” mons. Srećko Bezić iz Splita.

Žarko Brzić rodio se 3. travnja 1922. u Sv. Filipu i Jakovu, gdje je pohađao osnovnu školu. Klasičnu gimnaziju završio je u Šibeniku kao sjemeništara zadarske nadbiskupije. Bogoslovski studij u Zagrebu i đakovu gdje je i zaređen 14. srpnja 1946. godine. Svećeničku službu vršio je u

Primoštenu, Donjem Miholjcu, Valpovu i Bošnjacima, potom u Banju (o. Pašman), Velom Ratu i Brbinju (Dugi o.). U Zadru je bio župnik u svetištu sv. Šime. Posljednju župničku službu vrši na Silbi. Najradosnije godine svoga svećeničkog služenja posvetio je odgoju naših sjemeništara i bogoslova kao duhovnik i profesor u zadarskom sjemeništu “Zmajević”.

Na odsluženju vojnog roka u Jugoslavenskoj armiji uhićen je i osuđen od komunističkog vojnog suda na četiri godine robije koju je pod teškim uvjetima izdržao do zadnjega dana (od 21. travnja 1949. do 21. travnja 1953.) u kazneno-popravnom domu Idrizovo kraj Skoplja. Sjećajući se tih teških godina mukotrpnog robovanja zapisao je u svojim memoarima kako mu je na rastanku jedan član zatvorske uprave prigovorio: “Nevaspitan si došao i nevaspitan odlaziš.” Čitavoga života ostao je ponosan što je nevin trpio za svoje svećeničke i rodoljubne ideale. Don Žarko je bio čovjek načela, svjestan i nepokolebljiv rodoljub. Prvi naš svećenik koji je pisao Sv. Ocu da slugu Božjega, kardinala Stepinca, proglasi blaženim, uzdigne na čast oltara.

Već u srednjoškolskim danima bavio se publicističko-novinarskim radom u srednjoškolskim listovima *Preporod* i *Matoš*. U šibenskom sjemeništu član je đačkoga križarskog bratstva gdje dobiva mnogo korisnih poticaja da se vježba u literarnim sastavcima. I kao student bogoslovije redovito surađuje u križarskom tjedniku *Nedjelja*, u *Hrvatskoj smotri* i drugim listovima. Za svojih svećeničkih dana surađuje brojnim člancima u *Glasi Koncila*, u mjesečnicima *Glasnik Srca Isusova* i *Marija*, u reviji *Veritas* i drugdje do posljednjih dana života. Bio je član Društva katoličkih novinara i Društva hrvatskih književnika.

Don Žarko je objavio dvanaest knjiga:

1. Stazama života, Zagreb 1959.;
2. Uzdignuta pogleda, Zagreb 1961.;
3. Iskre svjetla, Zadar 1965.;
4. Čovjek u sebi podijeljen, Đakovo 1972.;
5. Nade i ohrabrenja, Zagreb 1978.;
6. Uči se od Sunca, Zagreb 1981.;

Pozdravi Svetoga Oca na raznim jezicima na završetku svete mise (Marija Bistrica, 3. listopada 1998.)

Draga braćo i sestre!

Na završetku ovoga euharistijskog slavlja želim srdačno pozdraviti sve Hrvate iz domovine i inozemstva sabrane u ovome marijanskom svetištu da bi podijelili radost proglašenja blaženim zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca, koji je u posebno teškom razdoblju neda-

vne povijesti bio sigurni vođa za sve katolike ovih krajeva i branitelj progonjenih. Posebno su brojni hodočasnici iz Bosne i Hercegovine, koji su došli sa svojim biskupima i svećenicima. Svima udjeljujem poseban apostolski blagoslov.

Sada pak želim isto tako srdačno pozdraviti i hodočasnike ostalih jezičnih skupina.

Susret s predstavnicima kulture u Apostolskoj nuncijaturi u Zagrebu

PORUKA SVETOG OCA PREDSTAVNICIMA KULTURE

Štovane gospođe i gospodo, draga braćo i sestre!

1. Drago mi je da vas mogu susresti i srdačno pozdraviti. U ovom trenutku mislim također i na vaše kolege koji u svim krajevima vaše domovine predano rade na plemenitom djelu traženja istinitoga na raznovrsnim područjima ljudskih spoznaja. I njih također od svega srca pozdravljam.

Želio sam u raspored svojega pastirskog pohoda Vašoj domovini uključiti i ovaj kratki, ali za mene značajni, susret s vama predstavnicima svijeta kulture i znanosti, te tako ponovno potvrditi da Crkva poštuje i cijeni umni rad kao plod stvaralaštva ljudskoga duha. Ovom zgodom rado želim očitovati poštovanje prema bogatoj kulturnoj baštini, koju posjeduje vaš hrvatski narod i koja svjedoči o njegovoj staroj i velikoj osjetljivosti za dobro, istinito i lijepo.

Koristim ovu prigodu za zajedničko razmišljanje o posebnom doprinosu što su kršćani, kao kulturni djelatnici i znanstvenici, pozvani davati daljnjemu rastu pravoga humanizma u vašoj domovini, u okviru velike obitelji narodâ. Kršćaninova je, naime, zadaća unositi svjetlo Evanđelja u različite stvarnosti društvenoga života, uključujući dakle i svijet kulture.

Kršćanstvo je tijekom minulih stoljeća uistinu dalo važan doprinos stvaranju kulturne baštine vašega naroda. Sada pak na pragu trećega tisućljeća ne mogu nedostajati nove žive snage koje će dati obnovljeni zamah promaknuću i raz-

voju kulturne baštine hrvatske nacije, u potpunoj vjernosti njezinim kršćanskim korijenima.

2. U Hrvatskoj se, jednako kao i u Europi i u ostalim dijelovima svijeta, događaju velike promjene, koje otvaraju poticajne obzore, ali koje sa sobom nose također ne male teškoće. Potrebno je na te promjene znati prikladno odgovoriti. Sam odgovor mora biti plod promišljanja prave istine o čovjeku i potrebe poštivanja moralnih vrijednosti upisanih u njegovu narav.

Nema uistinu pravoga napretka bez poštivanja etičkoga opsega kulture, znanstvenoga istraživanja i cjelokupne ljudske djelatnosti. Današnji etički relativizam, koji uzrokuje potamnjenje moralnih vrijednosti, pogoduje širenju postupaka koji vrijeđaju dostojanstvo ljudske osobe, a to predstavlja ozbiljnu prepreku humanističkom razvoju na raznim područjima života.

Jasno je uostalom da se dobro osobe, što je konačna svrha svakoga kulturnog i znanstvenog zalaganja, nikada ne može rastaviti od skrbi za opće dobro. Drago mi je u svezi s tim spomenuti natpis što je stajao u dvorani dubrovačkoga Velikog vijeća: *Obliti privatorum, publica curate* (Zaboravivši na privatne stvari, skrbite za društvene). Želio bih da se zalaganje mislilaca i znanstvenikâ, nadahnuto na pravim vrijednostima, shvaća uvijek kao velikodušno i nesebično služenje čovjeku i društvu te se nikada ne smije dogoditi da posluži u svrhe suprotne tomu najvišem cilju.

3. Budući da je konačna svrha kulture služenje pravom dobru osobe, ne treba se čuditi da društvo u ostvarenju svojega razvoja uza se nalazi Crkvu. I njezina je naime dušobrižnička skrb usmjerena na "čovjeka kao nešto jedno i cjelovito, s tijelom i dušom, srcem i savješću, umom i voljom" (*Gaudium et spes*, 3). Upravo je služenje čovjeku susretište Crkve sa svjetom znanosti i kulture.

Činjenica je da se taj susret tijekom stoljeća pokazao vrlo plodan. Svojim bogatstvom prosvjetljujuće istine o raznovrsnim vidovima postojanja Evanđelje je na sasvim poseban način obogatilo odgovore koje je razradio ljudski um, osiguravajući im da što više budu u skladu s dubokim zahtjevima čovjekova srca.

Crkva se unatoč nerazumijevanjima, koja su se događala u određenim razdobljima, pokazala uvijek krajnje osjetljivom za kulturne vrijednosti i istraživanje. Vidljivo je to i iz vaše povijesti: kada su u VII. stoljeću vaši očevi, primivši krštenje, stupili u krilo Crkve, istodobno su se time uključili i u svijet zapadne kulture. U Hrvatskoj se od tada bilježi stalni kulturni i znanstveni napredak kojemu i Crkva daje svoj odlučujući udio. Svima je poznat veliki doprinos što ga je Crkva dala filozofiji, književnosti, glazbi, kazalištu, znanostima, umjetnosti. Poznata je isto tako i njezina zasluga u podizanju svakovrsnih škola: od osnovnih pa sve do hramova sveučilišne znanosti. Nakana je Crkve ustrajati u tome i u buduću, jer taj svoj stav smatra sastavnim dijelom svojega služenja evanđeoskoj Poruci.

U ovim je krajevima, u kojima su se stoljećima susretali različiti svjetonazori, potrebno nastaviti zajedničko zalaganje za kulturu, ne upadajući u neplodna suočavanja, nego gajeći poštivanje i pomirbu. To pak ne znači da se zbog toga valja odreći vlastitoga identiteta i kulture. Korijeni, baština i identitet svakoga naroda u svemu što im je istinski ljudsko, predstavljaju bogatstvo za međunarodnu zajednicu.

4. Ozračje slobode i demokracije uspostavljeno u Hrvatskoj početkom ovoga desetljeća, omogućuje ponovno uključivanje bogoslovnih fakulteta u sveučilišta u Hrvatskoj, što će na poseban način pridonijeti promaknuću dijaloga između kulture, znanosti i vjere. Sveučilišta su naime povlaštena mjesta dijaloga čiji se dobrotvorni učinci mogu pretakati u odgoj novih naraštaja, usmjeravajući njihova moralna opredjeljenja i djelatno uključivanje u društvo. Neka vaše škole, a posebno vaša sveučilišta, budu prave kovačnice

misli, sposobne pripremljati vrsne djelatnike na raznim područjima ljudskih spoznaja, ali i osobe duboko svjesne velikoga poslanja koje im je povjeren, a to je služenje čovjeku.

Jedan će od plodova dinamičnoga odnosa između vjere i razuma biti svakako obnovljeni procvat etike i duhovnosti ovdje u vašoj domovini, koja je desetljećima bila izložena pustošenju što ga je stvarao materijalistički ateizam. Taj će procvat vrednota biti najbolji bedem protiv današnjih izazova konzumizma i hedonizma. Na taj će se način čovjek, obitelj i društvo moći izgrađivati na čvrstoj podlozi vrednota u skladu s istinom, otvarajući se radosti i nadi, s pogledom uprtim u vječno odredište koje je Bog pripremio za svako ljudsko biće. Na taj će se način u buduću izbjeći drama loma između kulture i Evanđelja, koja je uzdrmala ovo naše doba (usp. Pavao VI., apost. pobud. *Evangeliu nuntiandi*, 20).

Kultura koja odbacuje Boga ne može se nazivati posve ljudskom, jer iz vlastitoga obzora isključuje Onoga koji je stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku te ga otkupio Kristovim djelom i posvetio pomazavši ga Duhom Svetim. To je razlog zbog kojega čovjek u svoj svojoj sveukupnoj stvarnosti mora biti središte svakoga oblika kulture i točka oslonca svake znanstvene težnje.

5. Bog vam je dao u baštinu predivnu zemlju čija nacionalna himna počinje riječima: "Lijepa naša domovino". Kako u ovim riječima ne vidjeti podsjećanje na dužnost poštivanja prirode, postupajući s osjećajem odgovornosti za životni prostor što ga je Providnost dala čovjeku? Svijet je pozornica na kojoj je svatko pozvan odigrati svoju ulogu na hvalu i slavu Boga Stvoritelja i Spasitelja.

Žedajući za pravom mudrošću, za spoznajom svemira i za zakonima koji njime ravnaju, očarani onim što je istinito, što je dobro i što je lijepo, nastojte proniknuti glavno Vrelo svega toga: Boga, ishodište svake istine, koja mudro uzdržava i ravna svime što postoji. Neka riječ Božja prosvjetljuje vaše istraživanje putova, koji vode k istini. Gajeći u svojem svakodnevnom zalaganju duboku ljubav prema istini, znat ćete postati njezini oduševljeni istražitelji i revni suradnici onih koji je traže.

6. I na kraju posebna riječ muževima i ženama s područja znanosti i kulture koji se priznaju kršćanima: njima je povjeren zadatak stalne evangelizacije sredine u kojoj djeluju. Njihova srca s toga moraju biti otvorena poicajima

NAŠI JUBILARCI

DON JANKO SEGARIĆ - ZLATOMISNIČKA OBLJETNICA

U nedjelju, 9. kolovoza 1998. godine, na svome rodnom Istu, slavio je 50. obljetnicu misništva donedavni župnik hrvatske župe sv. Ante u Los Angelesu, Kalifornija, i začasni kanonik zadarskog Kaptola sv. Stošije - don Janko Segarić.

Slavljenik je rođen 12. siječnja 1923. godine na otoku Istu, gdje je završio Osnovnu školu. Odlazi u sjemenište u Šibenik gdje je 1942. godine maturirao. Na studij teologije odlazi u Rim gdje na papinskom sveučilištu Gregorijani postiže magisterij filozofije, teologije i crkvenog prava. Zaređen je za svećenika 1948. godine u bazilici sv. Ivana Lateranskog. Kao mladi svećenik živi i djeluje među brojnim hrvatskim izbjeglicama u Rimu i Italiji iz Hrvatskog papinskog zavoda sv. Jeronima sve do 1960. godine. Te godine odlazi u Sjedinjene Američke Države na poziv mons. Srećka Diomartića, župnika hrvatske župe u Los Angelesu. Tamo je bio njegov pridruženi suradnik sve do 1986. godine, kada je imenovan župnikom te župe. Dvanaest je godina vodio župu sv. Ante i ove godine, u lipnju, ušao je u zasluženu mirovinu.

Za vrijeme komunističkog režima nije mu bilo dopušteno posjetiti svoju voljenu Hrvatsku, pa ni onda kada su mu roditelji umrli. Kroz cijelo vrijeme svoga boravka izvan domovine moralno i materijalno pomaže, a na poseban način za vrijeme Domovinskog rata kada svesrdno organizira prikupljanje materijalne pomoći među našim iseljenicima, te je sigurno jedan od najaktivnijih svećenika među Hrvatima na tom polju u inozemnoj pastvi.

Budući da zbog poznatih okolnosti nije mogao slaviti prvu svoju mladu misu u svom rodnom mjestu, njegovi Iščani pripremili su mu veličanstvenu proslavu za njegov zlatni jubilej. Župu je duhovno pripremio za taj događaj domaći župnik don Anđelo Kolić. Zlatomisničko slavlje uzveličali su svojim prisustvom zadarski nadbiskup mons. Ivan Pređa koji je na misnom slavlju održao prigodnu homiliju, zatim zadarski nadbiskup u miru mons. Marijan Oblak, generalni vikar mons. Milivoj Bolobanić, slavljenikov ro-

đak, mons. Milan Simčić iz Rima, don Ive Mihovlović iz San Franciska, don Mate Kolić, nekadašnji misionar među Hrvatima u Novom Zelandu i don Andrija Iličić, nekadašnji misionar u Tanzaniji.

Žitelji Ista dupkom su ispunili svoju župnu crkvu sv. Nikole i veoma skladno i zanosno pjevali su staroslavensku "Senjsku" misu, što je dalo poseban ugođaj euharistijskom slavlju. Njegovi Iščani darovali su mu za zlatomisnički jubilej umjetničku sliku, rad našeg poznatog slikara Josipa Botteri-Dinija.

Nakon misnog slavlja nastavilo se zajedničko druženje i svepučko veselje ispred župne crkve i kod obiteljskog stola, gdje su naročito "štimmungu" pridonijeli svojim pjevanjem naši poznati zadarski pjevači i zabavljači gospoda Mladen Grdović, Bepo Matešić, Davor i Matko. Bilo je to rijedak doživljaj zajedničkog slavlja i veselja koji će dugo pamtititi svi stanovnici Ista i njihovi mnogobrojni gosti.

Clemens

Na kraju dvodnevnog seminara održana je zajednička rasprava svih sudionika i svečano euharistijsko slavlje u župnoj crkvi Bezgrešnog Začeca Marijina koje je predvodio nadbiskup Prenda. Seminar je završio zajedničkim ručkom svih sudionika u hotelu 'Novi park' na Boriku. Iskustva koja su doživljena i međusobno podijeljena na ovom seminaru sjeme su za buduće

ovakve seminare i poticaj da sveto bogoslužje, koje je *izvor i vrhunac* djelatnosti Crkve bude doista i izvor i vrhunac pastoralne djelatnosti i duhovnosti u našim župama.

Livio Marijan

Duha Svetoga, "Duha istine" koji upućuje "u svu istinu" (usp. *Iv 16, 13*).

Ta uzvišena zadaća traži neprestano produbljivanje onoga što sadržava prihvaćanje vjere u Krista, "svjetlo istinito, koje prosvjetljuje svakoga čovjeka" (*Iv 1, 9*), "Božju silu i Božju mudrost" (*1 Kor 1, 24*), jer "sve je po Njemu i za Njega stvoreno; On je prije svega i sve stoji u

Njemu" (*Kol 1, 16-17*). Neka svatko s ponosom prihvati tu uzvišenu zadaću i neka nastoji na nju odgovarati sa svom velikodušnošću.

Sve koji iskrena srca traže istinu povjeravam zaštititi Presvete Bogorodice, koju Crkva zaziva kao Prijestolje Mudrosti, te na sve zazivam Božji blagoslov.

* * * * *

POSLJEDNI DAN PAPINA POHODA HRVATSKOJ NEDJELJA, 4. LISTOPADA 1998.

Svečana euharistija na splitskom Žnjanu

POZDRAV SPLITSKO-MAKARSKOG NADBISKUPA ANTE JURIĆA SVETOM OCU IVANU PAVLU II.

Sveti Oče!

Ovaj kutak hrvatske zemlje Vašu Svetost dočekuje sa zahvalnošću i sinovskom ljubavlju. Dočekuje Vas kao navjestitelja Evanđelja, glasnika mira i nade za sve narode.

Ova Vas Crkva splitsko-makarska i cijela Crkva u hrvatskom narodu dočekuje otvorena srca da bi čula Vašu riječ vjere, da bi bila utvrđena u svojem zajedništvu s jednom svetom katoličkom i apostolskom Crkvom, da bi molila danas s Vama, da bi s Vama zajedno lomila Kruh života i Kalež vječnog spasenja.

Željno smo čekali da dođe ovaj dan kada ćemo moći zajedno s Vama slaviti sv. misnu žrtvu na ovom tlu, za nas svetom, suzama zalivenom i mučeničkom krvlju natopljenom, tamo sve od vremena sv. Dujma biskupa i ostalih solinskih mučenika, do onih iz turskih vremena, kojima su imena samo Bogu znana, i do onih iz naših dana, među kojima posebno mjesto pripada blaženom mučeniku Alojziju Stepincu. Kažem do naših dana, jer su mnogi u II. svjetskom ratu i nakon njega, u vrijeme komunističke vladavine, bili žrtve mržnje na vjeru. Samo je iz ove Nadbiskupije izgubilo živote izgubilo 73 svećenika i redovnika dok je mnoštvo vjernika pretrpjelo

velike nepravde, nasilje, mržnju, a ne mali broj njih je izgubio ne samo imanje nego i sam život.

Pozdravljam Vas u ime sve braće u biskupstvu, svećenika, redovnika i redovnica te cijeloga Božjeg naroda okupljenog danas oko Vas u ovom gradu koji slavi svojih 17 stoljeća, a nasljednik je grada Salone, današnjeg Solina. U svojoj dugoj povijesti ni Split ni Salona ili Solin sve do danas nisu imali ovu sreću da, kao najdražeg gosta, prime rimskog biskupa i Petrova nasljednika.

Veze su našeg naroda, i posebno ovog kraja sa Svetom Stolicom uspostavljene od prvih godina doseljenja naših pređa u ove prelijepo krajeve iz Bijele Hrvatske, danas kraja koji je Vaš rodni zavičaj. Vaš je predšasnik Ivan IV. poslao ovamo opata Martina da sabere relikvije svetih solinskih i istarskih mučenika čiji su likovi i imena sačuvani na mozaiku u kapeli sv. Venancija u Lateranu u Rimu.

Papa Agaton, a posebno papa Ivan VIII., održavaju veze, primaju poslanstva, potvrđuju naše vladare, šalju blagoslov njima i narodu. Vaš predšasnik veliki papa obnove Grgur VII. za svoja posebnog poslanika Gebizona, kruni nedaleko odavde, u Solinu našeg kralja svete uspomene Zvonimira.

Petrovi nasljednici su nas kroz sva teška stoljeća naše borbe za opstanak i očuvanje vjere podupirali, tješili, pomagali. To smo posebno doživjeli u Vama u vrijeme nedavnog rata i u ovo poratno vrijeme. Tako doživljavamo i ovaj Vaš pastirski pohod: on je za naš narod znak potpore i zaštite.

Sveti Oče, zahvaljujemo Vam od srca za sve što ste za nas učinili, za svu ljubav koju ste nam očitovali. Posebna Vam hvala na ovome pohodu, kojim ste htjeli uslišiti naše više puta ponavljane molbe te nas očinski pohoditi.

Želim Vam i ja ovdje, u Splitu slavjeniku, na ovoj hrvatskoj obali Jadrana, potvrditi svekoliku našu zahvalnost za uzdignuće na čast oltara naše dike i ponosa, simbola našega naroda u vjernosti Crkvi: kardinala Alojzija Stepinca koji je bio zagrebački nadbiskup u vrlo teškim vremenima. Opravdano se nadamo da će u skoroj budućnosti biti uzdignuti na čast oltara i drugi kandidati iz našeg naroda.

Započinjući ovu sv. misu, stavite na pliticu s Isusovom žrtvom sve naše žrtve i molitve, kao i jednu posebno važnu molbu: da ostanemo nepokolebljivi u vjeri i vjernosti Kristu, njegovoj Crkvi i njegovom namjesniku na zemlji - Petrovu nasljedniku u Rimu.

Završavam riječima molitve koje je glasoviti Splitski Marko Marulić jednome od vaših dičnih predstavnika: podaj Kriste Ivanu Pavlu svome papi ono što te molim, a molim prikladna dobra za njega i za tvoje narode, neka on tako upravlja kormilom tvoje Crkve da sama ona može reći: bolje me ne može voditi. Zajedničko je dobro svih što god udijeliš njemu jedinome.

Sveti Oče, dobro došli u Vaš Split, koji u ovom desetljeću slavi 1700 godina od mučeničke smrti našega zaštitnika sv. Dujma i naše katedrale, kao i sedamnaeststoljetnoga postojanja ovoga grada.

Dobro došli u južnu bijelu Hrvatsku! Ovdje ste kod svoje kuće.

Poslije podne, u 17 sati, slavila se sveta misa za djecu. Roditelji s malenom dječicom dupkom su ispunili prostranu Svečevu crkvu, a na svršetku te svete mise obavljen je obred blagoslova djece.

Večernju koncelebraciju biskupa i svećenika predvodio je mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarski. On je svojom zanosnom i nadahnutom riječju obradovao prisutno vjerničko mnoštvo, ističući radosnog i sretnog biblijskog starca sv. Šimuna koji povezuje mladu Majku i dijete Isusa i izriče svoju radost zbog susreta s Mesijom. Biskup Štambuk je naglasio da su sretni i radosni starci u našim obiteljima bogatstvo koje povezuje generacije u obiteljskim zajednicama. "Današnji radosni i sretni starac Crkve, Sveti Otac papa Ivan Pavao II., prošao je ovih dana našom zemljom, razveselio nas svojom riječju da smo kao narod i Crkva na novom putu života mnogo više zreliji nego prije četiri godine... Zato nas je Sveti Otac pozvao na radost u izgradnji

Crkve i Domovine, da onima koji su svoje živote ugradili u temelje naše zemlje i države ne samo gradimo spomenike već da svaka mlada kršćanska obitelj podigne živi hodajući spomenik - jedno dijete više!" - istakao je propovjednik.

Na obje koncelebracije pjevao je Središnji gradski crkveni zbor pod ravnanjem dr. Pavla Kera i uz orguljsku pratnju don Jerka Gregova, župnika župe i upravitelja svetišta sv. Šime u Zadru. Tijekom cijeloga dana, od ranih jutarnjih sati do navečer, svećenici su bili na usluzi vjernicima za sakrament svete ispovijedi. Na svim svetim misama prisustvovalo je brojno mnoštvo vjernika koji su nakon euharistijskoga slavlja obavljali svoje zavjete i iskazivali poštovanje Svecu pred otvorenom škrinjom u kojoj se čuva njegovo neraspadnuto tijelo.

Don Nedjeljko Zubović

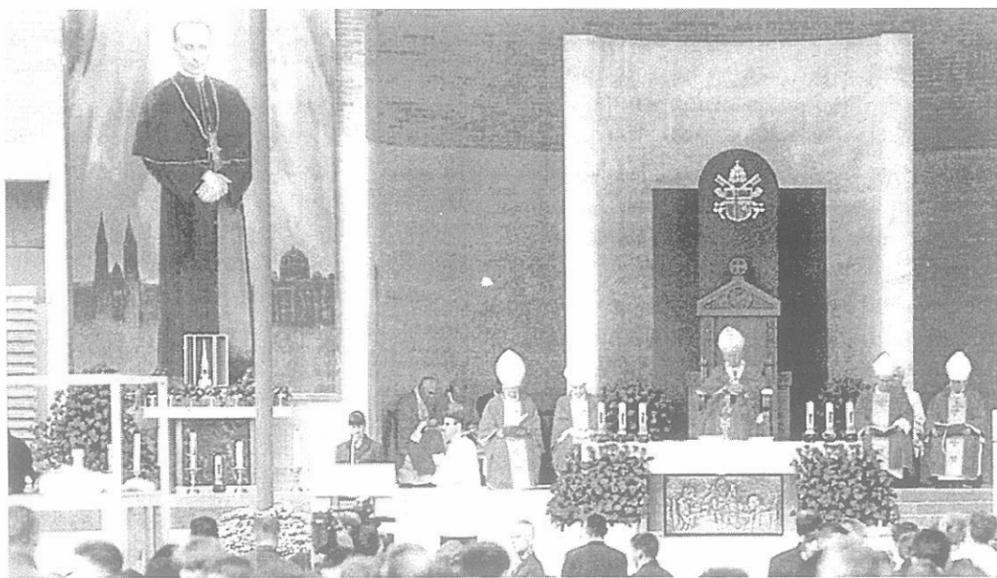
SEMINAR ZA ANIMATORE LITURGIJSKIH SLAVLJA

U organizaciji Povjerenstva za liturgiju Zadarske nadbiskupije, 9. i 10. listopada o. g., u prostorijama župe Bezgrešnog Začeca BDM, Zadar - Puntamika, održan je liturgijsko-pastoralni seminar pod nazivom *Seminar za animatore liturgijskih slavlja*. Cilj seminara je postupno osposobljavanje suradnika koji će u posebnim liturgijskim ili "oltarskim" grupama pomoći župniku i čitavoj župnoj zajednici kod pripreme i odvijanja liturgijskih slavlja kako bi dostojanstvo, ljepota i pastoralna korist našeg bogoslužja bilo na sve većoj razini. I ovaj seminar svjedoči da pokonciliska liturgijska obnova još uvijek traje. Na seminaru je sudjelovalo 80-tak sudionika, uglavnom iz gradskih, ali i iz drugih naših župa. Sudionici su u većini bili vjernici-laici, a sudjelovao je i lijep broj župnika i časnih sestara.

Tijek i sadržaj seminara imao je svoj "liturgijski" okvir: molitvu Časoslova na početku i svršetku dnevnoga rada te zajedničko euharistijsko slavlje na kraju. Na početku rada, nakon zajedničke molitve Trećeg časa, skup je pozdravio mons. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, istaknuvši svoju radost zbog održavanja ovakvog seminara u Zadru. Prvo predavanje pod nazivom *Crkva čini Euharistiju, Euharistija čini Crkvu* održao je dr. Bernardin Škunca OFM, predstojnik Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral u Zadru.

Sljedećeg, drugog dana rada, predavanje na temu *Liturgijska duhovnost* održao je o. Jozo Milanović, prior benediktinskog samostana Čokovac na o. Pašmanu i predsjedatelj Povjerenstva za liturgiju.

Nakon održanih predavanja, rad se nastavljao u četirima skupinama od kojih je svaka obrađivala jednu određenu temu, odnosno pravilo koje je potrebno za dobar i pravilan liturgijski pastoral: 1. *Uči u liturgijsko vrijeme*; 2. *Otkrivati otajstvo - događaj spasenja*; 3. *Razviti obred* i 4. *Očitovati istinitost znakova i simbola*. Rad skupina vodili su o. Jozo Milanović OSB, don Mario Soljačić, don Tomsilav Sikirić i prof. Livio Marijan - članovi Nadbiskupskog Povjerenstva za liturgiju. Razgovorom, sugestijama i produblivanjem znanja o navedenim temama, sudionici su imali prigodu bolje upoznati bogatstvo i duh obnovljene liturgije te razraditi konkretne mogućnosti primjene pojedinih tema u bogoslužju župnih zajednica. Izdanja Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral: *Bogoslužje u župnoj zajednici*, *Živo vrelo te Duh* i *obred* poslužila su kao pomoćna sredstva i vodiči u radu. Sudjelujući povremeno u radu Seminara, skupine je obilazio i nadbiskup Ivan Prenda te generalni vikar mons. Milivoj Bolobanić, dajući tako i svoj doprinos diskusijama i saznanjima.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA U LISTOPADU

U srijedu, 7. listopada, održana je redovna mjesečna rekolekcija svećenika Zadarske nadbiskupije. Rekolekcija se odvijala ustaljenim ritmom: duhovni i pastoralni dio. U sjemenišnoj kapelici, u 9 sati, održana je meditativna krunica koju je predvodio don Nedjeljko Zubović, kancelar Nadbiskupije, a razmišljala su se pritom slavna otajstva prožeta biblijskim tekstovima i prodahnuta meditativnim tumačenjem. Nakon krunice uslijedio je pastoralni dio koji se odvijao u dvorani Sjemeništa. Nadbiskup mons. Ivan Prenda pozdravio je prisutno svećenstvo te izrazio veliku radost jer se nalazimo u ozračju pastoralnog pohoda Sv. Oca Hrvatskoj i proglašenja blaženim kard. Alojzija Stepinca. Potom je predstavio novog člana prezbiterija zadarske Crkve o. Richarda Reikowskog SVD, koji će biti imenovan župnim vikarom u Diklu i Kožinu. Potom je o. Jozo Milanović, prior Čokovca i predavač na VTKŠ u Zadru, održao predavanje na temu: “*REDOVNIŠTVO DAR DUHA SVETOGA CRKVI*”.

Predavač je među ostalim u svome izlaganju podcrtao misao da je Bog glavni utemeljitelj svih oblika posvećenog života, a utemeljitelji pojedinih redova i družbi samo su Božji suradnici tj. suutemeljitelji. Posvećeni život nije najprije dar nekog svetog utemeljitelja Bogu, nego je to Božji dar Crkvi. Duh Sveti vodi Crkvu da posvećeni život tumači, njime upravlja i da mu daje stalne oblike. Izlaganje se temeljilo na apostolskoj pobudnici papa Ivana Pavla II. *Vita consecrata* iz

1996. godine, koja govori o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i u svijetu: “Posvećeni život duboko je ukorijenjen u primjerima i naputcima Krista Gospodina, dar je Boga Oca svojoj Crkvi posredstvom Duha. U zbilji vjerničke zajednice posvećeni život stavlja se u samo srce Crkve kao odlučujući čimbenik njezina poslanja budući da izražava najdublju narav kršćanskog zvanja” (VC br. 3). Pobudnica obvezuje biskupe da se stalno trude raspoznavati nove darove posvećenog života koje Duh Sveti daje Crkvi. Tu istu misao promovirao je papa Pavao VI. u svojoj apostolskoj pobudnici *Evangelica testificatio* kad kaže da posvećeni život neprijeporno pripada životu i svetosti Crkve, nastaje u Crkvi u njoj raste i donosi plodove. Karizma redovničkog života nije neki pusti poriv “rođen od krvi i volje” utemeljitelja, nego plod Duha Svetoga što sveudilj djeluje u Crkvi (ET br. 11). Predavač je zaključio svoje izlaganje pitanjem: Zašto posvećeni život? Odgovor nam daje sam Sv. Otac Ivan Pavao II. navodeći novozavjetni primjer pomazanja u Betaniji (Iv 12, 3-7) - “miomiris pomasti ispuni svu kuću” - to je posvećeni život, najdragocjeniji dar Duha Svetoga Crkvi. Predavanje je potaklo široku i plodnu diskusiju prisutnih svećenika. Informacijama o nadolazećim obavezama i aktivnostima u Nadbiskupiji te pozivom na bratski objed završena je svećenička rekolekcija u mjesecu listopadu.

Don Nedjeljko Zubović

PROSLAVA BLAGDANA SV. ŠIME

Ovogodišnja proslava blagdana sv. Šime, zaštitnika grada Zadra, započela je u srijedu, 7. listopada, navečer u 7 sati, pjevanjem svečane večernje molitve, koju je u nazočnosti vjernika, sjemeništaraca, časnih sestara i svećenika, predvodio zadarski nadbiskup Ivan Prenda. Na sam blagdan, u četvrtak 8. listopada, svete mise u svetištu sv. Šime slavile su se u 7, 8,30 i u 10,30 kada je svečanu koncelebraciju predvodio o. Nadbiskup. U svojoj propovijedi Nadbiskup je podvukao crtu koja povezuje biblijsku osobu, jeruzalemskog starca, pravednika i proroka, sv. Šimuna Bogoprimatea koji je vođen Duhom Svetim došao u jeruzalemski hram i po nadahnuću u djetetu

Isusu prepoznao svoga Spasitelja. Tako je i Sveti Otac Ivan Pavao II., vođen Duhom Svetim, u osobi kardinala Alojzija Stepinca prepoznao mučenika i svjedoka vjere i Crkve koji je dao svijetu junačko svjedočanstvo Isusovog apostola za svoj narod u prošlim teškim vremenima. “Kardinal blaženik Alojzije Stepinac kao ‘najsveltiji lik Crkve u Hrvata’ pred nas se izdiže kao sigurni putokaz u vedriju budućnost” kazao je nadbiskup Prenda i pozvao prisutne Zadrane da prođu pokraj neraspadnutog tijela svetoga starca Šimuna pravednika i da na ruke Djeteta Isusa izreknu svoje molitve, želje i zavjete.

PROPOVIJED SVETOG OCA IVANA PAVLA II.

1. “Sluge smo beskorisne” (Lk 17, 10).

Jeka ovih Kristovih riječi nije sigurno prestala odjekivati u dušama apostolâ kada su, poslušni njegovoj zapovijedi, krenuli putovima svijeta da bi naviještali Radosnu vijest. Išli su iz jednoga grada u drugi, iz jednoga kraja u drugi te se trudili biti u službi Kraljevstva nebeskoga, čuvajući uvijek u srcu Isusovu opomenu: “Kad izvršite sve što vam je naređeno, recite: ‘Sluge smo beskorisne! Učinismo što smo bili dužni učiniti!’” (Lk 17, 10).

Tu su svijest prenijeli i na svoje učenike, također i na one koji su prvi prešli preko Jadranskoga mora, donoseći Evanđelje u rimsku Dalmaciju narodima, koji su tada prebivali na ovoj prelijepoj morskoj obali, i u krajevima sve do Panonske nizine, koji nisu ništa manje lijepi. Vjera se tako počela širiti među vaše prede, koji su je potom vama predali. Dug je to povijesni postupak, koji svojim počecima seže u doba svetoga Pavla i koji ponovno zadobiva obnovljeni polet u VII. stoljeću dolaskom hrvatskoga pučanstva.

Želimo danas zahvaliti za krštenje koje su primili vaši pređi. Kršćanstvo je stiglo ovamo s Istoka i iz Italije, iz Rima, i oblikovalo vašu nacionalnu baštinu. Sjećanje na to u dušama budi živi osjećaj zahvalnosti Božjoj Providnosti za dvostruki dar: prvo za dar poziva na vjeru i drugo za plodove vjere koji su dozreli u vašoj kulturi i u vašim običajima.

Na hrvatskoj su obali tijekom minulih stoljeća procvatili veličanstveni biseri graditeljstva koji su izazivali divljenje mnoštva ljudi u svim vremenima. Svatko je mogao uživati u toj divnoj baštini koja se uklopila u predivni okoliš. Na žalost, dio je toga blaga u ratu uništen ili oštećen. Ljudsko oko više ne može uživati u njihovoj ljepoti. Kako li zbog toga ne osjetiti tugu?

2. “Sluge smo beskorisne! Učinismo što smo bili dužni učiniti!” Isusova riječ postavlja pitanja koja se ne mogu izbjegavati: jesmo li uistinu učinili što smo bili dužni učiniti? I što moramo sada činiti? Koji nas zadaci očekuju? Koja nam sredstva i kakva snaga stoji na raspolaganju? Pitanja su složena i na njih valja odgovarati točku po točku. Danas ta pitanja postavljamo kao kršćani, kao Kristovi nasljedovateli, i s tom sviješću čitamo ulomak iz Poslanice svetoga Pavla Timoteju. U tome naime ulomku Apostol navodi imena pojedinih učenika među kojima se

nalazi i Tit, koji je, kako spominje, otišao u Dalmaciju. Tit je dakle bio jedan od prvih navjestitelja Radosne vijesti u ovim krajevima što je očit dokaz nastojanja apostolâ da i ovamo stigne evanđeoska Poruka.

U riječima Pavla koji je već pod bremenom godinâ osjećamo jeku apostolske čežnje cijeloga jednog života. U trenutku kad je prispjelo vrijeme njegova odlaska (usp. 2 Tim 4, 6) piše učeniku: “Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao” (2 Tim 4, 7). Ovo je istodobno i svjedočanstvo i oporuka. U tome svjetlu zaključne riječi dobivaju još veću vrijednost: “Gospodin je stajao uz me, on me krijevio da se po meni potpuno razglasi Poruka te je čuju svi narodi” (2 Tim 4, 17).

Oni koji danas na kraju drugoga tisućljeća moraju nastaviti evangelizaciju mogu na toj stranici spomenute poslanice nalaziti svjetlo i utjehu. U tome se pak djelu propovijedanja Radosne vijesti, koje je istodobno i Božje i ljudsko, valja oslanjati na Gospodinovu snagu. S pravom dakle na pragu novoga tisućljeća govorimo o potrebi nove evangelizacije: nove s obzirom na način, ali uvijek iste što se tiče istinâ koje valja navješćivati. Nova je evangelizacija golem zadatak: sveopći s obzirom na sadržaj i odredište, praćen potrebom prilagodbe različitim zahtjevima pojedinih krajeva. Kako pri tom ne osjetiti potrebu da Bog podupre našu neznatnost?

Molimo da Crkva koja je u vašoj katoličkoj zemlji zna, uz Božju pomoć, ispravno prepoznati zahtjeve i zadatke nove evangelizacije te evanđeoska nastojanja usmjeravati u pravome smjeru, u smjeru trećega tisućljeća koje dolazi, “tertio millennio adveniente”.

3. Zahvaljujem na riječima dobrodošlice koje mi je na početku ovoga Euharistijskog slavlja kao domaćin uputio nadbiskup metropolit Ante Jurić u ime svih vas i u ime svih ljudi dobre volje ovih dragih hrvatskih krajeva.

Pozdravljam biskupe Splitsko-makarske crkvene pokrajine i sve ostale biskupe u Hrvatskoj, s posebnom mišlju na kardinala Franju Kuharića. Isto tako zahvalan pozdrav upućujem i Pastirima Crkve koja je u susjednoj Bosni i Hercegovini: sarajevskom nadbiskupu kardinalu Vinku Puljiću, koji je došao sa svojim pomoćnim biskupom mons. Perom Sudarom, zatim mostarsko-duvanjskom biskupu i apostolskom upra-

vitelju trebinjsko-mrkanskom mons. Ratku Periću te banjolučkom biskupu mons. Franji Komarici. Pozdravljam i ostale nazočne biskupe. Pozdravljam također predsjednika Republike, predsjednika Vlade te ostale građanske i vojne vlasti, koje su željele biti s nama nazočne.

4. Predragi, Split i Solin su druga i završna postaja ovoga mojeg pastirskog pohoda u Hrvatskoj. Ova dva mjesta imaju *sasvim posebno značenje* u razvoju kršćanstva u ovdašnjim krajevima najprije u rimskom a potom u hrvatskom razdoblju te dozivlju u pamet dugu i divnu povijest vjere od apostolskih vremena do naših dana.

“Da imate vjere koliko je zrno gorušičino...”, reče nam malo prije Isus u Evanđelju. Milost je Božja učinila da ono zrno vjere proklija i uzraste te postane veliko stablo, bogato plodovima svetosti. Ni u najtežim razdobljima vaše povijesti nisu nedostajali muževi i žene, koji su neumorno ponavljali: “Katolička je vjera moje životno zvanje” (sluga Božji Ivan Merz, in *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*, Roma 1998, p. 477); nisu nedostajali muževi i žene za koje je vjera bila program njihova života. Tako je to bilo za mučenika Dujma u rimsko doba, za brojne mučenike u doba turske okupacije, kao i za blaženoga mučenika Alojzija Stepinca u naše dane.

Odluka vaših otaca da prihvate katoličku vjeru, vjeru koju su propovijedali i ispovijedali sveti apostoli Petar i Pavao, odigrala je glavnu ulogu u vjerskoj i građanskoj povijesti vaše nacije. “To je bio događaj od presudne važnosti za Hrvate, jer su otada s velikom spremnošću prihvaćali ono Kristovo Evanđelje kako ga je Rim širio i naučavao. Katolička vjera prožela je nacionalni život Hrvata”, pisali su Vaši biskupi (*Pastirska poslanica* od 16. ožujka 1939.) prigodom pripreme za proslavu jubileja evangelizacije koja je bila predviđena za 1941. godinu, ali je odgođena zbog događaja koji su potresli vašu domovinu, Europu i cijeli svijet.

5. Baština je to koja obvezuje. U Pismu što sam Vam ga uputio za *Branimirovu godinu*, koja je bila jedna od postaja proslave Jubileja pokrštenja vašega naroda, stoji: “Svojom ustrajnošću načinili ste svojevrstan savez s Kristom i Crkvom: ostati vam je u tom savezu, koliko god vremena tome bila protivna. Onakvi kakvi bijaste od slavne one godine 879., takvi uvijek ostajte” (15. svibnja 1979.). I danas vam ponavljam te

riječi u novome društvenom i političkom ozračju, koje je stvoreno u vašoj Domovini.

Gospodin je učinio te je vaše dane rasvijetlio nadom (usp. *Ef 1, 17-18*). Opravdano je sada, dolaskom slobode i demokracije, očekivati novo proljeće vjere u ovim hrvatskim krajevima. Crkva danas ima mogućnost upotrebe raznovrsnih sredstava evangelizacije i pristupa svim dijelovima društva. Ovo je pogodna zgoda koju Providnost pruža današnjemu naraštaju za propovijedanje Evanđelja i za svjedočenje za Isusa Krista, jedinoga Spasitelja svijeta, pridonoseći tako izgradnji društva po mjeri čovjeka.

Određenije rečeno, *kršćani su u hrvatskim krajevima danas pozvani dati novo lice svojoj domovini*, posebno se zalažući da se u društvu ponovno učvrste etičke i moralne vrijednosti, što su ih potkopali prijašnji totalitarizmi i nedavno ratno nasilje. Ta zadaća zahtijeva veliku snagu i odlučnu volju. A *zadaća je žurna*, jer bez tih vrijednosti nema ni prave slobode ni istinske demokracije. Međutim, temeljna je vrijednost poštivanje ljudskoga života, poštivanje pravâ i dostojanstva osobe, te poštivanje pravâ i dostojanstva svakoga naroda.

Kršćanin zna da, zajedno s drugim građanima, ima točno određenu odgovornost za sudbinu svoje domovine i za promaknuće općega dobra. Vjera uvijek potiče na služenje drugima, na služenje sugrađanima na koje se gleda kao na braću. Nema djelotvornoga svjedočanstva duboko življene vjere, bez života ukorijenjena u Evanđelje i prožeta ljubavlju prema Bogu i prema bližnjemu, po primjeru Isusa Krista. Za kršćanina svjedočiti znači drugima pokazivati predivna djela Božje ljubavi te zajedno s braćom izgrađivati Kraljevstvo kojemu je Crkva ovdje “na zemlji klica i početak” (*Lumen gentium*, 5).

6. “Da imate vjere... Sluge smo beskorisne...” Vjera ne traži nešto posebno. Ona nastoji biti korisna braći imajući u vidu Kraljevstvo Božje. Njezina veličina leži u poniznosti: “Sluge smo beskorisne...”. *Ponizna vjera je prava vjera*. Pa bila čak malena “koliko je zrno gorušičino”, može izvoditi velika djela.

Koliko li se puta to obistinilo u ovim krajevima! Neka budućnost uzmogne pružiti novu potvrdu tim Gospodinovim riječima te Evanđelje nastavi rađati obilnim plodovima svetosti među budućim naraštajima.

Gospodar povijesti primio prošnje što se danas uzdižu s ove zemlje hrvatske te uslišio

lobanić, generalni vikar, zadužen za vjeronauk u osnovnim i srednjim školama na području Zadarske nadbiskupije, zatim don Ivan Mustać, povjerenik za katehizaciju Zadarske nadbiskupije, te trojica vjeroučitelja (dvojica laika i jedna redovnica), koji su nazočnima iznosili svoja iskustva u nastavi vjeronauka u školi. U plodnoj i kritičkoj diskusiji koja se tom prilikom razvila sudjelovalo

je više prisutnih vjeroučitelja koji su na kraju programa primili potrebne informacije i zaduženja za rad u novoj školskoj i pastoralnoj godini 1998/99. Katehetski dan završio je zajedničkim objedom u blagovaonici Sjemeništa.

Don Nedjeljko Zubović

DANI CARITASA ZADARSKE NADBISKUPIJE

U petak i subotu, 11. i 12. rujna, u Zadru, održani su DANI CARITASA, u sklopu kojih je održan i susret inozemnih i domaćih donatora Caritasu Zadarske nadbiskupije, koji su tijekom i nakon Domovinskoga rata na razne načine pomagali Caritasu i grad Zadar. Preko 60-tak predstavnika raznih inozemnih, uglavnom talijanskih i njemačkih, dobrotovornih i karitativnih organizacija, zajedno s domaćim zadarskim donatorima, okupilo se na dvodnevnom skupu koji se održao u hotelu Novi park. Skup je na početku pozdravio zadarski nadbiskup, mons. Ivan Prenda, a plenarno predavanje o izazovu i poslanju Caritasu u Nadbiskupiji zadarskoj održao je don Čedomil Šupraha, direktor zadarskog Caritasu. Kao poseban gost bio je nazočan i direktor Caritasu Napulja, mons. Vincenzo Mango koji je okupljenima govorio na temu: “Izazovi i poslanje Caritasu u suvremenom svijetu” istakavši na kraju: “*Sada,*

kad je zahvaljujući Bogu prošla ona najgora ugroženost i kad se okom nade gleda na novu budućnost... želimo nastaviti biti blizu, kao bratske Crkve koje zajednički idu razmjenjujući iskustva, spremni ne samo da dajemo, već i da primamo, da učimo...” Nazočne su također pozdravili predstavnici Županije zadarske i Grada Zadra, dožupan Božidar Longin i prof. Davor Aras. Našavši se u Zadru na znanstvenom skupu o povijesti hrvatske diplomacije, ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske, dr. Mate Granić nakratko je posjetio i pozdravio skup. U sklopu “Dana Caritasu” održana je i Sveta misa za sve sudionike, u crkvi sv. Marije u Zadru, koju je predvodio mons. Prenda, kao i izlet u obližnji starohrvatski grad Nin (vidi: Zad. nadb.).

Livio Marijan

MONAŠKO POSVEĆENJE NA ČOKOVCU

Zajednica monaha benediktinaca u samostanu sv. Kuzme i Damjana na Čokovcu slavila je 6. rujna posebno radosni događaj monaškog posvećenja brata Ante Damjana Kružičevića. Slavlje je predvodio opat primas benediktinske konfederacije Marcel Rooney koji je za tu prigodu doputovao iz Rima. Zajednici su se pridružili u koncelebraciji benediktinci iz samostana Noci u Italiji, domaći župnik don Grgo Batur, don Andrija Iličić, duhovnik benediktinki u Pagu, don Mario Čagalj, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije i don Ivica Jurišić, mladomisnik.

Slavlje su uzveličali posvećenikovi roditelji i uža rodbina, zadarski bogoslovi te još neki bogoslovi i studenti s Filozofsko-teološkog fakulteta Družbe Isusove (Jordanovac) u Zagrebu gdje brat Ante Damjan nastavlja svoj studij. Slavlju su

se pridružili i župljani župe Tkon te ostali prijatelji ove monaške zajednice.

Brat Ante Damjan rođen je 1973. godine u Zvečanju gdje je završio osnovno i srednje školovanje (Omiš). U čokovskoj zajednici proveo je 6 godina monaške pripreme nakon koje je činom monaškog posvećenja odlučio svoj život potpuno predati Gospodinu služeći mu kao monah u spomenutoj zajednici.

U četvrtak 17. rujna, preuzvišeni nadbiskup mons. Ivan Prenda posjetio je benediktince na Čokovcu te podijelio svoj blagoslov posvećeniku i ostalim članovima te ih obodrio u njihovu nastojanju da žive Evanđelje po Pravilu sv. oca Benedikta.

Benediktinci - Čokovac

KNJIGA "BUKOVICOM I RAVNIM KOTAROM"

Na blagdan Glavosijeka svetog Ivana Krstitelja ("Usičenje"), zaštitnika i naslovnika župe Medviđa, 29. kolovoza o. g., kod župne crkve u Medviđu je održana promocija novoizašle knjige *Bukovicom i Ravnim kotarom* koju su priredila dva autora: Marinko Marinović i Marijan Mitrović. Promocija je održana na otvorenom, pokraj porušene crkve sv. Ivana Krstitelja, nakon svečane mise. O knjizi su govorili autori, inače domaći sinovi ovoga kraja. Nakon što je g. Marinko Marinović objavio više napisa u *Vjesniku i Večernjem listu*, tijekom 1993. i 1994. godine, o Bukovici i Ravnim kotarima pod naslovom *Benkovac i Hrvati su jedno* došlo je do ideje i dogovora da se objavi zajednička knjiga dvaju pisaca.

O čemu knjiga govori odmah je uočljivo iz njezina predgovora: "Ova knjiga sadržajno uronjuje duboko u povijest pa i sadašnjost ovoga kraja, obuhvaćajući tako gotovo sva njegova sela, prezimena i druge odabrane zanimljivosti." Doista, knjiga *Bukovicom i Ravnim kotarom* obiluje povijesnim, zemljopisnim, etnografskim i statističkim materijalom. Tako uz kratke napomene o smještaju i povijesti bukovačkih i ravnokotarskih sela, donosi napise o danas zaboravljenim narodnim običajima, vjerovanjima i posebnim zgodama, te obilje pučkih epskih i lirskih pjesama koje su u

sedmercu, osmercu ili desetercu prenesene usmenim putem s koljena na koljeno. Uz to su zabilježene i zadjevice i šale. Knjiga obiluje slikovnim materijalom, što fotografija, što crteža, gdje se isprepliću bukovački i ravnokotarski krajolici, crkve i kapelice, tradicijske nošnje, stari bakrorezi i noviji ctreži. S obzirom da je nastala u Domovinskome ratu, knjiga donosi slike mnogih porušenih svetinja ovoga dijela naše Nadbiskupije, te popis poginulih iz bukovačkih mjesta u II. svjetskom i u Domovinskom ratu.

Na samom početku ove svojevrsne monografije, autori ističu: "Iznad svega bismo željeli da ova knjiga pomogne svakom čitatelju da 'još ponešto' sazna o Hrvatima iz Hrvata, kako se prije dolaska Turaka (1538. g) zvalo područje današnje Bukovice i Ravnih kotara... Najveća satisfakcija za naš trud bila bi kada bismo ovom knjigom potakli nekoga drugoga tko bi napisao još bolju i interesantniju knjigu o Bukovici i Ravnim kotarima." Eto poziva stručnjacima najrazličitijih struka za izazovnim ali i te potrebnim poslom.

LM

KATEHETSKE DAN '98.

U srijedu, 26. kolovoza 1998. godine, održan je XXII. katehetski dan svih vjeroučitelja: svećenika, redovnica i laika koji djeluju na području Zadarske nadbiskupije. Program Katehetskog dana, pod radnim naslovom: *Darovi Duha Svetoga za život Crkve – Sakrament Potvrde - teološko-pastoralni vid*, započeo je svečanim euharistijskim slavljem u crkvi koludrica benediktinki svete Marije u 9 sati, a predvodio ga je mons. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski u koncelecijaciji 42 svećenika. U homiliji je Nadbiskup posebno istakao važnost evangelizacije i katehizacije mladih vjernika danas i značenje vjeroučitelja kao prenositelja Božje poruke mladim ljudima u njihovu odgoju za duhovne vrijednosti u materijaliziranom svijetu koji nas okružuje. U tom smislu posebno je istakao značenje dolaska Svetoga Oca Ivana Pavla II. u Hrvatsku, početkom listopada ove godine, kojom prigodom će

proglasiti blaženim blagopokojnog hrvatskog kardinala Alojzija Stepinca. "On je upravo živio i svjedočio te neprolazne i vječne vrijednosti i za njih mučenički trpio, te postao simbolom i uzorom svima koji prenose tu Kristovu poruku svijetu danas", kazao je Nadbiskup.

Drugi dio programa održan je u dvorani sjemeništa "Zmajević" s početkom u 10,15 sati. Predavanje na gornju temu održao je don Marinko Duvnjak, župnik župe svetoga Josipa u Zadru - Plovanija i profesor na Visokoj teološko-katehetskoj školi u Zadru. U svome izlaganju predavač je istakao značenje darova Duha Svetoga u životu vjerničke zajednice te slavljenje i primanje sakramenta svete Potvrde (vidi cjelovito predavanje pod *Zadarska nadbiskupija*). Nakon predavanja razvila se plodna diskusija, a poslije je održan i okrugli stol na temu *Aktualna pitanja našega vjeronauka* koji su predvodili mons. Milivoj Bo-

molitve onih koji ispovijedaju sveto Ime Božje i ištu da ostanu vjerni Velikome krsnom zavjetu svojih pređa.

Neka ovaj puk nošen vjerom u Oca i Sina i

Duha Svetoga zna izgrađivati vlastitu budućnost na starim korijenima koji potječu još od apostolskih vremena!

Hvaljen Isus i Marija!

Andeosko pozdravljenje

Predraga braćo i sestre!

1. Na završetku ovoga euharistijskog slavlja upravljamo svoju misao Presvetoj Bogorodici Mariji, koja se štuje u brojnim velikim i malim svetištima njoj posvećenim na raznim stranama ove hrvatske zemlje. Želimo je i mi pozdraviti riječima kojima joj je Anđeo donio radosnu vijest spasenja što ga je Bog pripremio ljudima.

Nakon jučerašnjega hodočašća u Mariju Bistricu, danas poslije podne odlazim u svetište Gospe od Otoka u Solinu, koje je tisućljetni svjedok vjere vašega naroda.

2. U svjetlu što ga zrači ljupko Bogorodičino lice na poseban način pozdravljam drage stanovnike Splita, koji slave sedamnaest stoljeća svojega grada. Pozdravljam također sve vjernike Splitsko-makarske crkvene pokrajine i sve ostale vjernike koji su sudjelovali u ovoj Svetoj Misi zajedno sa svojim Pastirima.

Očitujem svoju posebnu blizinu svima koji sa zebnjom u srcu još uvijek čekaju pouzdane vijesti o sudbini svojih dragih, koji su nestali za vrijeme nedavnoga rata. Blizu sam i onima koje je

ratno nasilje otrgnulo od njihovih kuća, a još se uvijek u njih ne mogu vratiti, ili im je, vrativši se, potrebna pomoć za dovršetak obnove njihova doma u kojemu žele obnoviti miran obiteljski život.

Kako ovdje s dubokim suosjećanjem ne spomenuti tragediju koja se događa u ne tako dalekom kraju, na Kosovu? Neka razumijevanje, uzajamno poštivanje, praštanje i pomirba napokon zauzmu mjesto nasilju i pustošenju. Da bi se to ostvarilo potrebno je da međunarodna zajednica, s velikim osjećajem solidarnosti, ne propusti na vrijeme pružiti svoju pomoć.

3. Preporučimo ove želje zagovoru Presvete Bogorodice i Njezinoj zaštiti povjerimo vaše obitelji, bolesnike i starce, one koji pate zbog posljedica nedavnoga ratnog sukoba, povjerimo joj vaša sela i vaše gradove.

Molimo Presvetu Djevicu za sav europski jugoistok da narodi koji tamo prebivaju, konačno međusobno pomireni, uzmagnu upoznati mir te s jednakim pravima i dužnostima sudjelovati u životu velike ljudske obitelji.

Susret s biskupima iz republika Hrvatske i Bosne i Hercegovine u Nadbiskupskom dvoru u Splitu

GOVOR PREDSEDNIKA HBK ZAGREBAČKOG NADBISKUPA JOSIPA BOZANIĆA

“Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati” (Mt 16, 18). Tim riječima, kojima se Krist Gospodin obratio svetom Petru, pozdravljam nasljednika Prvaka apostola u sigurnosti koju nam daje vjera, da riječi Kristove ostaju trajne i djelotvorne za sva vremena.

Sveti Oče! Ovaj susret s Vama u Nadbiskupskoj palači u Splitu bit će u povijesti Hrvatske biskupske konferencije na osobiti način zabilježen. U prvom redu, zahvaljujemo Vam što ste zaželjeli okupiti Hrvatsku biskupsku konferenciju i uputiti joj poruku. Hvala Vam na toj očinskoj i pastirskoj skrbi. Zahvaljujem domaćinu ovoga susreta splitsko-makarskom nadbiskupu Anti Juriću. Pozdravljam sve prisutne kardinale, nadbiskupe i biskupe. S članovima Hrvatske biskupske konferencije danas su ovdje i biskup iz susjedne zemlje Bosne i Hercegovine. Njihovi su vjernici u većini pripadnici hrvatskoga naroda, kojemu je Bosna i Hercegovina vlastita domovina, stoga su nam mnoge stvari zajedničke.

Članovi Hrvatske biskupske konferencije su pastiri 13 biskupija i vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj. Vi ste, Sveti Oče, prošle godine Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj darovali dvije nove biskupije: Požegu i Varaždin te uspostavili Vojni ordinarijat za vjernike katolike, pripadnike vojske i policije. Hvala Vam. Sada Hrvatska biskupska konferencija broji 24 biskupa. Između njih je 8 umirovljeno. Oni, na čelu s našim uzoritim kardinalom Franjom Kuharićem, molitvom i savjetima prate rad svoje mlade braće u episkopatu.

Čast mi je i radost danas, na blagdan sv. Franje Asiškoga, ovdje u ime Hrvatske biskupske konferencije, čestitati imendan mome dragom predšasniku kardinalu Franji Kuhariću i dičnome pastiru splitske Crkve nadbiskupu splitsko-makarskom u miru Frani Franiću te banjolučkom biskupu Franji Komarici. Draga braćo u episkopatu, ad multos annos!

Sveti Oče, Katolička crkva u Hrvatskoj nalazi se pred mnogim izazovima. Iza nas je polustoljetni period komunističke ateizacije i

nedavni rat, što je ostavilo vidljive tragove. Potaknuti Vašim sigurnim i jasnim smjernicama pripremamo se na milosne događaje Velikoga jubileja. Nastojimo da u novim prilikama, u kojima se našla naša Crkva poslije rušenja komunističkog režima, zaživi na nov način duh Drugoga vatikanskog sabora, osobito po sve većem uključivanju Kristovih vjernika laika u poslanje Crkve, kako ste Vi, Sveti Oče, zacrtali u pobudnici “Christifideles laici” o pozivu i poslanju laika u Crkvi i svijetu. Drago nam je što su neka braća u Episkopatu započeli pripremu dijecezanske sinode. Da bi Katolička crkva u novouspostavljenoj državi Hrvatskoj mogla na doličan način obavljati svoje poslanje, Vi ste, Sveti Oče, 19. ožujka 1997., na blagdan sv. Josipa, kojega je Hrvatski državni sabor godine 1687. proglasio zaštitnikom Hrvatske, potvrdili tri ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske, a u završnoj je pripremi četvrti, posljednji. Time se zaokružuje konkordatski pravni okvir za djelovanje Katoličke crkve u Republici Hrvatskoj.

Jučer ste nam, Sveti Oče, podigli na čast oltara blaženoga Alojzija Stepinca. On, svjedok vjere i mučenik, poziv je svima nama biskupima, našim svećenicima, redovnicima i redovnicama i svem vjernom puku na duhovnu obnovu kao pripremu za treće tisućljeće kršćanstva. “Svojim ljudskim i duhovnim životnim putem blaženi Alojzije Stepinac svojem narodu pruža svojevrsni kompas da bi se znao orijentirati”, rekli ste nam jučer u misnoj homiliji.

U hrvatskome društvu događaju se nagle promjene, koje su povezane s procesom demokratizacije. Stoga nam se nova evangelizacija, onako kako ste ju Vi, Sveti Oče, naznačili, predstavlja kao prvenstveni pastoralni zadatak. Osjećamo da promicanje socijalnoga nauka Crkve, koji je Vaša učiteljska služba produbila, u tome treba imati posebno mjesto.

Sveti Oče, od petka popodne mi, hrvatski biskupi, na osobiti smo način s Vama i pratimo Vas na Vašem pastoralnom pohodu po Hrvatskoj. Ovdje smo sada okupljeni da otvorenim srcem poslušamo Vašu očinsku i učiteljsku poruku. U

KONCERT GLAGOLJAŠKIH NAPJEVA ZADARSKE NADBISKUPIJE U SV. DONATU

U subotu, 8. kolovoza o. g., u sklopu XXXVIII. glazbenih večeri u Svetom Donatu u Zadru, održan je koncert pučkih glagoljaških crkvenih napjeva četiriju župa Zadarske nadbiskupije: Kolana, Posedarja, Sali i Velog Iža. Koncert je nazvan “Puče moj”, a glavni urednik i voditelj bio je prof. Livio Marijan, Nadbiskupov tajnik. Napjeve su izvodili pučki crkveni pjevači tih naših četiriju župa a *capella* u vrlo akustičnom i ugodnom, ali za tu prigodu i vrlo tijesnom prostoru drevne crkve svetog Donata.

Uvodno slovo o glagoljanju, glagoljaškom bogoslužju i pjevanju u Hrvata i u Zadarskoj nadbiskupiji održao je prof. L. Marijan. Pjevači iz Kolana pjevali su sekvencije: *Dođi, Duše Presveti, Dan od gnjiva, Hvali Sion Spasitelja*, zatim *Pristup iz Mise, Tebe Boga hvalimo, Lauretanske litanije* i pjesmu *Pjevajmo braćo kršćani*. Posedarci su izveli *Pristup iz Mise za mrtve, Dan od Gnjeva, Braćo brata sprovodimo, Vjerovanje, Zdravo Tilo Isusovo*, i *Divnoj dakle Tajni ovoj*. Saljski “Korišti” pjevali su na staroslavenskom *Pristup blagdana Krista Kralja, Psalme iz Večernje na Veliku Gospu, himan “Zdravo morska zvijezdo”*, te dio *Muke po Ivanu*. Pjevači iz Velog

Iža otpjevali su stavak *Vjerovanja* na staroslavenskom iz svoje glagoljaške mise, *korizmeni Smiluj mi se Bože, Gospin plač, Evo drvo križa, Oslobodi mene Gospodine* iz sprovoda i čitanje *Prosti mi, Gospode* koje je izveo solist. Slušateljima su najavom predstavljene skupine pjevača, župe iz kojih dolaze, te osnovne glazbene i povijesne osobine njihovih napjeva i glagoljanja uopće. Na koncu koncerta svi su pjevali zajedno okupili i redom zapjevali *Pučje moj* – svatko na svom napjevu, prikazujući tako svo bogatstvo varijanti i različitih tradicijskih glazbenih stilova glagoljaškog pjevanja na području Zadarske nadbiskupije. Svi su nastupi bili nagrađeni dugotrajnim i oduševljenim pljeskom slušatelja.

Uredniku koncerta i svim pjevačim na poslijetku je čestitao i zahvalio akademik Jerko Bezić koji je prvi započeo sa sustavnim snimanjem glagoljaških napjeva Zadarske nadbiskupije krajem 1950-tih i početkom 1960-tih godina, objavivši i znanstveni rad *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*.

Livio Marijan

NOVE ČLANICE DRUŠTVA SRCA ISUSOVA U SALIMA

U nedjelju, 31. kolovoza o.g., za vrijeme popodnevne molitve u župnoj crkvi svete Marije u Salima, primljene su u članstvo Djevojačkog društva Srca Isusova tri nove članice. Željka Dominic, Marina Pašeta i Suzana Raljević. Svaka od kandidatica za članstvo pripremala se molitveno i sakramentalno za ovaj čin. Od rujna prošle godine kandidatice su obavljale pobožnost devet prvih petaka i prema mišljenju svojih starijih sestara zavrijedile postati članice ovog djevojačkog društva (bratovštine). Obred primanja u Društvo vodio je don Jure Zubović, mjesni župnik, uz suradnju glavne poglavarice Danijele Milić. Čitav tijek obreda određen je postojećim pravilnikom: pred-

stavljanje kandidatica, provjera – ispovijest vjere s molitvom na kraju, osobno posvećenje Srcu Isusovu i molitva. Obred je završio pjevanjem Litanija Srca Isusova i Euharistijskim blagoslovom. Bogu velikome hvala za ovaj čas, za Željku, Marinu i Suzanu, kao i za sve ostale članice Društva Srca Isusova. Neka se ovo djelo oplodi i otvori Duhu Božjemu u njihovim životima i obiteljima. Bile one i druge članice primjer vjere svojima u Društvu i drugim djevojkama u mjestu Sali.

Don Jure Zubović

vornim osobinama čakavskog dijalekta sela Zaglav. Opis crkve i samostana, o sačuvanoj umjetničkoj baštini u njima: knjige, kaleži, križevi, monstrance..., piše veoma stručno dr. fra Anđelko Badurina. Gosp. Nedo Grbin obradio je sačuvane glagoljske spomenike crkve i samostana sv. Mihovila na Zaglavu. Najprije tumači natpis na lijevom pragu samostanskih vrata iz 1458. god. koji glasi: "Let Gospodnjih 1458. na oktavu Pohojenja Gospoje, kršćenije crkve svetago Mihaela". Iznosi također i rukopisni zbornik Klimantovićev iz 1501. koji ima 235 pergamentnih listova, kao i njegov *Obrednik* danas u Petrogradu. Plodni glagoljski pisac fra Šimun Klimantović (1460-1540) boravio je više vremena u zaglavskom samostanu. U svom radu Grbin je obradio 2 natpisa, 15 knjižica i 2 oporuke, nastale u Zaglavu, a danas se čuvaju, osim u Zaglavu, i u samostanu sv. Pavla na Školjici (Galevcu), u Zagrebu i u Ruskoj nac. biblioteci u Petrogradu.

Vjersko-liturgijski život župe u prošlosti i danas opisao je fra Šime Antonina, upravitelj samostana i župe Zaglav. Korisno mu je poslužio dragocjeni izvor podataka, Običajnik o. Ljubomira Cara, Cresanina, napisan na prijelazu iz 19. u 20. st. Do 1921. god. Zaglav je pripadao župi Sali, a te godine nadbiskup dr. Vinko Puljišić, dekretom od 26. travnja, proglasi Zaglav samostalnom kapelanijom. Dotad su dušobrižničku službu u Zaglavu, od njegova početka, vršili samostanski redovnici.

Na kraju svoga izlaganja o. Šime pripominje da je župa Zaglav dala (prema Knjizi godina) 5 dijecezanskih i 12 redovničkih svećenika. Također i desetak časnih sestara. Smatram propustom što se nije u knjizi, barem sa par redaka, ovjekovječilo

SKUP O ŽIVOTU I RADU DON AMOSA RUBE FILIPIJA

U Salima, u sklopu manifestacije "Saljsko kulturno ljeto '98.", 7. kolovoza organiziran je svečani skup o životu i radu saljskoga svećenika don Amosa Rube Filipija. Organizator skupa bila je obitelj pokojnog don Rube iz Sali, na čelu s nećakinjom gđom Mladenkom Filipi. Program je imao dvije zajedničke točke – Svetu misu zadušnicu u župnoj crkvi Uznesenja Marijina i književnu večer posvećenu njegovu životu i radu. Misu zadušnicu predvodio je mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru. U koncelebraciji su sudjelovali svećenici: don Srećko Frka-Petešić, don Zdenko

djelo i redovničkih i biskupijskih svećenika jer su zauzetim pastoralnim djelovanjem dali znatan doprinos duhovnom uzrastu svoga užeg zavičaja.

Bogoslužno pjevanje kroz crkvenu godinu u crkvi sv. Mihovila opisao je mo. o. Izak Špralja. Svoja zapažanja oživio je tekstovima nekih župljanima omiljenih pjesama, odavši priznanje promicateljima crkvenog pjevanja novijeg vremena: o. Stjepanu Soriću, o. Ambrozu Lučevu i o. Šimi Antonini.

Lik uglednoga zadarskog kanonika i hrvatskog književnog kritičara dr. Jakova Čuke (Zaglav 1868. - Rim 1928.), koji se potpisivao književnim imenom Jakša Čedomil, predstavio je u dvije oveće studije prof. dr. Cvjetko Milanja. U prvoj je iznio život i rad toga "osnivača moderne hrv. književne kritike", a u drugoj kao skupljača dugootočkih narodnih pjesama koje mu je kao mladom bogoslovu kazivala zaglavska djevojka, još živa, Matija Šešelja. Neke od tih 48 pjesama antologijske su vrijednosti, a desetak probranih donio je prof. Cvjetko u svom radu.

U završnom dijelu knjige o Zaglavu možemo pročitati ove zanimljive priloge: Domaća kronika - autora Tomislava S. Šešelje; Samostan (*mostir*) i mjesto Zaglav u 2. svj. ratu; Zaglavci u Australiji - Faust Šešelja; Kazivanje o Kornatima; Uljarne - mlini...

Zbornik o mjestu Zaglav zanimljiva je i vrijedna knjiga obljetničkog značenja, znatan doprinos našoj skromnoj ljetopisnoj literaturi. Priredivačima i suradnicima hvala i priznanje!

Rozario Šutrin

Milić, don Stjepan Kušan i župnik don Jure Zubović.

O liku, životu i radu don Amosa Rube Filipija na skupu su govorili don Zdenko Milić, zatim gđa Marija Režan r. Filipi (životopis), akademik Ivo Petricioli (o njegovu doprinosu arheologiji), g. Nedo Grbin (o glagoljici i njezinom proučavanju na našim zadarskim otocima), te dr. Damir Magaš (uspomena na poznanstvo s pok. don Rubom).

Don Jure Zubović

ime Hrvatske biskupske konferencije zahvaljujem Vam na riječima poticaja, ohrabrenja i oduševljenja za Isusa Krista i njegovo Evanđelje. Izra-

žavajući sinovsku odanost, ponizno molimo Vaš apostolski blagoslov.

Sveti Oče, hvala Vam!

PORUKA SVETOG OCA IVANA PAVLA II. HRVATSKIM BISKUPIMA

Časna braćo u biskupstvu!

1. Radostan sam što vas mogu susresti nakon jučerašnjega proglašenja blaženim Alojzija Stepinca, revnoga i odvažnoga Pastira u ovoj zemlji. Srdačno pozdravljam svakoga pojedinog od vas i zahvaljujem vam na neustrašivom svjedočanstvu što ste ga ustrajno pružali pred cijelom Crkvom i pred svijetom, posebno u godinama nedavne tragedije koja je pogodila ove krajeve.

Preko vas želim srdačno i s ljubavlju pozdraviti svećenike i đakone, koji s vama zajedno dijele svakodnevni apostolski napor. S istim osjećajima želim očitovati koliko cijenim evanđeosko svjedočenje što ga svakodnevno pružaju redovnici i redovnice i oni koji su svoj život posvetili služenju Bogu i braći.

Odvažno nastavite svoju službu u korist ovoga dijela naroda Božjega kojemu ste, u zajedništvu s Petrovim nasljednikom, postavljeni za svećenike, pastire i učitelje. Potičem vas da i dalje slijedite primjere onih koji su, po uzoru na Dobroga Pastira, kao i blaženi Alojzije Stepinac, položili svoje živote za Kristovo stado i koji su radili na izgradnji crkvenoga jedinstva.

2. Naš Otkupitelj jasno želi zajedništvo svih vjernika i ono je bitni čimbenik svakoga apostolskog djelovanja i temelj svake evangelizacije. Bog vam udijelio da "međusobno budete složni po Kristu Isusu i da ga jednodušno, iz jednoga grla" (*Rim 15, 5-6*) veličate, izgrađujući njegovo Kraljevstvo među svojim narodom. Potrebno je da Crkva koja je u Hrvatskoj učvrsti zajedništvo svih svojih različitih snaga kako bi postignula ciljeve koji su pred njom u današnjemu ozračju slobode i demokracije.

Sa svoje strane potičem pothvate koji nastoje promicati iskrenu suradnju među različitim crkvenim sastavnicama te sve potičem na jaču duhovnu otvorenost prema zajedništvu i posluhu Pastirima. Takav će stav biti na korist cijeloga

kršćanskoj zajednici. Sposobnost će zajedničkoga uzajamnog djelovanja, uz poštivanje zakonitih zahtjeva svih, neizbježno uroditi obilnim plodovima vjere, nade i ljubavi, te će istodobno pred svima biti veliko svjedočanstvo jedinstva u Kristu.

Časna braćo u biskupstvu, "Crkva je sastavljena od naroda ujedinjena sa svojim biskupom i od stada koje ostaje vjerno svojemu pastiru" (sv. Ciprijan, *Epist. 66, 8: CSEL 3, 2, 733*). Želim vas zbog toga ohrabriti u vašemu svakodnevnom zalaganju za učvršćenje crkvenoga zajedništva na svim razinama, trudeći se da kler i vjernici budu ustrajni u apostolskom nauku, u bratskom zajedništvu, u lomljenju kruha i u molitvi (usp. *Dj 2, 42*). Ostanite uvijek međusobno ujedinjeni, u zajedništvu s rimskim Biskupom i ostalim članovima Biskupskoga zbora, posebno s onima iz Bosne i Hercegovine.

3. Obnovljeno propovijedanje Kristova Evanđelja u svim društvenim sredinama, glavni je zadatak što u ovome povijesnom trenutku stoji pred vašim Crkvama. To djelo zahtijeva pokretanje svih živih snaga Crkve: biskupâ, svećenikâ, redovnikâ i redovnicâ te vjernikâ svjetovnjakâ.

U vašoj se domovini, jednako kao i u drugim dijelovima Istočne Europe, tijekom zadnjih desetljeća mogla iskusiti tragedija koju je izazvao materijalistički ateizam. Danas je, u novome demokratskom ozračju, potrebno snažno potaknuti novu evangelizaciju kako čovjek, obitelj i društvo ne bi bili zavedeni te pali u zamku konsumizma i hedonizma. Valja svjedočiti i propovijedati vrijednosti koje životu daju radosni i pravi smisao, zasićujući ljudsko srce i ispunjavajući ga nadom s obzorâ baštine što ju je Bog pripremio svojoj djeci. Zato Crkva u Hrvatskoj treba ponovno otkriti svoje vjerske i kulturne korijene kako bi mirno i s pouzdanjem prekoračila preko praga novoga tisućljeća, koje je već na vratima.

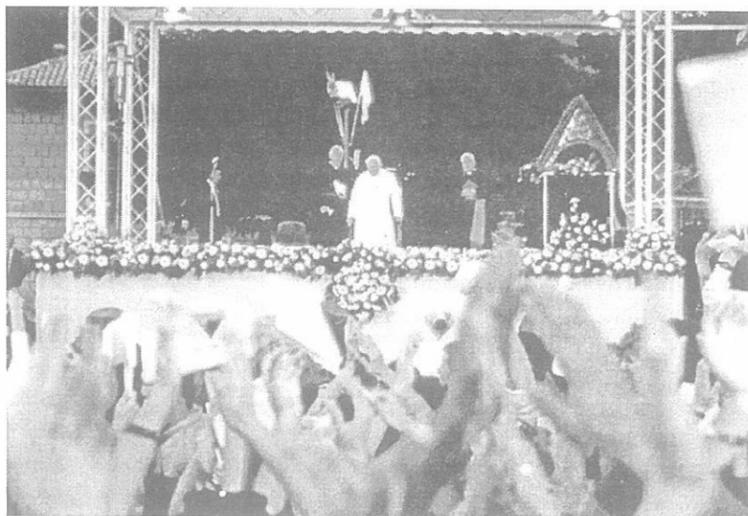
U današnjemu će ozračju dodatni poticaj novoj evangelizaciji pružiti također ekumenski dijalog s drugim kršćanskim Crkvama i zajednicama. U skladu s naukom Drugoga vatikanskog sabora, nemojte posustati u svojskom promicanju toga dijaloga u nadi da će doći dan kada će se pred svijetom moći zajednički svjedočiti za Krista. Istodobno posvećujte pozornost međuvjerskom dijalogu koji teži za uklanjanjem nepotrebnih nerazumijevanja i olakšava međusobno poštivanja i suradnju u služnji čovjeku.

Sve mora biti praćeno stalnom molitvom te djelatnim i svjesnim sudjelovanjem u sakramentalnom životu Crkve, posebno u Euharistiji, na osobnoj, obiteljskoj i zajedničkoj razini.

Hrvatskoj su u ovo doba velikih promjena i preobrazbi potrebni muševci i žene žive vjere, koji znaju svjedočiti Božju ljubav prema čovjeku i koji su spremni staviti svoje snage u službu Evanđelja. Vašoj su naciji potrebni apostoli koji će poći među svijet noseći radosnu vijest. Potrebne su joj duše koje mole, koje ne prestaju pjevati hvale Presvetomu Trojstvu te uzdizati prošnje "Bogu, našem Spasitelju, koji hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine" (usp. *1 Tim 2, 4*).

Vašoj su naciji također potrebni vjernici svjetovnjaci, koji će zauzeto svjedočiti za Evanđelje na području kulture i politike. Na njima je naime zadatak da te sredine prožmu Kristovim Duhom na korist svega društva.

4. Da bi se ispravno odgovorilo na te zahtjeve, potrebno je posebnu pozornost posvetiti odgoju svećenika, redovnika i redovnica te svih onih koji rade u vinogradu Gospodnjemu. Potrebno je također promicati dušobrižništvo zvanjâ.

Od svećenika se očekuje da budu istinski, dosljedni i radosni svjedoci Krista i njegova Evanđelja, u skladu s obvezama preuzetim u trenutku ređenja. Apostolska se revnost i dušobrižnička djelatnost moraju hraniti i podupirati molitvom i sabranošću na način da svatko prije svega živi ono što propovijeda riječju i svakodnevno slavi u svetim Otajstvima i u časoslovu. Darivanje će samoga sebe preko celibata u tome okviru za svakoga svećenika biti svjedočanstvo posvemašnjega prijanjanja uz naum Oca nebeskoga, naum prihvaćen s djelotvornom ljubavlju i u stalnome zajedništvu s Kristom, Dobrim Pastirom. Duhovnost valja obogaćivati raznovrsnim pobožnostima ili bogoljubnim vježbama, kao što su redovita ispovijed, razmatranje, euharistijsko klanjanje, pobožnost križnoga puta, molitva sv. krunice.

Biskupova je zadaća isto tako pružati potporu redovnicima i redovnicama u njihovu posvemašnjemu predanju Gospodinu, potičući ih da velikodušno žive karizmu zajednice kojoj pripadaju i da uvijek rade u zajedništvu s mjesnom i općom Crkvom.

5. Potrebno je naći prikladne načine pružanja pomoći ljudima našega doba da razumiju i prihvate veliki Božji naum s čovjekom. Suvremenom je čovjeku naime potrebno upoznati i usvojiti vlastito dostojanstvo koje mu je sasvim besplatno udijelio Bog, koji ga je stvorio na svoju sliku i priliku (usp. *Post 1, 26-27*) i otkupio Kristovom krvlju (usp. *Otk 5, 9*).

Neka u vašemu dušobrižničkom radu obitelj, "kućna Crkva", ima posebno mjesto jer "budućnost svijeta i Crkve ide kroz obitelj" (*Familiaris consortio*, 75). Ona će biti u stanju odgovoriti na izazove i zamke suvremenoga svijeta u mjeri u

Svečano misno slavlje predvodio je mons. Bolobanić, u koncelecijaciji s još 11 svećenika: iz Zadra, Zagreba, Đakova i Murtera. Zbor Svete Marije iz Sali predvodio je liturgijsko pjevanje na misi i u procesiji oko crkve. Čitao je g. Branimir Buturić, a Evanđelje je pjevao don Zdenko Milić, župnik Katedrale, obojica rodom iz Sali. U prigodnoj propovijedi mons. Bolobanić je naglasio važnost štovanja blažene Djevice Marije i njezin zagovor. Potaknuo je roditelje i mlade na veće i konkretnije štovanje Gospe. "Ona kao naša zagovornica kod Isusa Krista može nam svima pomoći da prestanu sva zla i ovisnosti, netolerancija i mržnja", istakao je mons. Bolobanić, naglasivši prisutnost duha Zla u suvremenom svijetu i dodavši: "Trebalo ga se kloniti i svoje molitve uzdizati Bogu, osobito danas za sutra, pred Veliki jubilej 2000. godine od utjelovljenja Isusa Krista."

Sakramentu svete pričesti pristupilo je 40-ak vjernika. Na kraju misnog slavlja domaći župnik, don Jure Zubović, zahvalio je svima koji su došli na zavjetni dan u pohode blaženoj Djevici Mariji na Jadru u Kornate. Glavnina hodočasnika došla je iz Sali, no primjetni su bili i hodočasnici iz Žmana i Zaglava na Dugom otoku, te iz župe

svetog Josipa iz Zadra-Plovanija. Sudjelovali su i hodočasnici iz susjedne Šibenske biskupije, župe Murter, zajedno sa svojim župnikom don Antom Skračićem, te predstavnici mjesnih vlasti Murtera i čelnici uprave NP "Kornati". Želja nam je svima da se vjerska suradnja između vjernika Nadbiskupije zadarske i Biskupije šibenske nastavi, za što treba puno molitve i odricanja s obje strane.

Crkva Rođenja Marijina na Kornatima jedina je ribarska crkva na Jadranu. Ona već sada traži obnovu. Namjera je da ona bude što dostupnija ribarima i mornarima u njihovim duhovnim potrebama. Za nadati se da će i Vlada i resorno Ministarstvo, uz pomoć i suradnju Državnog povjerenstva za zaštitu prirodne i kulturne baštine iz Zadra i Šibenika, dati svoj doprinos u njezinoj obnovi. Sve je to povezano i s obljetnicom 1000. godina ribarstva u Hrvata.

Svima koji su hodočastili Majci Božjoj na o. Jadru u Kornate srdačno se zahvaljujem i na molitvi i suradnji i već sada svima upućujem poziv na novi susret dogodne. Dobro došli!

Don Jure Zubović

KNJIGA O ZAGLAVU - O 600. OBLJETNICI SPOMENA ŽUPE ZAGLAV I 540. POSVETE ŽUPNE CRKVE

Poslije Sali, Luke, Žmana i Brbinja, župâ na Dugom otoku, i Zaglav je nedavno dobio svoju prigodnu monografiju, crkvenu i kulturnu povijest, zbornik "ZAGLAV - 600 godina prvog spomena, 540 godina posvete crkve svetog Mihovila Arkandela". (Očekuje se i povijest župâ sa zmožnjeg dijela otoka.)

Knjiga ZAGLAV ima 220 stranica bogato ilustriranih fotografijama g. Dina Čuke. Svečano je predstavljena u crkvi na proslavi Gospe od Anđela, 2. kolovoza t. g. u Zaglavu. Osim brojnih župljana, promociji zbornika su prisustvovali generalni vikar zadarske nadbiskupije, mons. Milivoj Bolobanić, akademik dr. Božidar Finka, načelnik općine Sali Mario Buturić i drugi gosti. Knjigu su predstavili njezini urednici, domaći sinovi dr. fra Izak Špralja, iz Instituta za crkvenu glazbu Teološkog fakulteta, i dr. Cvjetko Milanja, prof. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Zbornik su objavili Mjesni odbor Zaglava i općina Sali. Po nakani izdavača knjiga o Zaglavu želi biti "spomen i očitovanje povijesnoga, društvenoga i

kulturnog identiteta sela Zaglav, ... dokazom da je stari mediteranski otočki i hrvatski duh u stanju prevladati različite nedaće koje su stajale na putu njegova života i rasta, ... stalno i neiscrpivo nadahnucje života i ratsa, umiranja starih i bujanja mladih... Svima njima neka je posvećena ova knjiga, to jest našem Zaglavu" - napisao je u uvodnom izlaganju prof. Cvjetko Milanja.

Zaglav je jedno od mlađih naselja Dugog otoka. Prvi se put spominje god. 1445. i zatim 1451. kada zadarski građanin Grgur Mrganić darova franjevcima trećoredcima jedan posjed u mjestu zvanom Zaglav na Dugom otoku. Malo kasnije crkvu i samostan - prema glagoljskom natpisu na pragu samostana - 1458. Tu 540. godišnjicu posvećenja crkve sv. Mihovila u Zaglavu obilježava ovaj zaglavski zbornik.

O počecima života franjevac trećoredaca na Zaglavu, o značenju njihova samostana i crkve, o doprinosu redovnika vjerskom i narodnom biću otočana piše fra Petar Runje. Dr. Božidar Finka, rodom iz Sali, raspravlja o go-

Mira, Zadar-Stanovi. On je također dijete župe Uznesenja Marijina koja je iznjedrila, evo, dva svećenika. Mladomisnik se na kraju zahvalio svima nazočnima, svima koji su odigrali posebnu ulogu u njegovu životu te je nakon podijeljenog blagoslova pozvao svoje uzvanike da mu se pridruže za obiteljskim stolom u Đačkom domu u Zadru.

Slavili su ove godine i naši Kotari! U nedjelju, 26. srpnja, zvonila su zvona župne crkve sv. Ivana u Gorici najavljujući slavlje mlade mise don Marina Ninčevića, goričkoga sina. To malo mjesto u srcu Kotara već je dalo svećenikâ i časnih sestara, što svjedoči o živoj vjeri tamošnje kršćanske zajednice. Dirljiv je bio blagoslov koji je mladomisniku podijelila majka bake, a svečana procesija, koja se kretala od župne kuće do crkve, bila je živo svjedočanstvo ljubavi i radosti zbog još jednog mladog svećenika. Cijelim se putem

NAGRADA DR. STJEPANU KRASIĆU

Na inicijativu Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" - Podružnice Zadar, 22. srpnja 1998. godine, u prostorijama Matice hrvatske u Zadru, upriličena je dodjela nagrade doktoru o. Stjepanu Krasiću OP, uvaženom povjesničaru i profesoru na Papinskom sveučilištu *Angelicum* u Rimu, autoru monografija "Universitas Iadertina - 650. obljetnica Dominikanskog veleučilišta u Zadru" i "Ivan Dominik Stratico". Uz zadarsku podružnicu "Napretka", u dodjeli priznanja i nagrade, te prigodnih darova dr. Krasiću sudjelovali su Filozofski fakultet u Zadru i Matica hrvatska - Ogranak Zadar. Svečanosti u prostorijama Matice hrvatske u Zadru, uz brojne nazočnike, prisustvovali

TRADICIONALNO HODOČAŠĆE RIBARSKOJ GOSPI NA KORNATE

U subotu, 1. kolovoza 1998. godine saljski ribari i drugi vjernici Dugoga otoka hodočastili su Majci Božjoj na otoku Jadra (Piškera) na Kornatima. Neki su otplovili i nekoliko dana ranije da pripreme put glavnom hodočašću. Brodovima "Bačvice" (krenuo iz Zadra) i "Šangulin" (krenuo iz Sukošana) uputili smo se prema Kornatima. Pjesmom i molitvom krenulo se našim morem pohoditi i počastiti Kraljicu mora – Malu Gospu

pjevalo i blagoslivljalo Boga što "učini djela velika!" Gorička je crkva bila premala za narod koji je nastojao "osvojiti" dio njezinog prostora kako bi čuli i vidjeli mladomisnika. Nakon uvodnih pozdrava započelo je misno slavlje. Narodu je kroz homiliju progovorio bivši gorički župnik, sadašnji župnik Preka, don Tito Šarin. Mladomisnik je na kraju slavlja zahvalio svima i pozvao sve za obiteljski stol. Ljubavlju i zalaganjem Goričana na školskom igralištu podignuta su dva velika šatora gdje se uz čestitke i pjesmu slavilo još jedno ostvareno svećeničko zvanje. Bogu hvala!

Preporučamo naše mladomisnike u molitve za što plodniji i autentičniji svećenički život i rad na njivi Gospodnjoj!

Don Zdenko Dundović

li su dr. Stijepo Obad, predsjednik zadarske Podružnice Hrvatskog kulturnog društva "Napredak", dr. Mile Mamić, dekan zadarskog Filozofskog fakulteta i dr. Šime Batović, predsjednik Ogranka MH u Zadru, koji su se u ime svojih ustanova i udruga riječima zahvale i priznanja dr. Krasiću obratili skupu. Na kraju se biranim slovom nazočnicima obratio i sam dr. Stjepan Krasić zahvalivši se na dodijeljenim priznanjima i poklonima.

LM

kojoj se bude znala otvoriti Bogu, živeći i ostvarujući "otajstvo jedinstva i plodne ljubavi, koja ujedinjuje Krista i Crkvu" (*Lumen gentium*, 11). Obitelj će u kojoj su "roditelji za svoju djecu prvi navjestitelji vjere riječju i primjerom" (*isto*) znati valjano odgovoriti na poslanje u suvremenom svijetu, postajući mjesto vjere i ljubavi, po primjeru Svete Nazaretske Obitelji.

Našim su suvremenicima potrebne jasne spoznaje o naravi i pozivu obitelji. Ne prestajte zbog toga izlagati kršćansko poimanje ženidbe i obitelji. Nastojte u svjetlu riječi Božje produbljivati zadatke obitelji u današnjim prilikama. Vama biskupima i vašim svećenicima neka bude na srcu da, pomognuti iskusnim i za to na odgovarajući način pripremljenim osobama, promičete sustavni i pouzdani pastoral obitelji u kojemu će odgovarajuće mjesto imati obrana života prema nauku crkvenoga Učiteljstva (usp. *Familiaris consortio*, 36). Budite pri tom pozorni da pastoralni djelatnici budu prikladno poučeni kako bi bili sposobni spremno odgovarati na očekivanja zaručnikâ i supružnikâ. Budite uz obitelji koje se nalaze u teškoćama, koje su ugrožene u njihovoj naravi zajednice ljubavi, života i vjere, koje su mučene teškoćama društvene i gospodarske naravi, ili pak uz one koje su pogođene patnjom.

Ne zaboravljajte ni dušobrižništvo novih naraštaja. Njima pripada budućnost. Dobro će odgojena mladež biti u stanju osnovati dobre obitelji, a te će obitelji biti sposobne dobro odgajati svoju djecu.

Dušobrižništvo obitelji, s posebnom pozornošću na djecu i mladež, predstavlja se dakle kao program izgradnje budućnosti Crkve i građanskoga društva. Promaknuće dostojanstva osobe i obitelji te promaknuće prava na život, koje je

danas posebno ugroženo, zajedno s obranom najslabijih društvenih slojeva, moraju imati posebno mjesto u sveukupnoj vašoj apostolskoj skrbi kako bi "dali dušu" suvremenoj Hrvatskoj.

Pred naletom "kulture smrti", koja se očituje posebno preko pobačaja i sve veće naklonosti prema eutanaziji, valja predlagati "kulturu života". Potrebni su u tom smislu dušobrižnički potpusti koji nastoje pomoći muževima i ženama našega doba da otkriju duboki smisao života, ne samo života mlade i zdrave osobe, nego i one obilježene bolešću. Riječ Božja na sve to pruža pravi i konačni odgovor.

Obrana je života sastavni dio poslanja Crkve. Naime, "Bog, neizmjerljivo savršen i blažen u sebi samom, u naumu čiste dobrote, slobodno je stvorio čovjeka da ga učini dionikom svojega blaženog života. Zato je Bog uvijek i posvuda bliz čovjeku" (*Katekizam Katoličke crkve*, 1). Danas je jednako kao i jučer našoj braći i sestrama potrebno upoznati Krista, poslanika Oca, koji je u ljudsko srce stavio klicu novoga i besmrtnoga života, života djece Božje. Dušobrižničko djelovanje na tome području mora svraćati pozornost na ustroj, koji je Bog utisnuo u čovjeka i svekoliko stvorenje.

6. Časna braćo u biskupstvu, žarko želim da Crkve kojima ste na čelu uvijek vodi Duh Sveti i da djeluju u skladu s njegovim poticajima. Zajedno s vama zazivam zaštitu Presvete Bogorodice, Kraljice Hrvata, te zagovor svih svetih i blaženih iz ovih krajeva.

Ove svoje misli pratim posebnim apostolskim blagoslovom, koji od srca udjeljujem svakomu od vas, kleru, redovnicima, redovnicama i svim vjernicima vaših biskupija.

POZDRAV SPLITSKO-MAKARSKOG NADBISKUPA ANTE JURIĆA SVETOME OCU

Sveti Oče!

Pozdravljam Vas s posebnim osjećajem na ovoj - salonitanskoj svetoj grudi, odnosno solinskoj i ovom Gospinom Otoku. Sveto je tlo od starokršćanskih vremena posvećeno mučeničkom krvlju tolikih kršćana predvođenima svojim biskupom mučnikom sv. Dujmom. Vjeru za koju su svjedočili i umirali starokršćanski mučenici prihvatite naši predci ubrzo nakon doseljenja u ove krajeve i to posebno u

Solinu i na ovom Gospinom Otoku. Oko ovog otoka na rijeci Jadro, koju nazivamo našim hrvatskim Jordanom, počeli su se krštavati naši predci. Na ovome otoku je naša dobra, svete uspomene kraljica Jelena sagradila prvu crkvu u Hrvatskoj posvećenu Presvetoj Bogorodici. Tisućgodišnjica gradnje te crkve i XII stoljeća spomena na naše krštenje proslavili smo 1975. i 1976.

Taj smo jubilej trebali slaviti 1941. Za proslavu 1941. i za tu je zgodu u našem Splitskom sjemeništu komponirana opereta: "Hrvati narod sv. Petra" iz koje ćete uskoro čuti neki izvadak. II. svjetski rat omeo je predviđeno slavlje.

Za proslavu spomenutih dvaju jubileja izabrali smo 1976. godinu jer je tada padala 1000. godišnjica smrti kraljice Jelene majke ubogih i sirota i graditeljice ovoga Gospina prasnvetišta. U toj prigodi među biskupima i kardinalima koji su nas počastili svojom prisutnošću bio je i Vaš predšasnik Papa Ivan Pavao I. tada mletački Patrijarh Venecije, a koliko mi je poznato bili biste i Vi tada ovdje da niste bili spriječeni neodgovidim obavezama. Onda bi Vas bio pozdravio moj predšasnik mons. Frane Franić kao nadbiskupa Krakowa, a ja Vas danas pozdravljam kao Petrovog nasljednika na stolici rimskih biskupa.

Pred Vama su ovdje uglavnom mladi sa svojim vjeroučiteljima i nastavnicima kao i članovi duhovnih pokreta u Crkvi. Tu su i pitomci malih sjemeništa iz Splita, Sinja, Zadra. Tu su također studenti teologija u Splitu, Makarskoj i misijskog sjemeništa "Redemptoris Mater" u Pulji. Tu su isto tako i studenti Teološko katehetskog instituta. Tu su novaci franjevac i isusovac, novakinje raznih kongregacija redovnica. Tu su i članovi pokreta: neokatekumena, fokolarina, kri-

žara, frame, Miovac, udruge Mir, Branimir, Kap dobrote itd. Tu su tisuće i tisuće učenika srednjih škola i studenata koji Vas žele čuti.

Okupljeni u ovom Prasnvetištu Gospe od Otoka oko Majke Marije i Vas živućeg Petra kao nekada apostoli u Jeruzalemu u ovoj godini Duha Svetoga, molimo da sve nas, posebno mlade, zahvati sila odozgo te budu kadri riječju i životom svjedočiti Evanđelje naraštaju iz kojeg su nikli. Obdareni raznim karizmama ali opečaćeni, vođeni i sjedinjeni istim Duhom Svetim bit će sposobni dati divno svjedočanstvo.

U ime svih prisutnih, ali i cijelog naroda koji je s nama u duhu sjedinjen, ja Vam, Sveti Oče, kličem: dobro došli na ovu svetu kršćansku i hrvatsku grudu. Vaš dolazak ovdje, Vaša molitva, Vaša riječ i Vaš blagoslov učinit će ovu grudu za svako vjerničko hrvatsko srce još svetijom, još milijom, još privlačnijom. A ovo naše drago Gospino prasnvetište, koje čuva uspomene na naše kršćanske i narodne svetinje, koje je vidjelo i upamtilo u svojoj dugoj povijesti tolike divne osobe i upisala njihova imena, zapamtit će i upisati zlatnim slovima ime najvećega svog posjetitelja Pape Ivana Pavla II. Sveti Oče, u ime svih molim: poučite nas, ohrabrite nas, blagoslovite nas, da se učvrstimo naša vjera, da se ojača naše ufanje, da se poveća naša ljubav.

PORUKA SVETOG OCA VJEROUČITELJIMA, NASTAVNICIMA I PREDSTAVNICIMA CRKVENIH POKRETA U SOLINU

Draga braćo i sestre!

1. "Primit ćete snagu Duha Svetoga, koji će sići na vas, i bit ćete mi svjedoci" (Dj 1, 8). Ove su Kristove riječi, što ih je izgovorio prije povratka Ocu, odabrane za geslo mojega pastirskog pohađa, koji se približio svršetku. Ove riječi odzvanjaju u ovome kraju sve od apostolskih vremena. One i danas čuvaju svu svoju snagu zahvaljujući djelovanju Duha Svetoga u srcima ljudi i žena ove hrvatske grude.

Došao ovdje u Solin nakon što sam jučer u Svetištu Majke Božje Bistričke uzdignuo na čast oltara mučenika Alojzija Stepinca. Ovim sam apostolskim putovanjem želio u duhu povezati

mjestâ vjere i pobožnosti vašega naroda, kao spomen na njegova svjedočanstva za Krista sve od prvih stoljeća pa do naših dana.

Na nas ovdje okupljene u marijanskom prasnvetištu hrvatske zemlje gleda Gospa od Otoka, gleda Gospa *Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta*. Sabrali smo se na mjestu koje čuva posebno vrijedne uspomene vjere, što sežu u daleku povijest vašega naroda. Ovo mjesto ima jedinstveno mjesto u prošlosti vas hrvatskih katolika i hrvatske nacije. *Ovdje je vrelo vašega identiteta*. Ovdje su vaši duboki kršćanski korijeni. Ovo je mjesto koje svjedoči o vjernosti katolikâ ovih krajeva Kristu i Crkvi.

VIJESTI I DOGAĐAJI

MLADOMISNIČKA SLAVLJA U GODINI DUHOVNIH ZVANJA U NAŠOJ NADBISKUPIJI

Ove godine naša je Nadbiskupija bogatija za četiri mlada svećenika: don Ivicu Jurišića iz župe Sveti Petar na moru, don Marina Ninčevića iz župe Gorica-Raštane, don Borisa Pedića iz župe Kraljice Mira - Stanovi i don Zdenka Dundovića iz župe Uznesenja Marijina - Belafuža.

Prvi je mladu misu slavio u svojoj župi don Boris Pedić, 26. travnja 1998. godine. Samom slavlju prethodila je trodnevica i duhovna obnova za cijelu župnu zajednicu u kojoj se don Boris razvijao i rastao u svom zvanju. Na sam dan mladomisničkoga slavlja u župnoj se crkvi Kraljice Mira okupilo mnoštvo vjernika i svećenika koji su u procesiji krenuli prema mladomisničkoj kući. Tamo ih je dočekao mladomisnik, zajedno sa svojim roditeljima, bratom i nevjestom, te ostalom rodbinom. Župnik don Mario Soljačić pozdravio je sve nazočne nakon čega su mladomisniku udijelili blagoslov njegovi roditelji. Noseći križ u ruci, kao znak prihvaćanja Krista i njegova križa, mladomisnik se uputio prema crkvi zajedno s mnoštvom, "predvođeni ga k Domu Božjemu". Na samom početku misnog slavlja mladomisnika su pozdravili njegovi župljani dajući mu do znanja da ga podržavaju svojim molitvama na njegovu putu. Riječi ohrabrenja mladomisniku i okupljenom puku, u svojoj propovijedi je uputio don Zdravko Katuša, župnik Polače i ujedno don Borisov župljanin sa Stanova. Na koncu mise don Boris se obratio okupljenima, zahvalio svima koji su ga pratili i podržavali u njegovu pozivu, te udijelio mladomisnički blagoslov. Slavlje se nastavilo zajedničkim ručkom u Đačkom domu u Zadru.

U nedjelju, 12. srpnja, u Svetom Petru na moru, malom mjestu u blizini Zadra, svoju je mladu misu prikazao don Ivica Jurišić. Tog je dana u selu bilo veoma živo jer su svi željeli dati svoj doprinos ovom nesvakidašnjem i radosnom događaju. Kako je župna crkva bila pretijesna za veliki broj svećenika i vjernika koji su se te nedjelje okupili u Sv. Petru, oltar je napravljen ispred mjesne osnovne škole. Procesija je krenula iz

župne crkve prema mladomisnikovoj kući, gdje su mu roditelji podijelili svoj blagoslov. Prašnjavi put, po koje stablo na prostoru ispred škole, povorka ljudi s pjesmom na usnama u znak zahvalnosti Gospodinu, žega dana... Sjetio sam se kako je mnoštvo pratilo Isusa, tražeći da ih nahrani. Upravo se to i dogodilo toga dana na obronku pred improviziranim oltarom. Don Ivica je nahranio mnoštvo Tijelom Kristovim i tako potvrdio milost koju je primio prilikom ređenja - prikazivati žrtvu za spas naroda. *Tu es sacerdos in aeternum!* - Zauvijek ti si svećenik! ... to je bila poruka te nedjelje koju je nadahnuto protumačio propovjednik don Šimun Doljanin, mladomisnikov prijatelj, splitski svećenik iz župe Brda. Nakon mladomisničkog blagoslova i zahvale, slavlje se nastavilo za bratskim stolom u Đačkom domu u Zadru.

Tjedan dana poslije, 19. srpnja, svoju je mladu misu slavio don Zdenko Dundović. Kroz čitav tjedan prije mlade mise u župi su se održavale duhovne večeri različitih sadržaja: molitva župe za mladomisnika, večer duhovne poezije, igrokaz, Služba riječi, susreti mladomisnika s djecom i mladima, koncert duhovnih šansona. Na ovom potonjem sudjelovali su mladi iz Bibinja, Puntamike, Voštarnice i Belafuže. Sva događanja toga tjedna organizirao je župnik don Ivica Mustać zajedno sa župnim vijećem i zajednicama koje djeluju u župi (Neokatekumeni, Kursiljo, Marijina Legija, Vjera i Svetlo). Bila je to duhovna obnova cijele župe, ali i čin zajedništva i ljubavi iskazanih mladomisniku! Sâmo mladomisničko misno slavlje imalo je uobičajeni tijek - procesija od župne crkve do mladomisnikove roditeljske kuće, pozdrav župnika i predanje križa mladomisniku, blagoslov majke i procesija prema crkvi. Na samom euharistijskom slavlju mladomisnika su pozdravili predstavnici svih uzrasta u župi i još jednom potvrdili svoju podršku mladom svećeniku koji je potekao iz njihovih molitava i njihove zajednice. Božju riječ je razlomio i podijelio okupljenima don Mario Soljačić, župnik Kraljice

RASPORED PRIPRAVE NA BRAK 1998./99. GODINE

STUDENI:

petak, 13. studenoga
petak, 20. studenoga
subota, 21. studenoga

PROSINAC:

petak, 4. prosinca
subota, 5. prosinca
petak, 11. prosinca

SIJEČANJ:

petak, 22. siječnja
petak, 29. siječnja
subota, 30. siječnja

VELJAČA:

petak, 12. veljače
petak, 19. veljače
subota, 20. veljače

OŽUJAK:

petak, 5. ožujka
petak, 12. ožujka
subota, 13. ožujka

TRAVANJ:

petak, 9. travnja
petak, 16. travnja
subota, 17. travnja

SVIBANJ:

petak, 7. svibnja
petak, 14. svibnja
subota, 15. s. vibnja

LIPANJ:

petak, 18. lipnja
petak, 25. lipnja
subota, 26. lipnja

Početak:

petkom u 18 sati
subotom u 9 sati.

Zaručnici neka se prijave tri mjeseca prije vjenčanja.

Don Šime Perić

2. Od srca zahvaljujem dragom nadbiskupu metropolitu Anti Juriću na srdačnim riječima dobrodošlice. Pozdravljam gospodu kardinale Franju Kuharića i Vinka Puljića i ostalu braću u biskupstvu, te kler, redovnike i redovnice, nastavnike i profesore, predstavnike crkvenih udruga i pokreta. Posebno pozdravljam mladež, koja se, kako vidim, okupila ovdje u velikom broju.

Predragi, želim vam upraviti riječ nade te vas pozvati da ostanete otvoreni, u Crkvi, poticajima Duha Svetoga, te tako djelotvorno svjedočite za Krista, svatko u sredini u kojoj živi i radi. "Imate pomazanje od Svetoga, i znanje svi imate... poznajete istinu" (1 Iv 2, 20-21).

Blaženi Alojzije Stepinac ostavio je poseban primjer kršćanskoga svjedočanstva. On je službu naviještanja Evanđelja ispunio prije svega svojom patnjom za Crkvu, a svoju je poruku vjere zapečatio smrću. *Dražja mu je bila tamnica nego li sloboda, i to samo zato da bi obranio slobodu Crkve i njezino jedinstvo.* Nije se strašio okovâ kako ne bi bile okovane riječi Evanđelja.

3. Dragi predstavnici crkvenih udruga i pokreta, vjernici svjetovnjaci imaju vlastito mjesto u Crkvi. Snagom su primljenoga krštenja pozvani na sudjelovanje u jednomu i općemu poslanju Crkve (usp. *Lumen gentium*, 33, 38; *Apostolicam actuositatem*, 3), svatko prema primljenim darovima. Potrebno je zbog toga promicati zdravi pluralizam raznih oblika udruživanja, odbacujući isključivosti, kako bi se stvorio prostor za karizme, koje Duh Sveti ne prestaje dijeliti u Crkvi radi izgradnje Kraljevstva Božjega i dobra čovječanstva.

Crkva koja je u Hrvatskoj polaže u vas velike nade. "Ne gasite Duha" (usp. *1 Sol 5, 19*). Karizma, koju ste primili, dana vam je na korist svijetu kako bi sve bilo kao u živom i skladnom tijelu (usp. *1 Kor 12, 12-27; Rim 12, 4-5*). "Imamo različite darove po milosti koja nam je dana" (*Rim 12, 6*).

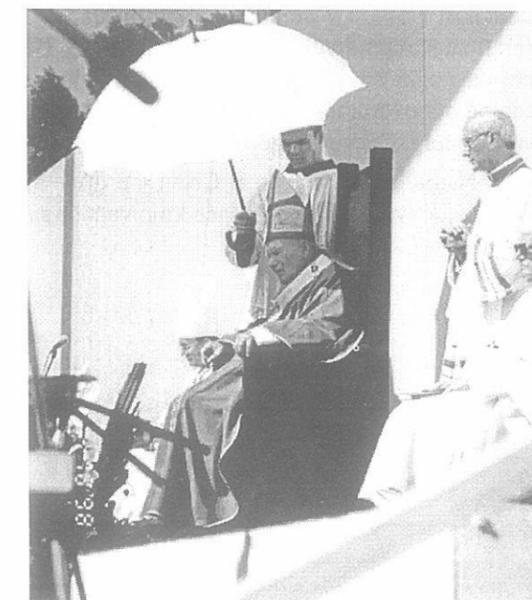
Posebna zadaća crkvenih pokreta i udruga svjetovnjakâ je promaknuće i potpora crkvenom zajedništvu pod vodstvom biskupa, koji je "vidljivo počelo i temelj jedinstva svake krajevne Crkve" (*Lumen gentium*, 22). *Ne postoji crkveno zajedništvo bez zajedništva s biskupom:* "Episcopo attendite ut et Deus attendat vobis", to jest "Budite uz biskupa da bi i Bog bio s vama" (Sv. Ignacije Antiohijski, *Poslanica Polikarpu*, 6, 1: Funk 1, 250).

4. Dragi nastavnici i profesori, povjerena vam je divna služba odgoja mladeži, postajući za njih uzori i vođe. Poznato vam je da svaki odgojni nacrt, da bi mogao postignuti svoju vlastitu svrhu, mora biti bogat duhovnim, ljudskim i kulturnim vrijednostima. Kao što sam nedavno rekao, "škola se ne može ograničiti samo na to da mladeži pruža osnovne spoznaje raznih grana stečenoga znanja, nego ih mora također upućivati pravim putem kojim valja ići u traženju smisla života" (*Andeosko pozdravljenje* 13. rujna 1998.).

Ulaganje u odgoj novih naraštaja znači ulaganje u budućnost Crkve i nacije. Bez dobroga se odgoja novih naraštaja ne mogu stvarati ni dobri izgledi za budućnost mjesne Crkve i nacije. O vama odgojiteljima velikim dijelom ovisi koji će oblik imati i u kojemu će pravcu biti usmjerena budućnost. Drugi vatikanski sabor veli: "Budućnost se čovječanstva nalazi u rukama onih, koji su sposobni budućim naraštajima prenijeti razloge života i nade" (*Gaudium et spes*, 31).

Mladeži je potrebno svjedočanstvo *ljubavi, koja se zna žrtvovati, i strpljivosti, koja zna čekati s pouzdanjem.* Neka upravo ljubav i strpljivost budu vaši najjači dokazi. Uvijek se nadahnjujte na božanskoj pedagogiji Krista Isusa, koji je u Evanđelju postao naš Učitelj.

Dok vas potičem da sa svoje strane činite sve što najbolje možete u ispunjenju svojih obveza, ne mogu ne poželjeti da društvena zajednica znade vrednovati vaš strukovni rad, priznajući ga na prikladan način. Želim vam u ime Crkve reći da ona, sa svoje strane, uvelike cijeni vaše dragocjeno služenje na tako osjetljivom i važnom pod-

ručju kao što je odgoj onih koji polako ulaze u život.

5. Smatram opravdanim da se posebnim riječima obratim i vama, dragi vjeroučitelji i nastavnici vjeronauka. Pozvani ste naime da u školama i u župama mladim naraštajima pomažete upoznati Krista kako bi Ga mogli slijediti i za Nj svjedočiti. Pozvani ste pomagati mladeži da se, svladavajući u svjetlu Evanđelja teškoće na koje nailazi u svojemu ljudskom i duhovnom sazrijevanju, uključi u Crkvu i društvo.

Vjeroučiteljeva je obveza da mladima u izlaganju razlogâ života i nade ponude što produbljeniju i jasniju spoznaju Boga i povijesti spase-nja, koja je svoj vrhunac dosegla u smrti i uskrsnuću Isusa Krista. Oslonac se svekolike djelatnosti vjeroučitelja ili nastavnika vjeronauka nalazi u naviještanju riječi Božje, u nastojanju da pobudi vjeru i da se zauzme za njezino sazrijevanje. Kateheza ili školski sat vjeronauka trebaju biti *prigoda za svjedočenje*, koje će između vjeroučitelja- nastavnika i učenika uspostaviti pravu i duboku povezanost sposobnu hraniti vjeru.

6. Još mi je ostala jedna riječ, zadnja, ali možda najvažnija. Upravljen je tebi, draga mladeži. Radi se o kratkoj, ali bitnoj riječi. Evo je: Isus Krist je "put, istina i život" (usp. *Iv 14, 6*). On neće nikoga iznevjeriti i najbolji je prijatelj mladeži. Dopustite da vas zahvati (usp. *Fil 3, 12*) kako bi mogli postati nositelji glavne uloge velike i divne pustolovine, ispletene ljubavlju prema Bogu i bližnjemu (usp. *Mt 22, 37-40*). *Budućnost je u vašim rukama*: vaša budućnost, ali i budućnost Crkve i vaše domovine. Sutra ćete se morati suočavati s velikim odgovornostima. Bit ćete na razini svojih budućih zadataka, ako se sada na odgovarajući način pripravite uz pomoć svoje obitelji, Crkve i odgojnih ustanova.

Nađite svoje mjesto u Crkvi i u društvu, prihvaćajući velikodušno zadaće koje vam se sa-

da povjeravaju u obitelji i izvan nje. To je najprikladniji način pripreme za sutrašnje zadatke koji vas očekuju. Ne zaboravite nikada da je svako uređenje vlastitoga života, koje nije u skladu s Božjim naumom o čovjeku, određeno na neuspjeh, i to prije ili kasnije. Čovjek se naime jedino s Bogom i u Bogu može potpuno ostvariti i postignuti puninu prema kojoj teži iz dubinâ svojega srca.

Jedan je vaš pjesnik napisao: "Felix, qui semper vitae bene computat usum", to jest "Sretan je onaj tko uvijek smišlja kako će dobro upotrijebiti život" (M. Marulić, *Carmen de doctrina Domini nostri Iesu Christi pendentis in Cruce*, v. 77). Odlučnu ulogu ima izbor pravih, a ne prividnih vrijednosti; izbor prave istine, a ne poluistinâ ili možda lažnih istina. Ne vjerujte onima koji vam obećavaju lagana rješenja. Bez žrtve se ne može sagraditi ništa veliko.

7. Približio se trenutak rastanka. Upućujem zadnji pozdrav svima, a posebno vama, Solinjani: budite ponosni na blago vjere, koje vam je povijest povjerila. Čuvajte ga ljubomorno.

Želim se od vas oprostiti podsjetivši vas na riječi blaženoga Alojzija Stepinca: "Nećete biti dostojni imena otaca vaših, ako budete dopustili da vas tko otrgne od pećine na kojoj je Krist sazidao svoju Crkvu" (*Oporuka* iz 1957).

Sve vas povjeravam Onoj, koja je bila tjelesna Majka Riječi utjelovljene radi našega spase-nja. Gospa od Otoka iz ovoga svojeg prasnog bđjela nad vama, nad vašim obiteljima, nad vašom domovinom. Neka vam bude potpora u svjedočenju za Krista u novome tisućljeću, koje je već pred vratima.

Sve blagoslivljem!

Hvaljen Isus i Marija!

BOGOSLOVI ZADARSKE NADBISKUPIJE Akademska godina 1998/99.

VI. godina:

1. Krešo Ćirak, Posedarje

V. godina:

2. Dario Tičić, Pag

IV. godina:

3. Ante Gverić, Bibinje

III. godina:

4. Josip Lisica, Bibinje

5. Mate Lisica, Bibinje (u vojsci)

6. David Radas, Zadar - Sv. Josip (u vojsci)

II. godina:

7. Ante Gruban, Ražanac - Jovići

8. Lovre Marelić, Ražanac

9. Dario Matak, Ražanac - Krneza

10. Mate Mustać, Ražanac - Jovići

11. Adam Marin, Zadar - Bezgrešno Začeće BDM

12. Ivan Rončević, Zadar - Bezgrešno Začeće BDM

I. godina:

13. Domagoj Kelava, Osijek

14. Stipe Rogić, Biograd

15. Tomo Šimunić, Bibinje

16. Ivan Pogorilić, Pag (na Bogosloviji u Rijeci, IV. stupanj)

Adresa bogoslova:

HR - 10000 Zagreb

Jordanovac 110, p.p. 169

STATISTIKA VISOKE TEOLOŠKO-KATEHETSKE ŠKOLE U ZADRU Akademska godina 1998/99

Upisano studenata:

I. godina - 27

II. godina - 14

III. godina - 14

IV. godina - 14

III. MANDATI VJEROUČITELJICA – REDOVNICA ZA ŠKOLSKU-PASTORALNU GODINU 1998/1999.

1. Anđa (s. Amata) Anđelić	14. Janja (s. Jasna) Kasalo
2. Đurđica (s. Danijela) Borščak	15. Kata (s. Ranka) Kasalo
3. Katarina (s. Zvonimira) Borščak	16. Ana (s. Stela) Kovačević
4. Ana (s. Tamara) Bota	17. Ruža (s. Aurelina) Kutleša
5. Mirjana (s. Blaženka) Bota	18. Tanja (s. Agneza) Masnić
6. Ruška (s. Davida) Delonga	19. Ana (s. Andrijana) Mirčeta
7. S. Marijeta Đukić	20. Mirjana (s. Terezija) Pobor
8. Šima (s. Agata) Đukić	21. Petrica (s. Jadranka) Mašina
9. Antonija (s. Bosiljka) Halužan	22. Ana (s. Zorana) Prcela
10. Luca (s. Laura) Ivandić	23. S. Vladislava Terzić
11. Anica (s. Lucija) Jurić	24. Anka (s. Krešimira) Zanki
12. Ana (s. Ladislava) Kamber	
13. S. Jelena Kančelarić	

SJEMENIŠTARCI ZADARSKE NADBISKUPIJE Školska godina 1998/1999.

I. razred:

- Božo Barišić, Dinjiška
- Stipe Mustapić, Bibinje
- Josip Vedrić, Poličnik
- Marko Maksan, Pakoštane
- Ante Jović, Ražanac
- Ante Knežević, Suhovare
- Matej Zdrilić, Poličnik
- Božo Sikirić, Bibinje
- Damir Barać, Ražanac

II. razred:

- Ante Bratović, Podgradina
- Nino Kučina, Neviđane
- Ante Sorić, Bibinje

III. razred:

- Ante Barać, Ražanac
- Ivan Buovac, Gorica-Raštane
- Valter Kotlar, Privlaka
- Tomislav Miočić, Ražanac
- Ivan Mitrović, Tinj
- Josip Vuleta, Ražanac

IV. razred:

- Ivan Letina, Zadar - Plovanija
- Mate Mustać, Privlaka
- Denis Žunić, Slivnica

Svečanost oproštaja Svetog Oca u splitskoj zračnoj luci

OPROŠTAJNI GOVOR SVETOG OCA IVANA PAVLA II.

Gospodine predsjedniče Republike, štovana gospodo predstavnici Vlade, časna braćo u biskupstvu, predraga braćo i sestre!

1. Završava moj pastirski pohod vašoj prelijepoj zemlji. Došao je trenutak oproštaja. Zahvaljujem Bogu za ova tri dana koja sam proboravio u Hrvatskoj, izvršavajući petrovsku službu. Zahvalan sam Zagrebačkoj i Splitsko-makarskoj Crkvi, koje su me ugostile, i cijeloj Crkvi u ovoj zemlji za svu ljubav koja mi je očitovana. Zahvaljujem gospodinu predsjedniku Republike i gospodinu predsjedniku Vlade te svim građanskim i vojnim vlastima koje nisu žalile truda da se ovaj pohod ostvari na najbolji mogući način. U tome je surađivao vrlo velik broj ljudi. Svima zahvaljujem.

Prije odlaska želim srdačno pozdraviti sve zajedno i svakoga pojedinačno: obitelji, župe, biskupije, redovničke zajednice, crkvene pokrete i udruge. U sjećanje su mi se utisnuli prizori s mnoštvima vjernika svake dobi a, posebno, mladih u Zagrebu, u Mariji Bistrici, na Žnjanu u Splitu i u Solinu: mnoštva ljudi koji su očitovali svoju vjeru i koji su se veselili dijeleći iste misli i iste osjećaje srca.

2. U Hrvatskoj sam mogao susresti vrlo živu Crkvu, bogatu oduševljenjem i snagom, unatoč podnijetim protivštinama i nasilju; Crkvu koja traži nove oblike svjedočenja za Krista i njegovo Evanđelje kako bi na prikladan način odgovorila na izazove sadašnjega trenutka.

Velik je broj onih koji su u ovim krajevima, sve od prvih stoljeća, svojim svakodnevnim životom svjedočili za Krista, a mnogo ih je koji su zbog Njega prihvaćali i mučeništvo. Vi ste baštini toga slavnog mnoštva svetaca, od kojih je najveći dio poznat jedino Bogu. Vidio sam vašu radost kada sam proglasio blaženim kardinala Alojzija Stepinca: *njemu iskazana čast na određeni način prelijeva i na sve vas*. Pravo je da se time ponosite. Ali je također pravo i da se osjećate obveznima biti na visini jedne takve baštine, koja vam služi na čast, ali koja vas i obvezuje.

Neka ova bogata baština vjere, zajedno s baštinom drugih europskih naroda, postane zajedničko naslijeđe cijeloga kontinenta, te narodi koji

na njemu žive u kršćanstvu ponovno nađu ono duhovno jedinstvo i onaj veliki polet iz kojih su u minulim stoljećima procvatila djela mislilaca i vrhunska umjetnička djela sveopće vrijednosti za cijelo čovječanstvo.

3. Boravak mi je među vama omogućio rukom dotaknuti napredak postignut zadnjih godina. Vidio sam društvo koje *želi graditi svoju sadašnjost i budućnost na čvrstim temeljima demokracije*, u posvemašnjoj vjernosti svojoj povijesti prožetoj kršćanstvom te se s potpunim pravom uključiti u zbor ostalih europskih nacija. S radošću priznajem da ste zemlja koja se, zadbivši slobodu i svladavši bolno iskustvo rata, ponovno izgrađuje te se revno i odlučno obnavlja materijalno i duhovno.

Potičem muževe i žene dobre volje diljem svijeta da ne zaborave tragedije koje je doživjelo ovdašnje stanovništvo tijekom svoje povijesti, i to posebno u ovome našem stoljeću. Neka ne izostane stvarna i velikodušna pomoć potrebna pojedincima i obiteljima da bi mogli živjeti u slobodi i ravnopravnosti, s dostojanstvom djelatnih članova ljudske obitelji. Europa je krenula u novi odsjek svojega jedinstva i rasta. Da bi radost bila potpuna, nitko ne smije biti zaboravljen na putu koji vodi u europski zajednički dom.

Hrvatska pak sa svoje strane mora pokazati veliku strpljivost, mudrost, spremnost na žrtvu i velikodušnu solidarnost kako bi mogla konačno svladati sadašnje poratno stanje i dosegnuti plemenite ciljeve za kojima teži. Mnogo je već učinjeno i vide se plodovi. Nikoga ne smiju obeshrabrivati preostale teškoće.

4. Vaša nacija posjeduje potrebna sredstva za uspješno svladavanje protivština, a posebno pak vi, hrvatski građani, posjedujete potrebne darove da bi se suočili s izazovima sadašnjega trenutka. Zalaganjem svih moguće je nastaviti ni malo laku demokratizaciju društva i njegovih građanskih ustanova. Cijena je demokracije velika. Novac kojim se plaća ta cijena izrađuje se od plemenitih kovina čestitosti, razboritosti, poštivanja bližnjega, požrtvornosti, strpljivosti. Misli da se ta cijena može platiti nekim drugim

novcem znači izvrnuti se opasnosti pada pod stečaj.

Danas je, nakon dugih godina diktature i bolnoga iskustva nasilja, čemu su bili izloženi stanovnici ovih krajeva, potrebno uložiti sve sile da se izgradi demokracija utemeljena na moralnim vrijednostima urezanim u samu narav ljudskoga bića.

Crkva će, podupirući nastojanje društvenih slojeva i političkih snaga, pružati svoj osobiti doprinos, posebno izlaganjem svojega društvenog nauka i stavljanjem na raspolaganje svojih ustanova za odgoj novih naraštaja. Svoje vjernike Crkva potiče da djelotvorno surađuju, kao što su to radili od početka, u sadašnjemu radu na demokratizaciji širokih područja društvenoga, političkoga, kulturnoga i gospodarskoga života zemlje,

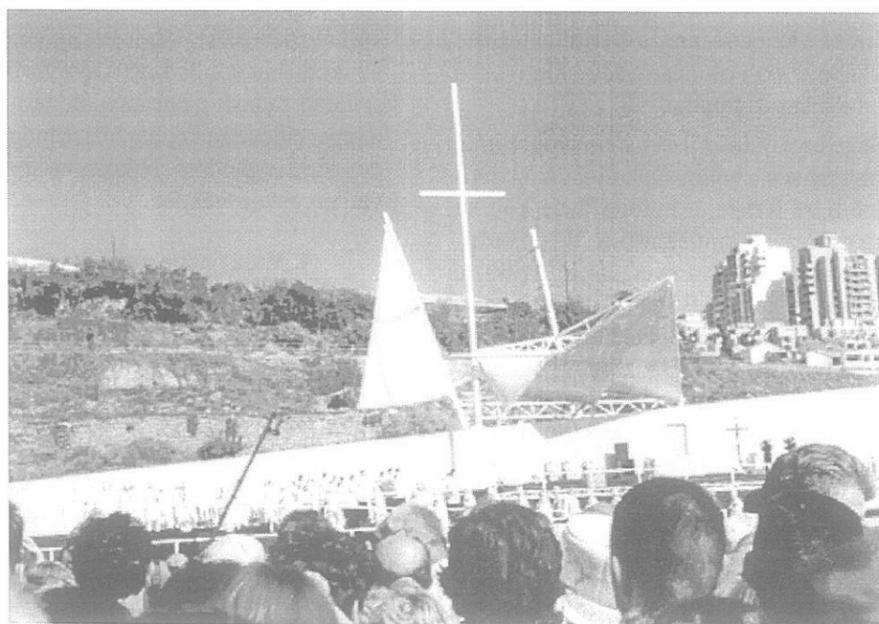
promičući tako skladan razvoj sveukupnoga hrvatskog društva.

5. Predragi, vraćam se u Rim noseći u srcu tolike lijepe dojmove s ovoga pohoda. Oni će me pratiti u molitvi za vas, za vaše bolesnike i starce, za vašu djecu, za sav vaš narod.

Neka Bog udijeli Hrvatskoj mir, slogu i ustrajnost u zalaganju za opće dobro!

Dragi hrvatski puče, neka te Bog blagoslovi. Djevica Marija, Odvjetnica Hrvatske, Najvjernija Majka, neka bdije nad tvojom sadašnjošću i tvojom budućnošću! Njoj povjeravam svaki tvoj naum slobode, mira i napretka u solidarnosti, svaku tvoju nadu i svako tvoje zalaganje za ljudske i vjerske vrijednosti.

Neka Bog blagoslovi Hrvatsku!

IMENOVANJA

I. DIJECEZANSKI ODBOR ZA PRIPREMU I ORGANIZACIJU HODOČAŠĆA PRIGODOM DOLASKA SVETOGA OCA IVANA PAVLA II. U POHOD CRKVI I DOMOVINI

Članovi:

- Mons. Milivoj Bolobanić, generalni vikar – predsjednik Odbora
- Svi dekani Zadarske nadbiskupije

Članovi užeg (operativnog) odbora:

- Djelatnici Nadbiskupskog ordinarijata

II. MANDATI VJEROUČITELJA-LAIKA ZA ŠKOLSKU-PASTORALNU GODINU 1998/1999.

1. Neda Anzulović	22. Elizabeta Kačmarčik
2. Iva Babić	23. Dijana Karamarko
3. Jasmina Barešić	24. Melanija Kikić
4. Marija Baričević	25. Marija Matoković
5. Nada Baričević	26. Heidi Mičić
6. Nediljka Batur	27. Jelena Mičić
7. Marija Bilokapić	28. Olivija Mihatov
8. Željko Bobanović	29. Siniša Mišić
9. Orijana Bobić	30. Svjetlana Mišković
10. Ivan Bucić	31. Biserka Novaković
11. Ozana Crnogorac	32. Stanko Pavković
12. Vesna Čirjak	33. Dragica Perica
13. Ljiljana Čurković	34. Lenka Perović
14. Ante Čoza	35. Lenka Radić
15. Kristina Davidović	36. Darija Santini
16. Krešimir Erlić	37. Barbara Sipina
17. Zrinka Grbin	38. Slobodan Šarić
18. Slavko Ivoš	39. Anita Šerer
19. Boris Jelenković	40. Marija Šimunić
20. Frano Jozić	41. Anamarija Šindija
21. Marija Klanac-Jozić	42. Vinko Tomić

ZADARSKA NADBISKUPIJA
Povjerenstvo za liturgiju

Seminar za animatore liturgijskih slavlja

ŽUPA BEZGR. ZAČEĆA BDM (PUNTAMIKA)
ZADAR, 9/10. listopada 1998.

Program:

Petak, 9. listopada

* 15 sati: Otvaranje: Uvodna molitva (Deveti čas)

Pozdrav Nadbiskupa

Predavanje - Dr. Bernardin Škunca:

“Crkva slavi Euharistiju - Euharistija čini Crkvu”

- stanka -

* 16 sati: Rad po skupinama

- Zajednička rasprava

* 19 sati: Večernja

Subota, 10. listopada

* 9 sati: Euharistijsko slavlje - predvodi Nadbiskup

* 10 sati: Predavanje - O. Jozo Milanović:

“Liturgijska duhovnost”

- stanka -

* 11 sati: Rad po skupinama

- Zajednička rasprava

* 14 sati: Zajednički ručak u hotelu “Novi Park”

“Liturgija je vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve i ujedno vrelo iz kojega proistječe sva njezina snaga” (SC, 10)

OPROŠTAJNI GOVOR PREDsjednika REPUBLIKE DR. FRANJE TUDMANA

Sveti Oče,

Opraštajući se od Vas na kraju Vašeg posjeta Hrvatskoj, zahvaljujem Vam da ste kao Kristov namjesnik, u godini Duha Svetoga, pohodili našu domovinu i donijeli hrvatskom narodu nove poruke ljubavi i praštanja, mira i zajedništva.

Osnažili ste nas u vjeri, uvjerali da s ponosom možemo gledati na naša dostignuća i s povjerenjem graditi svoju budućnost. Vaše poruke bit će nam, uz Vaše molitve i blagoslov Svevišnjeg, svijetao putokaz u izgradnji zdravog društva u našoj slobodnoj i nezavisnoj, demokratskoj i suverenoj nam Domovini.

Vaše uzdizanje mučenika i domoljuba, kardinala Alojzija Stepinca, na čast Oltara, na velebnoj svečanoj misi u Mariji Bistrici, izraz je Božje ljubavi i priznanja prema njemu, ali i prema hrvatskom narodu, nagrada za sve što je hrvatski narod zajedno s njim prošao u komunističkom paklu.

Povijest je prosudila njemu u korist i zato nam je ova beatifikacija poticaj da ustrajemo na svom putu očuvanja slobodne Hrvatske u zajedništvu svih Hrvata s rimskim Kristovim namjesnikom.

Stepinčevo je životno poslanje ispunjeno na slavu Boga i dobrobit Hrvatske, te će vječno hrvatskom narodu davati snagu da izdrži i u najtežim kušnjama.

Sveti Oče, posebno Vam zahvaljujem na riječima ohrabrenja i porukama upućenim hrvatskoj mladeži, da bude prosvijetljena vjerom i vođena ljubavlju, kako bi izbjegla opasnostima prolaznih užitaka i poroka civilizacijske dekadencije, zbog kojih bi trpjeli oni, njihovi roditelji i čitavo društvo.

Za ova tri kratka dana Vašeg posjeta, koji će zauvijek biti obilježen u povijesti odnosa Hrvatske i Svete Stolice, hrvatski Vam je narod iz svih krajeva domovine i iseljene Hrvatske, među kojima su biti brojni oni iz Bosne i Hercegovine, iskazao, Sveti Oče, svoju duboku ljubav i istinsko štovanje.

U Zagrebu, Mariji Bistrici, Splitu i Solinu, mogli ste se uvjeriti u duboko iskrene i prijateljske osjećaje, u povjerenje i uzdanje prema Vašoj osobi i svojoj katoličkoj Crkvi.

Ta očitovana ljubav prema Vama, Sveti Oče, obvezuje i nadahnjuje hrvatsko državno-političko vodstvo i mene osobno, za nove poticaje u izgradnji i održanju već odličnih odnosa sa Svetom Stolicom i Crkvom u Hrvata, radi izgradnje hrvatskog društvenog života na načelima kršćanske civilizacije.

Vaše poruke izrečene na Sv. misi u Mariji Bistrici i u Splitu poticaj su svima na odgovorno shvaćanje života i priprema za veliki Jubilej dvije tisuća godina kršćanstva.

Ovo nam je stoljeće donijelo dva svjetska i brojne lokalne i imperijalističke ratove, isključive i opasne nacionalističke ali i anacionalističke i ateističke ideologije, nemoralne pojavnosti i poroke koji ugrožavaju i kršćansku civilizaciju, nova oružja za masovno uništenje, glad, siromaštvo i nejednakost, te ekološku ugroženost.

Istodobno, svijet je postao bogatiji na nova znanstvena otkrića i nove tehnologije koje mogu još više unaprijediti, ali i ugroziti čovječanstvo.

U cijeloj povijesti, katoličanstvo je uvijek nosilo nadu u boljitak, potičući napredak i zauzimajući se za prava i poštovanje pojedinaca kao osobe, a naroda kao bitne sastavnice ljudske zajednice.

Uvjereni smo da će Sveta Stolica i nadalje, najveći moralni autoritet u današnjem svijetu, svojom dalekosežnom i razložnom politikom služiti kao istinski putokaz u izgradnji budućih odnosa u međunarodnom životu.

Sveti Oče, Vi ste, za vrijeme Vašeg pontifikata bili svjedokom i djelatnim čimbenikom minulih promjena. Ime Karola Wojtyły, Pape Ivana Pavla II., ostaje zlatnim slovima upisano u povijesti čovjeka kao i Kristovog namjesnika koji je najviše pridonio naporima za mir i dobrobit čovječanstva.

Hrvatima ste u najpresudnije vrijeme, pružili svesrdnu potporu u ostvarivanju njihovog višestoljetnog sna.

Stoga Vas danas, kršćanska, slobodna i demokratska Hrvatska, još jednom pozdravlja kao svjetskog i crkvenog velikodostojnika, dragog gosta i prijatelja, koji je našem narodu, uzdizanjem kardinala i mučenika Stepinca na Oltar Blaženih, učvrstio vjeru, ponos i uzdanje u budućnost.

Sveti Oče, naše su molitve upravljene prema Svemogućem, da Vam, podari još puno godina upravljanja Katoličkom Crkvom, na dobrobit svih ljudi i na slavu Boga i miroljubivih naroda.

Hvala Vam u moje osobno ime, i u ime cijelog hrvatskog naroda.

Brzjav Svetog Oca predsjedniku Republike Hrvatske dr. Franji Tuđmanu pri napuštanju hrvatskoga zračnog prostora

Njegovu preuzvišenome gospodstvu
Dr. Franji Tuđmanu
Predsjedniku Republike Hrvatske
ZAGREB

Napuštajući Republiku Hrvatsku na završetku svojega drugog pastirskog pohoda, želim, Gospodine Predsjedniče, još jedanput od srca zahvaliti Vama, svim državnim i mjesnim vlastima kao i cijeloj zemlji na velikoj gostoljubivosti koja mi je bila posvuda očitovana. Želja mi je da ovo

moje apostolsko putovanje pridonese učvršćenju mira u tim krajevima, da bude potpora zajedničkim nastojanjima dragoga hrvatskog puka u ne laganjoj materijalnoj i duhovnoj obnovi Domovine te u izgradnji budućnosti obilježene slobodom, slogom, solidarnošću, suradnjom i stalnim napretkom. Zazivam Božji blagoslov na Vas i na svu dragu hrvatsku naciju.

Ivan Pavao II.

Papina opća audijencija, 7. listopada 1998., Vatikan

ALOJZIJE STEPINAC – ZNAK OPRAŠTANJA I POMIRENJA

1. Od prošloga sam petka do prošle nedjelje bio u drugom pastirskom pohodu Hrvatskoj. Dok mi još uvijek pred očima lebde prizori s toga hodočašća, želim se kratko zaustaviti s vama u razmišljanju o njegovu značenju i smjestiti ga u okvir povijesnih zbivanja kojima je bila zahvaćena ne samo Hrvatska nego i cijela Europa. prije svega zahvaljujem Bogu koji mi je omogućio doživjeti to tako dojmljivo iskustvo. Sa zahvalnošću mislim potom na predrage biskupe u Hrvatskoj, jednako kao i na gospodina Predsjednika Republike, na ostale vlasti i na sve koji su omogućili taj ponovni susret Petrova nasljednika i Hrvat-

ske nacije, koja mu je uvijek, više od trinaest stoljeća ostala vjerna.

Tema pohoda odjekuje u riječima koje je uskrsli Isus upravio apostolima: "Bit ćete mi svjedoci" (*Dj 1, 8*). Bilo je to, dakle, hodočašće u *znaku svjedočenja*. S tih sam obzora mogao u duhu obuhvatiti gotovo dvotisućljetnu povijest: od mučenikâ iz doba rimskih progona do onih iz doba nedavne komunističke vladavine: od svetoga Dujma biskupa u Solinu, gdje je bilo staro primasovo sjedište, do kardinala Alojzija Stepinca, zagrebačkoga nadbiskupa, čije je proglašenje blaženim bio vrhunac mojega boravka u Hrvat-

MISIJSKA NEDJELJA '98.

Broj: 1370/1998.
Zadar, 25. 9. 1998.

Ove godine slavimo Misijsku nedjelju 18. listopada (XXIX. nedjelja kroz godinu) koju je potrebno posebno najaviti prethodne nedjelje i potaknuti vjernike na duhovnu i materijalnu žrtvu za misijsko djelo Crkve. Na zbornoj svetoj misi s narodom može se uzeti obrazac "Za evangelizaciju naroda", Rimski misal, str. 717, te progovoriti o misijskom poslanju čitave Crkve. Direktorij za 1998. godinu donosi posebne upute o obilježavanju Misijske nedjelje i vrijedno ih je proučiti.

Milostinja od Misijske nedjelje, na svakoj misi, u svim župnim crkvama, predaje se Ekonomatu nadbiskupije uz opasku. "Za misije".

*Nadbiskup
+ Ivan, s.r.*

PAPIN DAN '98.

Broj: 1371/1998.
Zadar, 25. 9. 1998.

Ovogodišnji Papin dan slavimo 25. listopada (XXX. nedjelja kroz godinu). Crkva u Hrvata posebno je počašćena pohodom Svetoga Oca Ivana Pavla II. i stoga je prikladno da se taj dan dade poseban naglasak i osvrt na Papin pohod. Neka se na euharistijskom slavlju izrekne posebni zaziv u Molitvi vjernika za Svetoga Oca. Također, može se pjevati i svečana zahvalnica "Tebe Boga hvalimo" u znak zahvale za Svetoga Oca i njegov pohod Crkvi i zemlji Hrvata.

*Nadbiskup
+ Ivan, s.r.*

MISNA TABLICA

Broj: 1372/1998.
Zadar, 25. 9. 1998.

Pozivaju se svi župnici, župni vikari i svi svećenici, ukoliko to nisu dosad učinili, da najdalje do konca listopada predaju Nadbiskupskom ekonomatu misnu tablicu za III. kvartal (srpanj-kolovoz-rujan) 1998. godine, kao i da podmire sve druge obveze.

*Nadbiskup
+ Ivan, s.r.*

ODREDBE

SEMINAR ZA LITURGIJSKE ANIMATORE

Broj: 1355/1998
Zadar, 20. 9. 1998.

SVIM VELEČASNIM ŽUPNIM UREDIMA U NADBISKUPIJI

Draga braćo župnici!

Bogatstvo života Crkve događa se na mnogim područjima, ali ipak *“liturgija je vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve i ujedno vrelo iz kojega proistječe sva njezina snaga”* (SC, 10). Stoga, ne smijemo žaliti truda da nam bogoslužja budu što ljepša i svetija, da doista budu u središtu našega kršćanskog života.

U želji da nam euharistijska i sva druga liturgijska slavija budu što više pravo slavljenje Boga i naše posvećenje, Povjerenstvo za liturgiju naše Nadbiskupije priređuje **9. i 10. listopada o. g. (petak i subota), u Zadru (Župa Bezgrešnog Začeca BDM na Puntamici), SEMINAR ZA ANIMATORE LITURGIJSKIH SLAVLJA.** Uz Vas župnike, koji ste prvi pozvani, pozivamo osobito vjeroučitelje, čitače, zborovođe, ministrante starije dobi i sve druge animatore i suradnike koji pomažu i sudjeluju u pripremi i odvijanju svetog bogoslužja u našim župama. Cjelokupni program seminara sa svim potrebnim informacijama dostavlja se u prilogu, uz napomenu da će zajednički ručak u hotelu “Novi Park” koštati 40 kuna po osobi što će podmiriti župa.

U nadi da ćemo s dužnim zauzimanjem i podrškom poraditi na što boljem uspjehu našeg liturgijskog seminara, s poštovanjem Vas pozdravljam.

Mons. Milivoj Bolobanić, s.r.
generalni vikar

LISTOPAD MJESEC KRUNICE

Broj: 1369/1998.
Zadar, 25. 9. 1998.

I ove godine tijekom mjeseca listopada okupljat ćemo se na pobožnost Blaženoj Djevici Mariji moleći krunicu – ružarij. Potaknimo uvijek iznova sve naše vjernike na molitvu, osobnu i zajedničku. Produbljenje vjere i pobožnost postižu se ponajviše molitvom. Današnje vrijeme vapije za moliteljima. Molitva potiče na svjedočanstvo i život po vjeri i zato je neizostavna u životu vjernika i vjerske zajednice. Molitva krunice nam je draga i bliska, ali osjećamo da se teže prihvaća kod mlađih generacija. Vrijedno je stoga poraditi na njezinom predstavljanju i približavanju upravo mladima. Neka nam upravo papa Ivan Pavao II., veliki molitelj krunice, bude za to poticaj i nadahnuće. Molimo za duhovna zvanja u našoj mjesnoj i domovinskoj Crkvi, za plodove pohoda Svetog Oca našoj Crkvi i Domovini, za duhovne plodove proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca. Potaknimo vjernike na molitvu krunice u obiteljima i u našim crkvama.

Nadbiskup
+ Ivan, s.r.

skoj. Tako se svečani bogoslužni čin visoko izdiže nad pozadinom povijesnih zbivanja, koja se sežu u doba staroga Rima u vrijeme kada u toj zemlji još nisu prebivali Hrvati.

Druga središnja točka mojega apostolskog putovanja bila je proslava 1700. obljetnice grada Splita. Oba su ta događaja praćena *marijanskim hodočašćem*: najprije u nacionalno svetište u Mariji Bistrici, a potom Gospi od Otoka u Solinu, u najstarije svetište posvećeno Djevici Mariji u Hrvatskoj. Ovo je vrlo značajna činjenica. Naime, kada se jedan narod suoči s trenucima muke i križa, vrlo snažno, kao ni u jednoj drugoj zgodi, osjeti povezanost s Kristovom Majkom te mu ona postaje znak nade i utjehe. Tako je bilo u mojoj domovini, u Poljskoj, tako je bilo i u Hrvatskoj i u svakoj drugoj kršćanskoj naciji koja je bila izložena teškim povijesnim iskušenjima.

2. *In Te, Domine, speravi* (U Te se, Gospodine, uzdam) bilo je geslo kardinala Alojzija Stepinca na čijem sam se grobu zadržao u molitvi čim sam stigao u Zagreb. U njegovu je liku sažeta cijela tragedija koja je pogodila Europu tijekom ovoga stoljeća, obilježena velikim zlima fašizma, nacizma i komunizma. U kardinalu Alojziju Stepincu blista u punini *katolički odgovor*: vjera u Boga, poštivanje čovjeka, ljubav prema svima potvrđena praštanjem, jedinstvo s Crkvom vođenom Petrovim nasljednikom.

Uzrok progona i lažnoga sudskog postupka protiv kardinala Alojzija Stepinca bilo je njegovo odlučno odbacivanje više puta ponovljenih zahtjeva režima da se odijele od Pape i od Apostolske Stolice i da stane na čelo nekakve “hrvatske narodne crkve”. On je, međutim, više volio ostati vjeran Petrovu nasljedniku. Zbog toga je bio oklevetan i potom osuđen.

U njegovu proglašenju blaženim prepoznajemo pobjedu Kristova Evanđelja nad totalitarnim ideologijama; pobjedu Božjih prava i savjesti nad nasiljem i ugnjetavanjem; pobjedu praštanja i pomirbe nad mržnjom i osvetom. Blaženi Alojzije Stepinac na taj način predstavlja Hrvatsku koja želi oprostiti i pomiriti se, očistivši sjećanje od mržnje i pobjeđujući zlo dobrim.

3. Odavno sam želio poći u poznato *svetište Majke Božje Bistričke*. Providnost je htjela da se ta želja sotvari prigodom proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca. On je, sve od početka svoje biskupske službe, svake godine osobno, pješačeći, vodio zavjetno hodočašće grada Zagreba u bistričko svetište, udaljeno pedesetak kilo-

metara od glavnoga grada. Činio je to sve dok komunističke vlasti nisu zabranile svaku vrstu vjerskog očitovanja.

Stari i časni drveni kip Bogorodice s Djetetom, koji su u 16. stoljeću u vrijeme otomanskih provala vjernici bili prisiljeni sakriti da bi ga očuvali od svetogrđa i uništenja, *na određeni način predstavlja patničku povijest hrvatskoga naroda tijekom* više od trinaest stoljeća. proglašenje blaženim kardinala Alojzija Stepinca u tom svetištu, *s pohodom Splitu* sljedećega dana, valja motriti u svjetlu zbivanja koja sežu u davna vremena kada je grad Split bio u sastavu Rimskoga Carstva.

Današnji grad Split, koji u sebi uključuje staro solinsko biskupsko sjedište, čuva u svojoj središnjoj jezgri palaču i mauzolej cara Dioklecijana, koji je bio jedan od najokrutnijih progonitelja kršćana. Ali, upravo koje stoljeće kanije, mauzolej je pretvoren u katedralu i u nju su postavljene relikvije svetoga Dujma, solinskog biskupa i mučenika. Zadržao sam se u molitvi pred njegovim relikvijarom, prolazeći u mislima širokim povijesnim obzorima od Dioklecijana do zbivanja u ovom našem stoljeću, obilježenu ništa manje okrutnim progona, ali i osvjetljenom likovima mučenika koji nisu manje blistavi od onih starih.

4. U Solinu se, u kojemu je smješteno *marijansko svetište posvećeno Gospi od Otoka*, nalaze *najstariji tragovi kršćanstva* u onome kraju. Upravo sam tamo želio susresti vjeroučitelje, nastavnike i profesore te pripadnike crkvenih udruga i pokreta, uglavnom mladež. Na tome smo mjestu *uspomena* na kršćanske korijene molili za *budućnost* Crkve i propovijedanje Evanđelja.

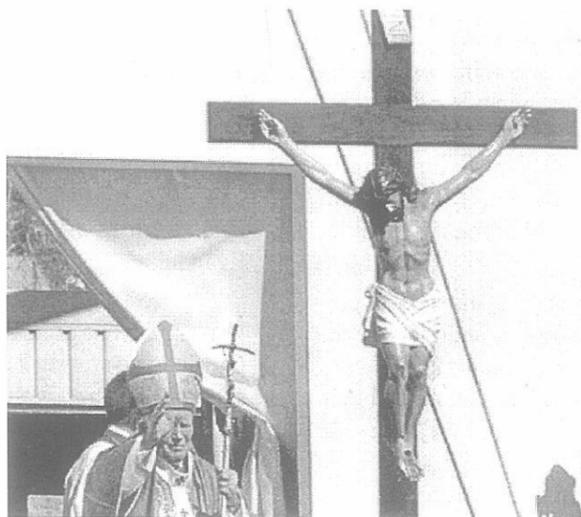
Prostrana područja na kojima valja raditi jesu prije svega *obitelj, život i mladež*, kao što sam podsjetio na susretu s članovima Hrvatske biskupske konferencije. Kršćani su na svim tim područjima pozvani pružati dosljedno kršćansko svjedočenje bilo što se tiče osobnih bilo zajedničkih opredjeljenja. Liječenje ratnih rana, izgradnja pravednoga i čvrstoga mira te navlastito ponovna uspostava moralnih vrednota, koje su ugrozili prijašnji totalitarizmi, zahtijevaju dug i strpljiv rad u kojemu je potrebno neprestano svraćati pozornost na duhovnu baštinu što su je stekli očevi.

Lik blaženoga Alojzija Stepinca za sve predstavlja točku oslonca u koju valja upirati pogled da bi se njome nadahnjivali i na nju oslanjali. Njegovim se proglašenjem blaženim pred

nama pokazala, imajući pred očima minula stoljeća, borba između Evanđelja i Protuevanđelja, koja zahvaća cijelu povijest. Mučenik naših dana, kojega se oni stariji još uvijek sjećaju, postaje veliki znak te borbe: Crkva se sve od vremena kada su se iz ruševina Rimskoga Carstva počele obikovati nove društvene zajednice, a kada na obale Jadrana počese stizati Hrvati, zatim u teškim vremenima otomanske vladavine, pa sve do našega burnog i drmatičnog stoljeća, nepretano suočavala s izazovima zla, propovijedajući riječ Evanđelja neustrašivom odvažnošću.

Hrvati su, prihvativši tu riječ i primivši krštenje, u razdoblju od više od trinaest stoljeća očuvali svoju vjernost Kristu i Crkvi te je ponovno potvrdili na pragu trećega tisućljeća. Svjedok je toga zagrebački nadbiskup blaženi mučenik Alojzije Stepinac! Njegov je lik povezan s likovima mučenika iz davnih vremena: suprotno Dioklecijanovim nakanama, progoni su prvih stoljeća učvrstili nazočnost Crkve u starom svijetu.

Molimo Gospodina da, po zagovoru Djevice Marije, *Odvjetnice Hrvatske, najvjernije Majke*, progoni iz naših dana urode novim procvatom crkvenoga života u Hrvatskoj i u cijelom svijetu.

je mnoge misije odavde pa sve do Albanije. U cijeloj jugoistočnoj Europi odigrao je veliku ulogu na duhovnom polju, a imao je i različite diplomatske misije u to doba. To znači da su uvijek biskupi ovoga grada, moje nadbiskupije, bili povezani sa Svetom Stolicom aktivno i sudjelovali u životu kako svoje nadbiskupije, tako i sveopće Crkve. I u naše vrijeme, naš otac nadbiskup, moj predšasnik mons. Oblak bio je "koncilski otac", tj. sudjelovao je na II. vatikanskom saboru i dao svoj doprinos u raspravama i u dokumentima koje mi danas imamo kao dokumente, vodiče života Crkve u ovo naše doba.

A evo, sad nam dolazi Sveti Otac koji je opet povezan s nama na poseban način. Ovdje bih dodao i spomenu Ivana VIII. i ninskoga biskupa Teodozija. i proslavu *Branimirove godine* 1979. godine. Mi smo slijednici Ninske biskupije koja je kasnije ušla u sastav Zadarske nadbiskupije. Taj papa je isto tako odigrao veliku ulogu u priznanju Hrvatske. Danas se govori o prvom međunarodnom priznanju Hrvatske. Baš je Ivan VIII. to izrekao, pišući knezu Branimiru, blagoslivljajući njega, njegovu zemlju i njegov narod. Kad je 1979. godine bila 1100. godišnjica toga, ovaj papa (Ivan Pavao II.) je pisao pismo po kardinalu Šeperu koje se pročitalo na veleslavlju na Grguru kod Nina. Bilo je tada između 250 i 300 tisuća ljudi nas toj proslavi i možemo zamisliti što je to značilo 1979. godine, u vrijeme čvrste ruke i komunističkoga režima i u nas i u istočnoj Europi, papa Ivan Pavao II. je pisao i hrabrio naš narod i sve nas. Također je primio naše biskupe i naše hodočasnike u Rimu i slavio Svetu misu na hrvatskom, u Svetom Petru. Vidimo, povijest Hrvatske i Hrvata isprepliće se sa Svetom Stolicom i s poviješću papa, a to znači s poviješću Crkve. Mi smo drevni europski narod i drevni kršćanski narod i nosimo vrednote kršćanstva i kršćansku uljudbu, pismenost, umjetnost – sve oznake koje

Europa ima i što joj je podarilo kršćanstvo. To sve nalazimo i ovdje u Hrvatskoj. Stoga bih rekao da je ovo trenutak koji je na svoj način vrhunac svih tih zbivanja.

(...)

Također, Sveti Otac dolazi s posebnom zadaćom na ovo hodočašće, beatificirati kardinala Alojzija Stepinca. Kardinal Stepinac, zagrebački nadbiskup, mučenik i svjedok posvemašnjeg življenog Evanđelja, stamenom je vjerom i patnjom svijetlio našoj Crkvi u burnim desetljećima dvadesetoga stoljeća. Još više, u teškom poraću pedesetih i šezdesetih godina koje su sada iza nas. Upravo ta beatifikacija, koja će biti sada proglašena i bit će dar našoj Crkvi, ali i cijeloj Katoličkoj crkvi, govori nam da je ovaj papa posebno osjetljiv za tijek i život Crkve u dvadesetom stoljeću. To je veliki lik, veliki čovjek, čovjek Crkve, svećenik i biskup, mučenik i svjedok. Samo je zbog jednoga trpio i zbog jednoga je podnio mučeništvo, a to je njegova vjernost Isusu Kristu koju je vidio u svojoj vjernosti Svetoj Crkvi i Vrhovnom svećeniku, Svetom Ocu. Komunističke vlasti, što smo i ovih dana čuli, kanile su odvojiti našu Crkvu od Svete Stolice, od njezine glave i stvoriti tzv. "narodnu crkvu". To su bili pokušaji u svim komunističkim zemljama, negdje više, negdje manje. Ovdje nisu imali nikakvog uspjeha, to je bilo apsolutno isključeno. No, on – Stepinac – platio je svojom bolešću, osudom na 16 godina robije i preranom smrću. I danas kad ga vidimo na oltaru, radosni što je Crkva priznala njegovu duhovnu veličinu, ponosni smo i kao narod jer je hrvatski narod iznjedrilo kardinala Stepinca i hrvatska Crkva ga je imala kao svoga pastira. Mi se danas njime nadahnjujemo i mi ga slijedimo.

Razgovor je vodila gđa Suzana Dražić

PASTORALNI POHOD SVETOGA OCA IVANA PAVLA II. CRKVI U HRVATA,
2.-4. LISTOPADA 1998.

IZVATCI IZ RAZGOVORA ZADARSKOG NADBISKUPA IVANA PRENDE, EMITIRANOG NA VALOVIMA HRVATSKOG RADIJA – ZADAR U POVODU POHODA PAPE IVANA PAVLA II.

Ponovni dolazak Svetoga Oca Ivana Pavla II. u našu Domovinu, njegov pastoralni posjet našoj Crkvi ima veliko duhovno i pastoralno značenje. Dakako da ga treba gledati i u kontekstu novijih povijesnih zbivanja i završetka jednog vremena, burnog i teškog dvadesetog stoljeća i prijelaza u novo tisućljeće, nakon velikih povijesnih promjena na našim prostorima, posebno i u našoj Domovini, postizanja slobode i samostalnosti i novih mogućnosti naše Crkve i novih zadataka koji stoje pred nama. U kontekstu svega toga vidimo i ovaj Papin posjet koji mora razveseliti svakoga vjernika, cijelu našu Crkvu, ali ja držim i sve ljude dobre volje i cijelu našu Domovinu, i u tom posjetu ja osobno i svi mi biskupi i Crkva vidimo izraz velike ljubavi prema cijeloj Crkvi u Hrvata, u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Svi ćemo se naći oko njega ovih dana. Vidim tu izraz ljubavi prema cijelom hrvatskom narodu i svim stanovnicima naše Domovine.

Ono što je sada bitno, a to je da nam dolazi najveći crkveni autoritet i moralni autoritet suvremenoga svijeta, da se ovoga časa zapravo okrenemo prema budućnosti. Jer, važno je sada otvoriti se njegovoj riječi koju će nam on izreći. Vjerujem da će ta riječ također više biti okrenuta prema budućnosti i da će nositi jednu snažnu poruku, i da to što nam on bude rekao shvatimo kao svjetlo koje je kadro obasjati životna pitanja svakoga čovjeka, ali i tolika pitanja koja se sada postavljaju pred novim hrvatskim društvom. Mislim da će trebati pažljivo čuti i osluškiivati što će nam naš Sveti Otac kazati.

(...)

Zadar kao nadbiskupija povezana je sa središtem kršćanstva i sa Svetim Ocem kao dio univerzalne sveopće Crkve. Već od svoga početka, od sredine četvrtog stoljeća, zadarska Crkva živi. Prvi biskup spominje se 341. godine. Naravno da svi biskupi ovoga grada i ove nadbiskupije kroz svoju su povijest bili povezani sa središtem Crkve, sa Svetim Ocem, koji je nasljed-

nik svetoga Petra i ima primat u Crkvi. Danas, poslije II. vatikanskog sabora naročito se govori o kolegiju biskupa u Crkvi kojem je na čelu stoji papa, rimski biskup. I ta povezanost, kao i povezanost cijele Crkve u Hrvata traje neprekinuto već 1300 godina. A što se tiče samoga grada i njegove povijesti i njegove povezanosti s papama, može se kazati da je ta povezanost drevna i osobnom povezanošću papâ s gradom Zadrom. Ivan IV., koji je došao u Rim za Vrhovnog svećenika je iz Dalmacije. Povjesničari kažu da je bio Zadraniin. Dakle, Ivan IV. Zadraniin. Kasnije, u 12. stoljeću, k nama je došao jedan papa iz Rima na putu iz Visa prema Veneciji. Došao je Aleksandar III. 1177. godine o čemu svjedoči ploča u našoj katedrali svete Stošije u Zadru, na kojoj piše da je došavši u grad i dojahavši na bijelom konju do katedrale, na ulicama bio pozdravljen *canticis illyricis* – što znači hrvatskim pjesmama, od puka i klera. Tako bilježi njegov pratilac, jedan znameniti kardinal. To nam govori da je Zadar već tada bio hrvatski, tj. njegovo pučanstvo i njegov kler, koji su bili u radosnoj prilici da dočekaju papu i da ga pozdrave na svome jeziku.

Kasnije, u idućim stoljećima mnogi važniji nadbiskupi iz Zadra sudjelovali su u Europi, a to znači po zadacima univerzalne Crkve, na važnim zadacima. Na primjer nadbiskup i kardinal Callini, koji je poslije Tridentskog sabora sudjelovao u redigiranju prvog znamenitog katekizma Katoličke crkve, koji je proizišao iz toga koncila, tzv. Bellarminovog katekizma. To znači da je bio uvaženi teolog i da je mogao dati svoj doprinos u izgradnji i nastajanju tog katekizma. Mogli bismo tako mnoge nabrojiti. Ja ću spomenuti još samo velikoga nadbiskupa Zmajevića, Kotoranina, koji je iz Perasta, a bio je nadbiskupom u Baru i onda je došao u Zadar i bio je mnogo godina nadbiskup, početkom 18. pa do sredine 18. stoljeća. Dao je pečat vjerskom i kulturnom životu, a i na drugim područjima, ovoga našeg podneblja. On je bio čovjek velikoga povjerenja ondašnjih papa i imao

SVETA STOLICA

PORUKA SVETOG OCA IVANA PAVLA II. ZA SVJETSKI MISIJSKI DAN

“Primit ćete snagu Duha Svetoga, koji će sići na vas, i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji, i sve do kraja zemlje” (Dj 1,8).

1. “Svjetski misijski dan ove godine, posvećene Duhu Svetomu, druge godine neposredne pripreve na Veliki jubilej 2000, ne može ne odnositi se na Njega. Duh je, doista, promicatelj čitava crkvenoga poslanja”, čije djelo blista osobito u poslanju “ad gentes”, kao što je vidljivo u prvoj Crkvi u Kornelijevo obraćenju” (*Redemptoris missio*, 21).

Zacijelo nije moguće shvatiti djelovanje Duha u Crkvi i u svijetu po statističkim analizama ili drugim sredstvima ljudskih znanosti, jer se ono smiješta na drugu razinu, u područje milosti, koja se vjerom zamjećuje. Riječ je o često skrivenom, tajanstvenom djelu, ali sigurno uspješnom. Duh Sveti nije izgubio pogonsku snagu, koju je imao u doba kad se Crkva radala; on djeluje danas kao u Isusovo i apostolsko doba. Čudesa koja je učinio, o kojima se govori u Djelima Apostolskim, ponavljaju se u naše doba, ali često ostaju nepoznata, jer u mnogim djelovima svijeta čovječanstvo živi gotovo u razsvćenim uljudbama, koje tumače zbilju kao da Boga nema.

Svjetski misijski dan stoga prikladno skreće našu pozornost na čudesne poticaje Duha Svetoga, da bi ojačao u nama vjeru i da se dogodi, zahvaljujući djelovanju Duha, veliko misijsko buđenje u našoj Crkvi. Nije li, doista, osnaženje vjere i svjedočanstva kršćana prvotni predmet Jubileja?

2. Svijest da Duh djeluje u srcu vjernika i posreduje u povijesnim događajima poziva na optimističku nadu. Prvi *veliki znak* toga djelovanja, koji bih htio predložiti za zajedničko razmišljanje, je proturječno ista kriza kroz koju prolazi suvremeni svijet: složena pojava koja, u svojoj negativnosti, često budi, po reakciji, žalosne zazine Duhu oživotvoritelju, otkrivajući mučnu želju Radosne vijesti Krista Spasitelja prisutnu u ljudskim srcima.

Kako se ne sjetiti, s tim u svezi, mudrog tumačenja suvremenoga svijeta od strane II. vatikanskog koncila u pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* (4-10)? U tim posljednjim desetljećima produbila se epohalna kriza koja je ondje raščlanjena: praznina ideala i vrijednosti često se proširila; smanjio se smisao za Istinu i porastao je čudoredni relativizam; kao da nerijetko prevladava individualistički koristoljubiv moral, bez čvrstih uporišta; s više strana se ističe kako suvremeni čovjek, kad odbaci Boga, postaje manje čovjek, pun strepnji i napetosti, zatvoren u sebe, nezadovoljan, sebičan.

Praktične posljedice su dobro uočljive: potrošački uzorak, premda toliko kritiziran, sve više vlada, brige, često opravdane, zbog tolikih materijalnih problema, obuzimaju do te mjere, da ljudski odnosi postaju hladni, teški. Osobe se otkrivaju kao bezosjećajne, nasrtljive, nesposobne smijati se, pozdraviti, reći “hvala”, zanimati se za probleme drugoga. Zbog složenog niza ekonomskih, društvenih i kulturalnih činjenica, razvijanja društva bilježe zabrinjujuću “jalovost”, koja je ujedno i duhovna i demografska.

Ali upravo iz tih prilika, koje dovode ljude na rub očaja, često proizlazi poticaj zazivati Onoga koji je “gospodin i darivatelj života”, jer čovjek ne može živjeti bez osjećaja i bez nade.

3. *Drugi veliki znak* prisutnosti Duha je rađanje vjerskoga osjećaja među narodima. Riječ je o pokretu koji nije lišen dvoznačnosti, koji ipak nedvosmisleno pokazuje teoretski i praktički nedostatak ateističke filozofije i ideologije, materijalizama koji ograničuju čovjekov obzor na zemaljsko.

Čovjek nije sam sebi dostatan. Već je prošireno uvjerenje da vladanje prirodom i svemirom, istančanijih nauka i tehnika nisu čovjeku dovoljne, jer ne mogu u njemu probuditi posljednji smisao zbilje: to su jednostavna sredstva, ne ciljevi čovjekova života i hoda čovječanstva.

Uz vjersko buđenje važno je otkriti. "potvrđivanje među narodima onih evanđeoskih vrednota koje je Isus utjelovio u svome životu (mira, pravde, bratstva, nenasilja, skrbi za najmanje)" (*Redemptoris missio*, 3). Promatramo li povijest posljednjih dvaju stoljeća, vidimo kako je u narodu porasla svijest o vrijednosti ljudske osobe i pravima muškarca i žene, opća težnja za mirom, želja nadvladati rasne granice i podjele, težnja susretu između naroda i uljudbi, snošljivost prema onome kojeg se smatra drugačijim, zauzetost u djelima solidarnosti i dragovoljstva, odbijanje političkog autoritarizma s povećanjem demokracije i težnjom za primjerenijom međunarodnom pravednošću na ekonomskom polju.

Kako u svemu tome ne vidjeti djelovanje božanske Providnosti, koja usmjeruje čovječanstvo i povijest prema uvjetima života za sve dostojnijima? Stoga ne smijemo biti pesimisti. Štoviše, vjera u Boga poziva na optimizam koji proizlazi iz evanđeoske poruke: "Gledajući površno, današnji je svijet pun negativnih pojava koje mogu izazvati pesimizam. No, nema pravog opravdanja za takav osjećaj: imamo vjeru u Boga... Bog priprema veliko kršćansko proljeće, kojemu već vidimo početak" (*Redemptoris missio*, 86).

4. *Duh je prisutan u Crkvi i vodi je u poslanju ljudima.* Utješno je znati da nismo mi promicatelji, nego sam Duh. To daje smirenost, radost, nadu, ohrabrenje. Misionara ne trebaju zabrinjavati rezultati, jer oni su uvijek u rukama Božjim; on se treba založiti svim svojim sredstvima, prepuštajući da Gospodin djeluje u dubinu. Duh, također, širi mogućnost crkvenoga poslanja do granica čitavoga svijeta. Na to nas svake godine podsjeća Svjetski misijski dan, ističući zahtjev da nikada ne ograničimo obzorja evangelizacije, nego da ih uvijek držimo otvorenima dometima čitavoga čovječanstva.

Štoviše, činjenica da u Crkvi, rođenoj s križa Kristova, još danas ima *progona i mučeništva*, postaje snažnim znakom nade za misije. Kako se, s tim u svezi, ne sjetiti, da misionari i jednostavni vjernici i dalje daju život za ime Isusovo? I povijest ovih posljednjih godina pokazuje da progon rađa nove kršćane i da je patnja s kojom se sučeljava zbog Krista i zbog Evanđelja, neophodna za razvoj kraljevstva Božjega. Želim, također, podsjetiti i zahvaliti brojnim osobama koje, u tišini svoga svakodnevnog služenja, prikazuju Bogu svoje molitve i patnje za misije i misionare.

5. U mladoj se Crkvi, potom, nazočnost Duha otkriva s drugim vrlo snažnim znakom: *mlade kršćanske zajednice su zanesene vjerom i njihovi članovi, osobito mladi, postaju njezini uvjereni širitelji.* Opširan pregled koji je pred našim očima glede toga, utješan je. Vjernici nedavno obraćeni, ili još sada katekumeni, osjećaju snažni dah Duha i, zaneseni svojom vjerom, postaju misionari svojih krajeva.

Njihovo se apostolsko djelovanje očituje i u inozemstvu. U Latinskoj se Americi, na primjer, utvrdilo načelo i praksa "poslanja ljudima", osobito nakon dvije posljednje konferencije CELAM-a u Pueblu (1979) i u Santo Domingu (1992). Proslavljeno je i pet latino-američkih misionarskih kongresa, te biskupi s ponosom objavljuju da, premda imajući još velike potrebe apostolskog osoblja, mogu računati na koju tisuću svećenika, sestara i laičkih dragovoljaca u misijama, osobito u Africi.

Na tom je kontinentu, potom, slanje apostolskog osoblja iz jedne države u drugu posebna praksa, koja se potvrđuje kao uzajamna pomoć među Crkvama, kojima se pridružuje također raspoloživost za poslanje, u inozemstvo. Izvanredno zasjedanje biskupske sinode za Aziju, slavljeno u proljeće ove godine, u Rimu, osvjetlio je misionarstvo azijskih Crkava, u kojima su se razvile različite misionarske ustanove svjetovnoga svećenstva: u Indiji, Filipinima, Koreji, Tajlandu, Vijetnamu, Japanu. Azijski svećenici i redovnice djeluju u Africi, Oceaniji, u krajevima Srednjega Istoka, u Latinskoj Americi.

6. Pred procvatom apostolskih inicijativa u svakom kutu zemlje, nije teško opaziti da se Duh očituje u različitosti karizmi, koje obogaćuju i pridonose procvatu sveopće Crkve. Apostol Pavao, u Prvoj poslanici Korinćanima, govori o karizmama podijeljenima za rast Crkve (12-14). "Vrijeme Duha" koje upravo živimo, sve nas više usmjeruje prema različitosti izričaja, pluralnosti metoda i oblika, u kojima se očituju bogatstva i živost Crkve. Eto važnosti misija i mladih crkvenih zajednica koje su već tiho poduprle, na način Duha Svetoga, blagotvornu obnovu u svome životu. Bez sumnje je da se treće tisućljeće ocrtava kao obnovljeni poziv na sveopće poslanje i, istodobno, na inkulturaciju Evanđelja što ostvaruju različite mjesne Crkve.

7. U enciklici *Redemptoris missio* sam napisao: "U povijesti Crkve misijski žar vazda bijaše znak životnosti, i obrnuto, njegovo opadanje znak krize vjere... Misija obnavlja Crkvu, učvrš-

neurednog školovanja kroz rat, toliko zbog nemogućnosti zaposlenja i drugih obiteljskih faktora, lako se prepušta mnogim mladenačkim porocima. Zbog nesnalaženja sadašnje školstvo kao i Crkva nisu im ponudili ni podržali ljudske i kršćanske ideale. Naglašavamo da se sve krize mladih zapadnog svijeta odražavaju i kod naših mladih.

Sve su to izazovi s kojima se Zadarski Caritas kao dio Hrvatskog Caritasa mora suočiti.

Kršćani, kojima je to izraz tradicije, a ne proživljenog uvjerenja, zbog nepoznavanja Evanđelja i socijalnog nauka Crkve još ni ne pomišljaju da bi zrelim kršćanskim argumentima pokušali ponuditi novom društvu drukčiju - kršćansku ljestvicu vrednota. Zato kršćani - laici ne utječu mnogo na oblikovanje javnog mnijenja. Oni to očekuju od Crkve.

Hrvatski biskupi sa svojim novijim istupima i gestama pojedinačnim i zajedničkim dali su do znanja da imaju što ponuditi budućem hrvatskom društvu na pragu novog tisućljeća. Svi sada otkrivamo bogat socijalni nauk Crkve i koncilске dokumente. Zagrebački nadbiskup Bozanić u prvim svojim pastoralnim potezima ustanovio je Institut za socijalni nauk Crkve.

Naši biskupi upozoravaju na ozbiljnost trenutka povijesti i na dalekosežnost kobnih propusta i krivih poteza.

Zadnjih godina potpisani i ratificirani ugovori između Republike Hrvatske i Svete Stolice svakako će omogućiti i ozakoniti veće partnerstvo između naše Crkve i naše države u rješavanju socijalnih pitanja.

Naši planovi

Caritas zadarske nadbiskupije svakako želi odgovoriti na te izazove. Zato nastojimo razviti Obiteljsko savjetovalište da bi smo se mogli suočiti s nabujalim poratnim obiteljskim problemima:

- djece koja prerastaju u mlade
- mladi koji su već u vrtlogu mladenačkih poroka ovisnosti
- liječenja obiteljskih poremećenih odnosa i oživljavanje obiteljske solidarnosti
- problem starih i nemoćnih

Caritas je u prošloj godini provodio programe prevencije po školama.

Zajedno sa župnim Caritasima pokrenuta je edukacija obiteljskih savjetodavaca uz suradnju stručnog tima Caritasa Napoli.

Želimo obnoviti i oživjeti mrežu župnih Caritasa i senzibilizirati ih za nastalu problematiku po školama i obiteljima.

Obiteljsko savjetovalište sudjeluje i u pripremi mladih za brak.

Caritas ostaje uvijek partner humanitarnih organizacija domaćih i inozemnih.

Želi gajiti uvijek prema svojim mogućnostima program PRO VITA.

Organizirano i stručno raditi u vrtiću, maloj školi.

U pripremi je otvaranje komune za liječenje i rehabilitaciju ovisnika.

Caritas Zadar se ne odriče plana organizirane pomoći starima i samima.

Zajedno s Gradskim poglavarstvom i Ministarstvom socijalne skrbi i Centrom za soc. skrb osnovana je Pučka kuhinja koja dnevno dijeli do 170 obroka.

Caritas razmišlja zajedno s Poglavarstvom Grada o formiranju zaštitnih radionica za duševno bolesne. U svemu tome očekujemo smjernice, podršku i posredništvo Hrvatskog Caritasa.

Zaključak

Caritas kao znak zadarske Crkve ne želi biti paralelna institucija na socijalnom polju, niti supstituirati socijalne, društvene institucije, nego ponizno svima nudi svoju specifičnu ponudu, osobne ljubavi prema osobnom bratu, čovjeku ukazujući u isto vrijeme da taj Božji potencijal koji se može snagom Duha Svetoga probuditi u svakom čovjeku, posebno kršćaninu sve do stvaranja društva u kome će se svi "pravi klanjaci klanjati Bogu u duhu i istini".

“U društvu ali ne od društva” - sačuvavši unutar društvene “mudrosti” onu svoju elementarnu “ludost” bez koje nema kršćanstva. “Blago siromasima duhom” (prvo blaženstvo).

Ta evangelizatorska učinkovitost zapravo znači da Caritas uvijek mora biti **znak** one svoje izvornosti u Bogu i na taj način “gradi civilizaciju ljubavi” (Pavao VI.) koja mora pokrenuti prvenstveno Crkvu, sve krštenike na gajenje i prakticiranje “preferencijalne opcije za siromahe” (Ivan Pavao II.).

Iz takve ukorijenjenosti i slijedeći socijalni nauk Crkve pokušali smo kroz prošle godine strahoga rata biti u našoj Crkvi nevrijedni upravitelji, posrednici i djelatnici Božje ljubavi koja se obilno preko vaše dobrote ponudila ovom narodu. Uza sve probleme koji su nabujali u iznenadnom ratu i rješavajući ih svaki dan i kod konkretnog čovjeka, trudili smo se da ne nastanu novi problemi da život i u tim nesklonim vremenima teče. Tako smo gotovo na početku dobili Obiteljsko savjetovalište sa stručnom ekipom da ublaži nevolje rizičnih grupa, obitelji i djece koji su izgubili svoje najdraže. Na nas su se oslonile mnoge udruge koje su pod našim krovom našle podršku i smještaj i razne inozemne humanitarne organizacije koje su u našem Caritasu našle pouzdanog partnera. Zahvalni smo svima koji su u nas imali povjerenja.

Naši programi:

Pomoć djeci i siromašnim obiteljima - kumstva
 Pomoć majkama - PRO VITA
 Pomoć studentima
 Pomoć starima i nemoćnima
 Pučka kuhinja
 Program DCV - Freiburg, Krov nad glavom, obnova škole u Murvici
 Program EZ
 Program dječje igraonice koja ovih dana prerasta u dječji vrtić
 Obnova ambulante u Zemuniku
 Program Hrvatskog Caritasa kreditiranja malih poduzetnika

Sve se to ne bi moglo ostvariti bez naših donatora, vas kojima danas želimo za to zahvaliti,

Vas iz prijateljskih naroda, humanitarnih organizacija kao i biskupijskih i župnih caritasa Europe, kao i vas domaćih ustanova koji ste nas u tome podržavali. U ostvarenju i provođenju tih programa možda nismo uvijek našli isti modus,

nismo vas znali slijediti. Znak je to bio našeg nescalaženja, neiskustva i različitosti mentaliteta. Zato nam oprostite, jer mi još uvijek rastemo s ovim neiskusnim društvom koje ozbiljno stremi prema demokraciji.

Naši izazovi

Mi smo dio crkvenog pastoralara - zauzete skrbi za čovjeka. I nužno je da “Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika - te nema ničeg uistinu ljudskog, a da ne bi našli odjeka u njihovom srcu” (GS - početak).

Ako nas vodi uistinu Duh Sveti u hod prema Očevu kraljevstvu, osjećamo sebe duboko povezani s našim čovjekom u ovim konkretnim prilikama. Teškoće i tjeskobe s kojima se nosi naše novo društvo, sadašnje stanje u suvremenoj Hrvatskoj početne su posljedice brutalnog - liberalnog kapitalizma iz vremena prvobitne akumulacije kapitala u zapadnim zemljama. Na području kapitala čini se da sve postaje dopušteno jer je kod nekih kapital postao prvotna vrednota. To na žalost postaje način razmišljanja i kod siromašnih slojeva koji su zbog te nemoći nesretni. Čim nešto postaje vrjednije od čovjeka svi se društveni odnosi poremete. Tako je naša društvena i gospodarska tranzicija drastično zarezala i stvorila više problema glede nezaposlenosti nego što je trebalo. Država se bori da se ostvari kao socijalna država a proklamirana tržišna ekonomija poprimila je najgori oblik koji generira nezaposlenost i s time mnoštvo socijalnih problema od psihološke do materijalne naravi. Vlada čini velike poteze u obnovi i novoj izgradnji infrastrukture.

Cijela je naša domovina veliko gradilište. Novi privatni gospodari često bez poslovne kulture i stručnih menadžera stvorili su nove nezadovoljnike jer su mnoge firme postale nelikvidne. Prije spomenuta duga kriva ateistička indoktrinacija proizvela je masu pasivnih i nesposobnih da se sami trgnu u novim prilikama. Rat je poremetio stare obiteljske odnose i tradicionalnu obiteljsku solidarnost. Hrvatska kao matična zemlja primila je veliki broj prognanika-useljenika koji se još nisu snašli i kojima je svima još puno potrebno. Veterani Domovinskog rata su nerealno više očekivali nego što im je mlada država mogla pružiti. Najmlađa generacija koja je rat doživjela vrlo teško, koliko zbog svoje nježne dobi i

čuje vjeru i kršćanski identitet, ulijeva novi žar i daje nove poticaje” (2). Stoga pozivam, protiv svakog pesimizma, utvrditi vjeru u djelovanje Duha, koji poziva sve vjernike na svetost i misionarsku zauzetost. Nedavno smo proslavili 175. obljetnicu Djela promicanja vjere, koju je osnovala u Lionu 1822. mlada laikinja, Paolina Jaricot, za koju je u tijeku postupak za proglašenje svetom. Sretnom spoznajom, taj je poticaj podupro procvat nekih temeljnih vrijednosti u Crkvi, koje danas šire papinska misijska djela: vrijednost samoga poslanja, koje može iznova u Crkvi probuditi životnost vjere, koja se unapređuje kad postoji zauzetost da je se priopći drugima. “Vjera se snaži dok se daje!” (*Redemptoris missio*, 2), vrijednost sveopćosti misionarske zauzetosti, jer su svi, bez izuzetka, pozvani velikodušno surađivati u poslanju Crkve; molitva, prikazivanje vlastitih patnji i svjedočanstvo života kao primarni elementi za poslanje, u dohvat svih sinova i kćeri Božjih. Spominjem, naposljetku, vrijednost misionarskog poziva “ad vitam”: ako je Crkva sva misionarska po svojoj naravi, misionari i misionarke “ad vitam” njezin su primjer. Koristim,

stoga, ovu prigodu da obnovim svoj poziv svima onima koji su, osobito mladi, zauzeti u Crkvi. “Misija je još uvijek u svojim počecima”, istaknuo sam u *Redemptoris missio* (1), i zbog toga treba poslušati Kristov glas koji i danas poziva: “Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!” (*Mt 4, 19*). Ne bojte se! otvorite vrata svoga srca i svog života Kristu! Dopustite da budete zahvaćeni u poslanje naviještanja kraljevstva Božjega: zbog toga je Gospodin “bio poslan” (*usp. Lk 4, 43*) te je isto poslanje predao svojim učenicima svih vremena. Bog, koji se ne da pobijediti u velikodušnosti, vratit će vam stotruko, i život vječni (*usp. Mt 19, 29*).

Dok povjeravam Mariji, uzoru misionarstva i Majci misionarske Crkve, sve one koji *ad gentes* ili na svom području, u svakom životnom položaju, sudjeluju u naviještanju Evanđelja, srdačno šaljem svakome apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 31. svibnja 1998., na svetkovinu Duhova.

Ivan Pavao II.

KONGREGACIJA ZA KLER

Pismo Apostolskim Nuncijima s obzirom na ovogodišnji Papin dan i 20. obljetnicu izbora Svetoga Oca Ivana Pavla II.

Svim Preuzv. Apostolskim Izaslanicima

Sljedećeg petka, 16. listopada, slavit ćemo **20. obljetnicu izbora Svetoga Oca za Vrhovnog Svećenika**. Ova Kongregacija, svjesna toga velikog dara što ga Gospodin svojoj Crkvi udijeli, poziva preko Vaše preuzvišenosti, mjesne Ordinarije dotične Zemlje da se pobrinu da svaki svećenik i đakon toga dana ili dana koji mu je najbliži, proslavi Svetu misu i Božanski časoslov na nakanu Svetoga Oca i za plodove njegove pastirske Službe.

Predlaže se također da ovom prigodom svako svetište u zemlji održi kakav vlastiti molitveni događaj kao što je euharistijsko klanjanje ili molitvu krunice zajedno s katehezom o značenju Petrove službe u Crkvi, oslanjajući se prvenstveno na Katekizam Katoličke crkve.

Sveta euharistijska žrtva i žrtva hvale bit će jedan izvrstan način odavanja zahvalnosti i počasti Kristovu Namjesniku od strane svetih službenika i ujedno molitva čitavoga Naroda Božjega koja će se uzdizati iz raznih svetišta, tih tvrđava pomirenja i evangelizacije koji su razasuti svijetom kao svjetionici.

U očekivanju da ćemo moći zaista prikazati Svetom Ocu jednu utješnu i autentičnu kartu lanca održanih molitava za Njegovo dobro i Njemu u čast, zahvaljujem za srdačnu suradnju i upućujem Vam ovom prilikom osjećaje iskrenog poštovanja.

Vašoj Preuzvišenosti u Gospodinu odani

Dario kard. Castrillon

Nakon onih burnih dana rata kada su nas neprilike naučile ljudskim nevoljama i obilne vaše donacije nam omogućile, kako ljudskim nevoljama u hodu efikasno doskočiti, našli smo se u ovom darovanom vremenu s iskustvom onih prilika koje smo proživjeli, i s novim izazovima koji nisu manji od onih koje smo proživjeli. Novi su se ljudski problemi ukazali dijelom kao posljedica ratnih događanja, a dijelom kao posljedice dugih vremena nerealne indoktrinacije koje su ljude učinile pasivnima i nesposobnima da sami sebi pomognu. I još jedna činjenica. Imamo crkvene zajednice koje nakon vremena sistematske ateizacije i pritisaka nisu još uspjele izgraditi kler i laikat koji se zajedno mogu suočiti s ovim promjenama na gospodarskoj i političkoj razini. Jer osim slobode i nezavisne države koju smo dobili sve ove promjene za hrvatski narod i njegovu Crkvu zacijelo znače, kažu naši sociolozi, jedan duboki prevrat. Uz uvođenje višestranačkog demokratskog ustroja i tržišnog gospodarstva (tj. kapitalizma) i sama Crkva se neočekivano našla u tom novom vrtlogu, zatečena i nespremna.

Sve te promjene zadužuju Crkvu u Hrvatskoj da i sama u svom ustroju i nastupu drugačije sudjeluje u ovdašnjim povijesnim prilikama. Ova korjenita promjena načina sudjelovanja u povijesnim zbivanjima mora se dogoditi na svim razinama crkvenog života i u svim njeznim strukturama, počevši od biskupa pa sve do pojedinog Kristovog vjernika laika, jer više ništa nije kao što je bilo prije (usp. Špiro Marasović).

Svjesni smo da se crkveni Caritas kao dio crkvenog pastoralna mora znati suočiti s tim korjenitim povijesnim promjenama i odrediti svoje strateške planove i poduzimati konkretne korake. Ako to sebi ne postavimo ozbiljno i dosljedno može se dogoditi da plovimo izvan realiteta. Veliki će biti naš uspjeh načas zastati, sebe smjestiti, u tom općem ubrzanom procesu i u Duhu Svetomu pronaći svoj izvorni smisao, kako često kažemo - svoj identitet.

Sve to traži da sebi postavimo pitanje: **Što je Caritas Crkve, Crkve zadarske?**

Komu Caritas treba služiti?

Da bismo na to mogli ispravno odgovoriti dopustite mi da se osvrnem na Caritasovo teološko utemeljenje.

Nije se Caritas rodio u prvoj crkvenoj jeruzalemskoj zajednici iz izazova neosiguranih sirota i udovica, a apostoli prepuni posla oko naviještanja zato odredili sedam ljudi na dobru glasu, i

da se time usputno bave, nego je Caritas integralni dio srži kršćanskog misterija. To će nam jasnije izreći apostol Ivan u svojoj prvoj poslanici: **“Bog je ljubav - Deus caritas est - I tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje, i Bog u njemu”** (1 Iv 4, 7-12).

Jedan naš teolog ovako razmišlja nad tim Ivanovim riječima: Budući da “Deus caritas est”, Caritas ne spada samo na kršćansku ortopraksiju nego i na kršćansku ortodoksiju. Stoga, tko ne ljubi ne upozna Boga jer Bog je ljubav.

Ovako shvaćen Caritas je teološka kategorija koja u otkupljenom čovjeku reflektira samog svetog Boga. **Izvorište Caritasa** je sam Bog, a u spašenom čovjeku se više ili manje odražava. “U ovom je ljubav, ne da smo mi ljubili Boga nego je Bog (prvi) ljubio nas i poslao Sina svoga kao pomirnicu za grijeha naše” (1 Iv 4, 10). Mi ljubimo, jer On nas prije uzljubi. I sam Ivan će nam nadopuniti da je Caritas i silazak Sina Božjega među ljude u osobi Isusa Krista jedno te isto. On, Ljubav poslao je Sina svoga kao pomirnicu za grijeha naše (usp. Špiro Marasović).

Tu je svjetlo našega Caritasa. Ako je Bog caritas, caritas se prvenstveno odnosi na sveobuhvatni spas čovjeka. To je onda izvorni smisao i cilj našega Caritasa: sveobuhvatni spas čovjeka koga Bog ljubi. Zato će Ivan Pavao II. reći - Čovjek je put Crkve. Zato je socijalna skrb Crkve dio Caritasa, ali se Caritas u socijalnoj skrbi ne iscrpljuje. Ne samo stoga što u djelokrug karitativne djelatnosti podjednako ulazi područje tjelesnih kao i duhovnih djela milosrđa, već stoga što Caritas po definiciji u prvom redu od Boga proizlazi i Bogu vodi, i što je, kao takav, u biti - bogoštovlje.

Nakon svakog Kristovog čudesnog djela kada je rješavao konkretne ljudske probleme ljudi su konstatali: Ovo je prst Božji, a ovaj čovjek je čovjek Božji.

Tako se svako karitativno djelo nudi na osobnoj razini osoba: onoga koji daje i onoga koji prima. Čovjek ljubi čovjeka i oba se prepoznaju kao dar Božji. Ali Caritas mora biti i organizirana skrb Crkve da bi pomogla većem broju. I uvijek će se morati u sebi korigirati da se ne iscrpi u prvom potrebniku niti da se okameni u anonimnu instituciju, zanemarujući osobnosti darovatelja i primatelja. Zato ljudima ne pripada ista vrsta darova, niti ista veličina dara, jer ljubav je, Caritas je, dosjetljiv i uviđavan.

Na taj će način Caritas biti sukladan svojoj izvornoj svrsi - ne samo socijalno koristan ovom novom društvu nego i evangelizatorski učinkovit.

III. DANI CARITASA ZADARSKE NADBISKUPIJE Zadar, 11.-12. rujna 1998.

Pozdravna riječ oca Nadbiskupa

Dragi prijatelji,
drago mi je, ako je to uopće dovoljna riječ, da mogu pozdraviti sve dobre i drage ljude koji su se danas ovdje sastali iz različitih krajeva Europe (prvenstveno iz Njemačke i Italije). Također pozdravljam predstavnike Grada i Županije kao i predstavnike firmi iz Zadra koji su pomagali i pomažu naš Caritas na različite načine.

Ovakav susret podržavam od samog početka kao i nakanu da javno kažemo "Hvala", kako za ono što je vidljivo (pomoć u obnovi škola, ambulanti, kuća, materijalnih donacija...) tako i na svim onim darovima koji su proizašli iz našeg iskrenog kršćanskog susreta i Vaše hrabre odluke da prevladate strah i daljinu i donesete nam radost prvog susreta te ponudite bratsku pomoć.

Danas možemo slobodno reći da se osjećamo kao sijači koje spominje sveti Pavao u 2. Kor 9, 10: "Onaj koji daje sijaču sjeme, dat će i kruh za hranu." Vjerujemo da je susret s vama bio

Plenarno predavanje

Don Čedomil Šupraha,
ravnatelj Caritasa Zadarske nadbiskupije

IZAZOVI I POSLANJE CARITASA U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Dragi prijatelji,

Upućujem vam iskrene izraze dobrodošlice u naš Grad i Nadbiskupiju, u naš Caritas i među našu braću koju ste u ovim teškim vremenima pomagali iz solidarne ljubavi.

Zahvaljujem vam u ime svih potrebitih kojima je vaša pomoć bila upućena, u ime naših djelatnika Caritasa i naših volontera. Zahvaljujem vam za tu nemjerljivu darovanost kojom ste nas obdarili u vidljivom obliku i onom nevidljivom, u samaritanskoj spremnosti da budete uz nas u najtežim momentima "strašnog puta" kada smo bili upali "među razbojnice".

upravo sjeme koje će nam omogućiti da kruh stvaramo sami i da zajednički pomažemo drugima u dijeljenju sjemena ljubavi kao jedine stvari koja se rasipanjem ne troši.

Danas, kada je rat pomalo za nama, želja nam je da naše zajedništvo u budućnosti bude prožeto novim oblicima zajedničkog hoda Kristove Crkve; bilo u liječenju posljedica rata ili mogućih drugih zajedničkih projekata (edukacije, produbljivanja zajedništva, zajedničkih planova pomoći u urgentnim situacijama, prepoznavanje znakova vremena i potreba...).

Na kraju, želim vam ugodan boravak u Zadru i okolici. Neka Božja dobrotvornost s kojom se svi obogatismo potiče u nama radost zajedničkog druženja. Vedrina s kojom ste nam prvi put došli neka ostane na vašim licima i neka nas sve zarazi jer "Bog voli vesela darivaoca" (2 Kor 9, 7).

Zato smo se htjeli s vama sastati te nakon svega što je bilo mučno i hrabro, reći naše iskreno HVALA.

Uz zahvalnost htjeli bismo vam ovom prilikom iznijeti naš put, naša nadanja i planove, promišljajući novo vrijeme u koje smo ušli zajedno s našom društvenom stvarnošću i nedoumicama za budućnost. Pritom ćemo vas ponizno zamoliti za savjet i pomoć - vaša viđenja i očekivanja od jednog takvog Caritasa kao što je naš zadarski, za vaša iskustva u vašim sredinama koja su nam i do sada bila nadahnuće.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

PASTIRSKO PISMO HRVATSKIH BISKUPA

o neposrednoj duhovnoj pripravi na drugi Apostolski pohod Svetoga Oca Hrvatskoj, Velika Gospa 1998.

Dragi vjernici
u domovini Hrvatskoj i izvan nje!

1. Svima je već poznato da će Sveti Otac papa Ivan Pavao II. od 2. do 4. listopada 1998. godine po drugi put pohoditi Hrvatsku, a po treći put pohađa hrvatske katolike. Posebni je Božji dar što nam Sveti Otac dolazi u ovoj godini koja je, u sklopu trogodišnje priprave za Veliki jubilej 2000., posvećena Duhu Svetom. Apostoli su okupljeni s Marijom u molitvi očekivali dolazak Duha na Pedeseticu. Tako se i mi okupimo oko Blažene Djevice Marije, osobito od ovogodišnjeg blagdana Marijina Uznesenja pa do Papina dolaska. Neka nam i ovaj njegov apostolski pohod bude novo nadahnuće, novi silazak Duha Svetoga za založenije življenje i naviještanje Isusova evanđelja. Sretna je prilika što se upravo od Velike do Male Gospe održavaju mnoga hodočašća i proštenja, osobito po Marijinim svetištima, te pruža propovjednicima mogućnost da Božji narod pripreme na novi Papin dolazak i na ispravno shvaćanje toga velikog događaja u našem crkvenom životu.

Tri blagoslovljena dana početkom listopada 1998., koja će s nama proboraviti Sveti Otac, pokazuju znakovitu unutarnju povezanost. Dujam je bio biskup u drevnom Solinu, gradu koji je postao izvorište hrvatske crkvenosti i državnosti. Alojzije je bio nadbiskup u Zagrebu, sadašnjoj hrvatskoj metropoli, središtu našeg crkvenog, uljudbenog i cjelokupnog nacionalnog života. Pohađajući Zagreb i Split, u znaku dvojice mučenika, Papa povezuje i posvećuje cijelu mučeničku povijest kršćanstva u našoj zemlji. Kraj Splita će u Solinu pohoditi Prasvetište Gospe od Otoka. Mučenika Alojzija proglasit će blaženim u sadašnjem središnjem hrvatskom Marijinu svetištu u Mariji Bistrici. Tako će se znakovito pokazati da je sva naša katolička povijest u znaku

Isusova križa i Marije, marijanska i mučenička – svjedočka.

2. Stoga smo kao geslo svega ovoga događanja, uzeli Isusov nalog učenicima prije uzašašća: "Bit ćete mi svjedoci!" Te Isusove riječi treba pročitati u njihovu punom biblijskom sklopu: "Primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci ... sve do kraja zemlje" (Dj 1,8).

U najneposrednijoj pripravi na dvijetisućiti Isusov jubilej i naša Crkva želi odgovoriti tolikim usrdnim pozivima Kristova namjesnika. U snazi Duha Svetoga želi na nov način zaživjeti svoju odgovornost za Isusovo evanđelje na prostorima lijepe naše domovine i posvuda gdje žive Isusovi vjernici Hrvati.

Već nam je u prvom svom apostolskom posjetu – u najvećoj misi u hrvatskoj povijesti, 11. rujna 1994. – Papa posvijestio naše drevne kršćanske korijene: sv. Kvirina Sisačkoga, sv. Euzebija i Poliona Vinkovčane, Dalmatince sv. Venancija i Dujma Solinskoga te Istranina sv. Mavra Porečkoga. Proveo nas je kroz povijest hrvatske vjere i svetosti od svetoga Nikole Tavelića, Leopolda Mandića, Marka Križevčanina, slugu Božjih Ivana Merza, Josipa Langa, Ante Antića, sve do današnjih dana, izdižući već tada Alojzija Stepinca. On je, kao protagonist naše suvremene vjernosti Kristu i Vrhovnome svećeniku, "platio patnjama i kušnjama svake vrsti svoju hrabru privrženost evanđelju". Već nam je tada Sveti Otac postavio zadaću: "Sva ta povijest milosti postaje danas za vas poticaj da razmišljate o sadašnjosti i poziv da izgrađujete budućnost koja je pred vama" (1).

3. Svoj prvi posjet Crkvi u Hrvatskoj Sveti Otac je nazvao "apostolsko hodočašće crkvenog zajedništva". U svojim je nagovorima više puta

istaknuo povijesne veze hrvatskog katolištva s Petrovom Stolicom (2). U ovom drugom njegovu posjetu sve to dobiva novu potvrdu i jače značenje.

Prve veze Hrvata s Apostolskom Stolicom u Rimu počinju godine 641. kada papa Ivan IV. Dalmatinac šalje opata Martina da pokupi kosti svetih solinskih mučenika da bi ih papa pohranio kraj Lateranske bazilike u Rimu koja ima naslov "glava i mati svih crkava". Otada je sva hrvatska povijest, sve do naših dana obilježena vjernošću Isusu Kristu i Apostolskoj Stolicu. U tom nizu Kristovih svjedoka čudesnim se povijesnim slijedom, kao dva stupa, povezuju sv. Dujam, od starine zaštitnik grada Splita, i zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. On će ostati za sva vremena izvanredan svjedok i mučenik vjerne povezanosti hrvatskog katolištva s Petrovim nasljednikom, s Apostolskom Stolicom.

Kad su stari Hrvati u doba prvog ostvarivanja svoje državnosti na ovim prostorima primili kršćanstvo, Apostolska Stolica im je bila poput majke koja ih je primila u krilo ondašnje kršćanske Europe. Postala im je ne samo učiteljicom pismenosti i promicateljicom sveukupne uljudbe, nego i zaštitnicom njihova opstanka i identiteta, njihove državnosti i slobode na ovom razmeđu utjecaja velikih svjetskih sila. Povjerenje koje su Hrvati od početka imali prema toj Svetoj Stolicu ona im je uzvratila trajnom djelatnom vjernošću i jedinstvenim znakom povjerenja: jedino su oni među svim narodima katoličkoga Zapada već odavnog devetog stoljeća smjeli upotrebljavati svoj jezik i vlastito pismo glagoljicu u svim liturgijskim slavljima i obredima. Bio je to veliki dar za očuvanje uvijek prepoznatljive hrvatske istovitnosti, osobito u teškim stoljećima tuđinskih vladavina.

4. Znakovitim hodom od Zagreba do Splita i od Marije Bistrice do Solina, Ivan Pavao II. i u ovom povijesnom trenutku želi na evanđeoskim temeljima utvrditi jedinstvo Katoličke Crkve u hrvatskom narodu, što je također snažni doprinos što čvršćem narodnom i državnom zajedništvu. Upravo iz provjerenog tisućljetnog služenja sveopćem dobru svoga naroda naša Crkva ima poslanje i dužnost zauzimati se za prava i dostojanstvo svakoga čovjeka u našoj državi. Stoga nas Papa, osobito prije četiri godine, snažno potaknuo zaloziti se za mir, za opraštanje i pomirenje, za pravedno rješavanje svih socijalnih pitanja i napetosti, u solidarnosti sa svima koji su bilo kako ugroženi i prikraćeni.

Na to nas neodoljivo potiče i u tome nas krijepi i nauk mučenika Alojzija Stepinca. On je znao najskladnije povezati odanost svom hrvatskom narodu sa zauzimanjem za jednaka prava svakoga naroda i svakoga čovjeka bez razlikovanja po nacionalnoj, vjerskoj, staleškoj i rasnoj pripadnosti. On koji je žrtvovao život za očuvanje katoličkog jedinstva i pravovjerna, dosljedno se zauzimao za slobodu svake vjeroispovijesti, za pravo svakog čovjeka da živi po svojoj vjeri i da tu vjeru javno iskazuje.

Upravo te poruke njegova života i djela iz dana u dan su sve suvremenije, jer su izvorno evanđeoske. Papa s toliko povjerenja očekuje od hrvatskih katolika da se u ime Isusovo zauzimaju za pomirenje i suživot na ovim prostorima. Očekuje da budemo spremni opraštati, i kad je potrebno, tražiti oprost. Upućuje nas da unatoč svim teškoćama ne odustajemo od ekumenskog i međureligijskog dijaloga. Želi da s pouzdanjem u Boga, vjerni Isusovu evanđelju nastojimo nadvisivati sve prepreke što su ih teška povijesna iskustva podigla, osobito između katolika, pravoslavnih i muslimana na našim prostorima.

Mi, hrvatski katolički biskupi i ovom prilikom izjavljujemo da ćemo se za te zadaće zalagati sa svom kršćanskom odgovornošću. Nikada vjernost katoličkoj vjeri ne smije postati izlika za suprostavljanje, a kamoli za mržnju prema ljudima drugih vjeroispovijesti i drugih naroda. Ivan Pavao II. u ime cijele katoličke povijesti opevano priznaje i žali za grijeh, čak i zločine koje su počinjali pripadnici Katoličke crkve. I mi hrvatski katolici trebamo kritički prosuđivati i iskreno priznati sve zloporabe vjerske pripadnosti u našoj povijesti. To je naša neizbježna zadaća i uvjet evanđeoskog hoda u budućnost. Potrebno nam je svima obraćenje i pokajanje za uzajamno opraštanje i pomirenje koje isključuje svaku mržnju i osvetu. U tom smislu podsjećamo na svoje pismo o pedesetoj obljetnici završetka II. svjetskog rata (3). Tu smo se u ime svoje vjernosti Isusovu evanđelju nastojali odrediti prema tim pitanjima sa svom biskupskom odgovornošću: i prema svom narodu i prema svima drugima, i u vezi s prošlošću kao i sa sadašnjošću. U iskrenoj otvorenosti drugima želimo u ime Božje prosljeđiti svoj ekumenski i općereligijski dijalog.

5. Nadbiskup Alojzije Stepinac živio je i djelovao u doba neposredno prije II. svjetskog rata te u ratno i poratno vrijeme koje je uslijedilo. Iskazao se kao primjer i uzor hrabroga i postojanog opiranja svakoj vlasti kad se gaze Božja,

zam. "Pobuđeni primjerima svetosti posvećenih osoba, laici će biti uvedeni u izravno iskustvo duha evanđeoskih savjeta, i to će im biti na poticaj da žive i svjedoče duh Blaženstava, u vidu preobrazbe svijeta prema Božjem Srcu. Sudjelovanje laika nerijetko donosi neočekivana i plodna produbljivanja nekih vidova karizme, ponovno oživljujući njezino duhovnije tumačenje i potičući da se iz nje izvuku upute za nove apostolske dinamizme. U kakvoj god djelatnosti ili službi bile angažirane, posvećene osobe će se, dakle, sjetiti da moraju biti prije svegaiskusni vođe duhovnoga života, i njegovat će u toj perspektivi 'najdragocjeniji talent: duh'. Od svoje strane laici treba da pruže redovničkim obiteljima dragocjen doprinos svoje svjetovnosti i svoje specifične službe" (VC 55).

Ima laika koji se za svoje osobno dobro pridružuju Ustanovama posvećenog života, te s njima dijele zajedničarski život, poglavito kontemplativno ili apostolsko posvećenje Ustanove, ali ne na štetu unutarnjeg života Ustanove. Ti pridruženi dragovoljci, osim sposobnosti koje imaju, trebaju imati i nadnaravnu motivaciju u svojim nakanama i živi zajedničarski i crkveni osjećaj u svojim nakanama. Ako poduzimaju bilo kakvu inicijativu, to mora biti u skladu dotične Ustanove, a ujedno su odgovorni nadležnim poglavarima i poglavaricama.

Posvećene osobe ostaju uvijek podložne svojim poglavarima, tko smo odabrale, ali "mogu sudjelovati u specifičnim oblicima suradnje u laičkim inicijativama, osobito u organizacijama i institucijama koje se bave isključenima iz društva i imaju za cilj da se ublaži ljudska patnja" (VC 56). Svojom stručnošću laici nam mogu pomoći, poglavito ako ovakvu suradnju pokreće zauzet i odgovoran kršćanin koji ujedno poštuje narav posvećenog života, te će u ovakvoj suradnji zablizati snaga Evanđelja.

U novije vrijeme se događa da se i osobe posvećenog života znaju priključiti crkvenim pokretima koji su se i kod nas pojavili. I to može biti od velike duhovne koristi za posvećene osobe, ukoliko imaju dovoljno razboritosti i Božje mudrosti pa da znaju da im je na prvom mjestu karizma i disciplina vlastite Ustanove. "Stoga će trebati voditi računa da se pristajanje uz crkvene pokrete događa u poštivanju karizme i discipline vlastite Ustanove, uz suglasnost poglavara i poglavarica" (VC 56).

Ne možemo nijekati da se i u našim zajednicama događalo da su sestre odlazile na molitve-

ne sastanke s laicima, a zapostavljale zajedničku molitvu i red u vlastitoj zajednici. Pitanje je, je li se takva osoba našla u zajednici kojoj pripada?

Sveti Otac smatrao je veoma potrebnim da u pobudnici progovori i o dostojanstvu i ulozi posvećene žene. Svaki je čovjek, bez obzira na spol, slika Božja te i Crkva prihvaća darove koje je Bog izlio bilo u muževe ili žene. No žene, a ovdje je riječ o posvećenim ženama, "su pozvane na posve osobit način da budu, po svom u punini, i s radošću življenom posvećenju, znak Božje nježnosti prema ljudskom rodu i naročito svjedočanstvo tajne Crkve koja je djeвица, zaručnica i majka. Takvo njihovo poslanje očitivalo se na Sinodi, na kojoj su mnoge sudjelovale, te imale mogućnost kazati svoje mišljenje koje je bilo saslušano i cijenjeno. Zahvaljujući njihovim priložima pojavile su se korisne upute za život Crkve i njezino evangelizacijsko poslanje" (VC 57).

Zato i formacija posvećenih žena treba biti primjerena novim zahtjevima vremena, te joj pomoći i na teološkom, kulturnom, duhovnom planu. Imamo uzore u sv. Katarini Sienskoj, Sv. Tereziji Avilskoj, sv. Tereziji od Djeteta Isusa...

"Crkva uvelike računa na posvećene žene u pogledu izvornog doprinosa u promicanju nauka, običaja, samog obiteljskog i društvenog života, posebice u onom što se odnosi na dostojanstvo žene i na poštivanje ljudskog života" (VC 58).

Drage sestre, pitam sebe i vas: Jesmo li ono što bismo trebale biti? Jesmo li ono što od nas očekuje Crkva i svijet? Ljudi naših dana, kao i uvijek, od nas očekuju da im ponazočujemo Krista, žele na nama vidjeti radost koja je plod družnja s Kristom. Zato, otvorimo se Duhu Božjem, dopustimo da nas milost Božja preobražava, da nas snaga Božja krijepi da radimo ne štedeći se, za ono što oko ne vidje, uho ne ču i i srce čovječje ne uđe (usp. 1 Kor 2, 9-10a).

U ovoj godini koja je na osobit način posvećena Duhu Svetom, molimo ga svakodnevno molitvom:

"Duše zajedništva, dušo i potporo Crkve, daj da bogatstvo službi i milosrdnih darova pridonesu jedinstvu Tijela Kristova; neka se vjernici – laici, zavjetovani i zaređeni – natječu u izgradnji jedinstvenoga Kraljevstva Božjega. Amen."

(Molitva pape Ivana Pavla II. za Godinu Duha Svetoga)

rješavati problemi od zajedničkog interesa za dobro i lokalne i cijele Crkve.

Na Sinodi je posebno naglašeno da zajednice posvećenog života trebaju omogućiti "rast duhovnosti zajedništva i to najprije u vlastitoj sredini, u vlastitoj zajednici, zatim u crkvenoj zajednici i preko njezinih granica trajno otvarajući dijalog ljubavi, naročito tamo gdje današnji svijet razdiru etnička mržnja ili ubilačko ludilo" (VC 51).

Zajedništvo moramo, dakle, stvoriti najprije u vlastitoj zajednici, bez obzira na dob, kulturu, sredinu iz koje članovi potječu. Nas u našim zajednicama ujedinjuje Duh Božji. Mi nismo birale jedna drugu, niti smo znale koju ćemo sestru u zajednici naći, ali svijest da nas je Bog odabrao treba u nama nepristano buditi uzajamno poštovanje i ljubav. Dužne smo u poštivanju i pomaganju jedna drugoj razvijati duh zajedništva u svakom pogledu, a onda ćemo to moći prenositi i na druge izvan svoje zajednice.

Svaka je od nas svjesna da zajednica ima i svoje nedostatke i slabosti jer je sastavljena ne od anđela, nego od nesavršenih osoba. Zato moramo živjeti svakodnevno svoje obraćenje, svakodnevno "umirati sebi, odreći se sebe", jer to je i Isus tražio. Vidimo to iz prispodobe o zrnju. Da bi donijelo plod, treba istruniti u zemlji, inače ostaje samo, neplodno. Mi se moramo izdizati iznad svojih vlastitih slabosti. Ne sebe držati nepogrešivom a sve loše vidjeti na sestri pored sebe. Kako ja imam svojih slabosti tako i ona ima svojih. Kako meni dođe žuta minuta... Upravo slabosti nas trebaju osvijestiti da svojim silama ne možemo mnogo, nego nam snaga dolazi odozgor, od Boga. Zato trebamo sklopiti ruke, kleknuti na koljena i Njemu dati sve svoje slabosti da nam On uzvratiti jakoću. Ne toliko prepričavati tuđe padove, tuđe nedostatke, jer se sve to i nama lako može dogoditi. Pa nema toga zla kojeg ne mogu učiniti i ja.

Redovnička zajednica, ako želi biti svjedoka, mora nužno zračiti vedrinom, a ona proizlazi iz nutarnje radosti, iz nutarnjeg zadovoljstva. Tu radost treba onda prenositi na sve one s kojima se susrećemo, s kojima radimo. Današnjem čovjeku to treba. Papa to u Pobudnici ističe. "Naši suvremenici žele u posvećenim osobama vidjeti radost koja proizlazi iz bivanja s Gospodinom" (VC 109). Zato osoba koja se susreće s Bogom kroz iskrenu molitvu, koja s Njim živi u svakom trenutku svog života, mora drugima prenositi nešto od radosti susreta s Bogom. Biti molitelj a ne svjedočiti radost, suprotnost je u sebi. Možda smo samo iščitavali svoje molitve. (Rekla je jedna baka: "Daj

mi molitvenik da iščitam svoju molitvu...") Mi dosta molimo, ali KAKO?

Bez vidljive radosti nema ni vidljive vjere, ni nade, ni ljubavi, i obratno. Sveta Terezija Avilska rekla je da se više boji jedne nezadovoljne redovnice nego tisuću vragova. Bog neka nas oslobodi nezadovoljstva.

Apostolska pobudnica *Vita consecrata* u broju 52. naglašava i zajedništvo među različitim Ustanovama posvećenog života. Bez obzira na to što svaka zajednica ima određenu karizmu, vlastiti stil življenja, svima nam je zajedničko nasljedovanje Krista, svi se napajamo na istom izvoru, pa i naša međusobna povezanost to mora svjedočiti. O odnosima među različitim redovima sv. Bernard je rekao: "Svima im se divim. Opsluživanjem pripadam jednom od njih, ali ljubavlju svima. Svi imamo potrebu jedni za drugima: duhovno dobro koje ja nemam i ne posjedujem primam od drugih... I sve će naše različitosti koje pokazuju bogatstvo Božjih darova, postojati u jedinjoj Očevoj kući, koja uključuje tolika boraštva. Sada postoji podjela milosti: tada će postojati razlikovanje slave. Jedinstvo se kako ondje, tako i tamo, sastoji u istoj ljubavi."

Da bi se zajedništvo moglo što bolje održavati, Pobudnica naglašava da će organi koordinacije: Konferencije viših poglavara i poglavarica i Konferencije svjetovnih ustanova, promicati posvećen život uključen u sastav crkvenog poslanja, da će međusobno surađivati te zajednički madlavdati teškoće u pojedinim lokalnim Crkvama. Jednako je važno da "Konferencije viših poglavara i poglavarica, te Konferencije Svjetovnih ustanova održavaju česte kontakte s Kongregacijom za Ustanove posvećenog života i Društva apostolskoga života, kao očitovanje njihova zajedništva sa Svetom Stolicom" (VC 53). Također treba održavati aktivan odnos s Biskupskim konferencijama pojedinih zemalja.

Sve ovo povezivanje i koordiniranje pomoći će u sagledavanju i iznalaženju potrebnih rješenja bilo na teorijskoj ili praktičnoj razini što će uvelike pomoći i ne samo zajedništvu između Ustanova posvećenog života i biskupa već i poslanju posvećenih osoba u partikularnoj Crkvi.

U spomenutoj pobudnici govorilo se i o suradnji s laicima. Ako se radi o posvećenim osobama kontemplativnih ustanova, suradnja s laicima očitovat će se kao duhovna veza, dok će kod aktivnih imati oblik pastoralne suradnje. Ovi novi pravci suradnje posvećenih i laika trebali bi očitovati obnovljeni duhovni i apostolski dinami-

ljuska i naravna prava. Premda sva ona tri susljedna režima pripadaju prošlosti, taj Stepinčev stav, koji Sveti Otac posebno potvrđuje proglašavajući ga blaženim, ostaje nam i dalje uzorom i poticajem. Crkva je i danas jednako pozvana i dužna promicati kršćanske i općeljudske vrijednosti u javnom životu, u društvu koje izgrađuje demokratske odnose nakon sloma neuspjelog komunističkog društvenog i privrednog sustava, ne bez opasnosti i nepravda u nastojanju oko tržišne privrede.

Ne ulazeći u razglabanje društveno-gospodarstvenih sustava i političko-stranačkih programa, Alojzije Stepinac je polazio od bezuvjetne vrijednosti svake ljudske osobe, svakog pojedinog čovjeka sa svim njegovim na Bogu utemeljenim pravima. Ta prava čovjek ne dobiva od države niti ikoje političke i društvene zajednice. Ona su mu prirodna, pripadaju njegovoj naravi kako ju je Bog stvorio. To je upravo polazište koje jasno u cijelom svom nauku proglašuje suvremeno crkveno učiteljstvo, osobito papa Ivan Pavao II.

U propovijedi na blagdan Krista Kralja 1942. Stepinac je vrlo sažeto ustvrdio: "U Evanđelju uz Boga prvo i zapravo jedino mjesto zauzima ljudska osoba." Na toj je istini utemeljio svoje vjerničko protivljenje svakom obožavanju nacije, rase i klase, svakom uzdizanju navodnih viših interesa koji bi opravdali gaženje osnovnih ljudskih prava. Tim jasnim učenjem Stepinac se uvrstio među preteče II. vatikanskog koncila i svega suvremenog zauzimanja Katoličke crkve za ljudska prava. Nadahnuta njegovim primjerom i naukom, Crkva je i u našoj državi dužna Bogu i ljudima svjedočiti za istinu i pravednost, za ljubav i uzajamnu solidarnost. Poput Stepinca koji je više puta potvrdio državotvornu volju i pravo hrvatskoga naroda, naša se Crkva i danas zauzima za poštivanje zakonito izražene volje većine građana. Nosioci vlasti trajno su odgovorni svojim biračima i cijeloj javnosti. To onemogućuje svaku samovoljnu zlouporabu vlasti, a pospješuje zadovoljstvo i vedru poduzetnost svih građana za opće dobro.

6. Dok razmišljamo o porukama koje nam iz Božje vječnosti upućuje naš skori blaženik, mučenik Alojzije Stepinac, treba da pomnije osluhnemo još dublju i intimniju poruku baš nama, Isusovim vjernicima. Njegova mu je služba i apostolsko poslanje često nalagala da se sa svom odgovornošću odredi prema državi i društvu, a osobito prema pogubnim ideologijama i prema

javnim povredama Božjega zakona i slobode savjesti. No on je prije svega i danas i u svemu bio biskup Katoličke crkve. Bio je neposredno pastir Božjega naroda u zagrebačkoj nadbiskupiji, ali je njegova biskupska riječ i učiteljstvo imalo mnogo šiti odjek, i u ono vrijeme i danas. Bio je hrabar i neustrašiv, prema onima izvana. No jednako je tako, čudesnom jasnoćom i načelnošću, poput biblijskih proroka revnovao za Božju istinu i za Božji zakon u samoj zajednici vjernika kojoj je bio postavljen za pastira.

Alojzije Stepinac bio je čovjek herojske vjere, nepokolebljiva ufanja i mnogostruko djelotvorne ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Bog, živi Bog – Otac, Sin i Duh Svet – i čovjek koji je po proroku Zahariji (2,12) "zjenica oka Božjega": to su dva pola cijele njegove vjerničke osobnosti i biskupskoga zalaganja. To je i temeljna njegova pouka i primjer nama Isusovim vjernicima.

O stotoj obljetnici njegova rođenja (1898.-1998.) sadašnji zagrebački nadbiskup taj Stepinčev nauk sažima riječima: "U svojim slušateljima on danas želi probuditi živu vjeru u Boga i u sva otajstva objavljene Božje istine. Usrdnim poticajima on pobuđuje vjernike na što založeniji sakramentalni život te ih uporno potiče na molitvu i na nesebičnu kršćansku dobrotvornost. Zanosno propovijeda o ljubavi prema svetoj Crkvi i o vjernosti i odanosti Kristovu namjesniku – Svetome Ocu. Njegova moralna propovijed duboko je ukorijenjena u Deset Božjih zapovijedi, koje je Isus Krist sveo na veliku Zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Osobito mu je teška i neumoljiva propovijed protiv psovke, a svom se dušom i srcem zauzima za svetost braka i plodnost obitelji kao i za kršćanski odgoj mladog naraštaja. Neumoljivo žigoše sve oblike društvenog nemoralna, osobito socijalnu nepravdu (...) On je danas prorok Božjeg milosrđa i praštanja, zazivajući svim srcem moćni zagovor i zaštitu presvete Bogorodice. I u najtežim vremenima, sâm nadom čvrsto utemeljen u Bogu, on je i u Božjemu narodu neumorni propovijednik i oslonac nepokolebljive nade u Boga, gospodara povijesti i konačnoga pobjednika" (4).

Pošto su najpomnije ispitani mnogi svjedoci i odvagnuta golema dokumentacija o svoj njegovoj djelatnosti, Sveti Otac će ga proglasiti blaženikom i mučenikom. Tako najvišim apostolskim autoritetom potvrđuje da je Alojzije Stepinac i sam, i to u herojskom stupnju kršćanskoga savršenstva, živio ono što je vjerovao i drugima propovijedao. Sada smo u posjedu cjelokupne njegove, pa i one još neobjelodanjene učiteljske

baštine. Bit će nam dostupna i pod zakletvom dana svjedočanstva o njegovoj svetosti. Tu našoj Crkvi predstoji velik posao koji s beatifikacijom počinje. Potičemo stoga naše teologe i sve druge vrsnike da prouče i drugima priopće tu dragocjenu baštinu, te Alojzije Stepinac doista pred svima zasine kao "najsveltiji lik" naše Crkve, kako ga je nazvao Sveti Otac u zagrebačkoj katedrali 10. rujna 1994.

7. I na kraju još jedno vjerničko razmišljanje o povijesti spasenja! S Dioklecijanom, graditeljem carske palače (palatium) u koju se poslije ugnijezdio naš Split, prestaje jedno od najtežih mučeničkih razdoblja Kristove vjere. Naumio je najkrvavijim progonom zatrti kršćansko ime. Njegov nasljednik car Konstantin g. 313. proglašuje slobodu kršćanskog imena i kršćanske vjere, a Dioklecijanov mauzolej postaje zatim prvostolnica Dujmova grada. To je dugo mučeničko vrijeme trebalo vjernički izdržati. Velika je krepost svih teških vremena: strpljivost, izdržljivost, postojanost. A ona izvire iz vjere i ufanja u Boga i osobit dar Duha Svetoga (usp. Rim 5, 1-5).

U naše se vrijeme ponovila stara povijest koju je u bivšem komunističkom režimu Crkva u Hrvatskoj morala izdržati. U tu je izdržljivost naše Crkve nadbiskup zagrebački Alojzije Stepinac ugradio svu svoju osobu i dao mučeničko svjedočanstvo za Isusa i svoj narod. Protiv svake ljudske nade on se sav oslonio na Boga-nadu (usp. Rim 4,18). U tom su svjedočanstvu sudjelovali s njim, nadahnuti njegovim primjerom, mnogi naši biskupi, svećenici, redovnici i redovnice kao i vrlo brojni – poznati i nepoznati – kršćani u Hrvatskoj. Mnogi su za svoje kršćansko uvjerenje pretrpjeli vrlo mnoga i duga i teška lišenja, zlostavljanja i progone, pa i samu smrt. Stoga je s pravom nedavno izjavio naš zaslužni kardinal Franjo Kuharić: "Njegova beatifikacija nije samo zadovoljština za nanesene nepravde njemu osobno. To je zadovoljština svim nedužnim žrtvama u koje ubrajamo sve ubijene bez suda i pravde, sve progone zbog vjerskog uvjerenja i kršćanskog rodoljublja, sve koji su trpjeli nasilje bilo u kojem političkom sustavu jer su ostali vjerni svojoj savjesti" (5).

I to je vrijeme, hvala Bogu, prošlost. Ali vjernost Bogu i savjesti u svako doba zahtijeva spremnost na žrtvenu ljubav prema Bogu i bližnjemu. Stoga svima ponavljamo velike riječi kojima je popratio smrt Alojzija Stepinca tadašnji milanski nadbiskup Giovanni Battista Montini, poslije papa Pavao VI.: "Ovo je zakon Kristov:

hoćemo li biti pravi njegovi učenici, treba da budemo spremni da za svoju vjeru trpimo. Dandanas bismo htjeli da zbog ispovijedanja vjere i života nemamo nikakvih neugodnosti. Vjera koja traži žrtve, izgleda da nije suvremena. A ipak naša je vjera takva. Ona traži sljedbenike, spremne da izgube, a ne ljude koji hlepe za dobitkom; ona traži junake, ne kukavice; ona traži svjedoke, ne slabiće; ona traži sinove, vjerne i dosljedne apostole, a ne tek pristalice i propagatore oportunitizma i kompromisa koji su više skloni da se sporazume s protivnikom, negoli da očuvaju jedinstvo s prijateljima" (6).

U velikoj Papinoj misi u Zagrebu 11. rujna 1994. pjevali smo kao psalamski pripjev riječi koje je Stepinac iz Svetoga pisma uzeo za biskupsko geslo: "U tebe se, Gospodine, uzdam!" (usp. Ps 31,3 i 71,1). To treba i u buduću biti pjesma naše hrabre kršćanske vjere i ufanja u Boga gospodara povijesti. Tu je svoju vjeru i nadu Stepinac nadasve snažno izrazio u jednom od posljednjih svojih pisama, 30. siječnja 1960.: "Sveti Ivan Krizostom veli lijepo, da nikada putnici i gosti na lađi ne propisuju kormilaru broda kako će voditi brod, nego sjede mirno na svojim mjestima i brigu svu prepuštaju njemu, jer je njegova zadaća kako će lađu dovesti sretno u luku. A pitam vas, zar nije Isus, svemoguć Bog, kormilar svoje Crkve? I zar ne može i danas reći kad god mu se prohtije, što je i nekada kad je oluja prijetila potopiti lađu s apostolima: "Šuti i umukni!" I oluja je u tren oka bila stišana. Kad bi se našao netko da sumnja u moć i dobrotu Isusa, Boga našega, onda ne bi bio vrijedan ni imena kršćanina, a kamoli katolika, redovnika, svećenika."

No ta vjera u Boga, gospodara i upravitelja povijesti, ima i svoje naličje. Bog najredovitije spašava ljude po ljudima. On na neku način treba ljude za ljude. U ovoj svetoj prilici, i naš sveti Dujam kao i naš skori blaženik Alojzije Stepinac – uzimamo ih ovdje kao dva noseća stupa naše svete povijesti – poručuju nam i opet da Bog poziva svakoga od nas i računa na svakoga i na sve nas kao zajednicu vjere i ljubavi u hrvatskom narodu. S kraja na kraj svete povijesti koju čitamo u Bibliji, Bog zove ljude da mu budu suradnici. Isus i nama poručuje, kao nekoć apostolima. "Primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci... do na kraj zemlje" (Dj 1, 8).

Toj svijesti svakoga Isusova vjernika i svih nas smjeraju i ovi blagoslovljeni dani koji nam predstoje u susretima s Kristovim namjesnikom i

(Zdenko Križić, Zajednica kao pokazatelj Isusa Krista, u: Posvećeni život, br. 2/1997., str. 204.). Mi, posvećene osobe, moramo dakle, živjeti svjedočki i prepoznatljivo.

A možda sebi još uvijek moramo postaviti pitanje: Jesmo li prihvatili ovaj poziv posve slobodno i iz ljubavi, svjesne da nas je Gospodin odabrao? Ako jesmo, svjedočimo li to svojim životom? Isus je rekao: "po plodovima ćete ih prepoznati" (Mt 12, 33). Ne trebamo previše dokazivati prevladavaju li u nama "plodovi Duha: ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrota, vjernost, blagost, uzdržljivost ili pak plodovi tijela: nepijateljstva, svađe, ljubomora, srdžba, spletke, strančarenja, zavisti" (usp. Gal 5, 19-23). "Ako živimo po Duhu, po Duhu se i ravnajmo" (Gal 5, 25).

Drage sestre, nismo se posvetile po zavjetima jedan dan, jednu godinu ili dok nam ne dodije, nego smo to učinile bez ičije prisile, velikodušno i svečano, pred narodom Božjim i službenicima Crkve, za sve dane života svoga, i u zdravlju i u bolesti, i u lijepim danima i u danima kušnje, i kad budemo zadovoljne poslom koji obavljamo i kad budemo obavljale posao koji nam nije po volji.

Svjesne vlastitih slabosti, svojih umora, posrtaja i padova, obnavljajmo svakodnevno svoje duhovno raspoloženje i svoje snage u iskrenoj molitvi i razmatranju, hranimo se Kristovim Tijelom, te ćemo obnovljenom snagom moći izdržavati sve dnevne teškoće i biti svjedokinje onoga komu smo povjerovali. "Redovnički stalež svim vjernicima već i na ovom svijetu pokazuje prisutna nebeska dobra i naviješta buduće uskrsnuće i slavu nebeskog Kraljevstva" (LG 44). Jesmo li toga svjesna? Jesmo li svjesne da je posvećeni život dar Crkvi? Posvećeni se život stavlja u "samo srce Crkve", on je "sastavni dio života Crkve" (VC 3, 4). Stoga Crkva ne bi bila Kristva Crkva ako u njoj ne bi cvao posvećeni život.

Zato je i Sveti Otac Ivan Pavao II. zbog velike važnosti posvećenog života u Crkvi, a nakon širokog sagledavanja i savjetovanja, odlučio sazvati IX. redovitu opću skupštinu Biskupske sinode za jesen 1994. godine želeći raspravljati o posvećenom životu i njegovoj zadaći u Crkvi i svijetu, što je i učinjeno (Posvećeni život i njegova zadaća u Crkvi i u svijetu, nacrt Sinode biskupa /IX. redovita opća skupština/, Zagreb, 1993., str 1.).

Nakon Sinode nastala je spomenuta apostolska pobudnica *Vita consecrata* (posvećeni život) u kojoj se sabrani sinodalni radovi. Preko nje Sveti Otac progovorio je pastirima i vjernicima o

važnosti posvećenog života u Crkvi, i to u trima dimenzijama: **posvećenja, zajedništva i poslanja**, tako da posvećene osobe u punom skladu s Crkvom i njezinim Učiteljstvom dobiju nove poticaje da se duhovno i apostolski suoče s izazovima vremena u kojem žive. Na Sinodi je više puta ustvrđeno da posvećeni život nije samo u prošlosti pomogao i podupirao Crkvu, nego je dragocjen i nužan dar za sadašnjost i budućnost Božjeg naroda.

Kroz povijest, djelovanjem Duha Svetoga, Bog je pojedincima dijelio karizme, te su nastajale raznovrsne zajednice posvećenog života. Često se slikovito prikazuju kao stablo s mnogo grana, koje pušta svoje korijenje u Evandjelje i daje obilne plodove u svim razdobljima Crkve (usp. LG 43). Svaki utemeljitelj ili utemeljiteljica određene ustanove posvećenog života prenosio je svoje duhovno iskustvo na svoje učenike (-ce) da bi i oni živjeli, čuvali, produbljivali njihovu karizmu, te rasli u skladu s Kristovim Tijelom sačuvavši vlastitu autonomiju. Zato svaka zajednica ima i svoj specifični stil življenja utemeljen i na vlastitoj tradiciji.

U Kanonskom pravu, kanon 586., stoji zapisano: "Svakoj Ustanovi priznaje se opravdana samostalnost života, osobito upravljanja, po kojoj ima u Crkvi vlastitu stegu te može čuvati neokrnjenu svoju baštinu." Zadaća je mjesnih ordinarija čuvati i štititi autonomiju, cjeniti karizme posvećenog života dajući im prostora u planovima biskupijskog pastorala, jer je posvećen život u svakoj biskupiji veliki Božji dar i blagoslov. Stoga će biskup, jer je duhovni otac i pastir partikularne Crkve, nastojati da što više brige posveti ustanovama posvećenog života, jer je to na dobro i cijele Crkve. A da bi nešto dobro funkcioniralo, potrebna je obostrana suradnja. Stoga u ovom slučaju osobe posvećenoga života "poštujući vlastitu karizmu djelovat će u punom zajedništvu s biskupom u okviru evangelizacije, kateheze, života župe" (VC 49).

Pastoralne pothvate posvećenih osoba treba planirati i ostvarivati na temelju srdačnog i otvorenog dijaloga između biskupa i poglavara raznih Ustanova. Da bi suradnja na pastoralnom planu bila što plodonosnija, veoma je bitan "stalan dijalog poglavara i poglavarica Ustanova posvećenog života s biskupima" (VC 50). Zato je potrebno delegirati osobu Ustanova posvećenog života da prisustvuje skupštinama Biskupskih konferencija, kao i to da budu nazočni delegati Biskupskih konferencija na konferencijama viših poglavara i poglavarica, da se tako mogu što bolje

II. MJESEČNA REKOLEKCIJA REDOVNICA Zadar, 9. rujna 1998.

Predavanje

S. M. Karolina Zebić

POSVEĆENI ŽIVOT I PARTIKULARNA CRKVA

Srdačno pozdravljam sve vas, drage sestre koje živite i djelujete u ovoj Nadbiskupiji, u ovoj lokalnoj Crkvi koja, znamo, pripada "jednoj, sve-toj, katoličkoj i apostolskoj" Crkvi.

Da bi nam ovaj susret bio od duhovne koristi, neka Duh Sveti Nadahnitelj i Obnovitelj, siđe svojim rasvjetljivanjem na nas, neka nam rasvijetli razum i posveti srce sebi za stan, te još više upoznamo veličinu svog poziva, veličinu izabranja. Neka nas prođuhovi i stalno uči putu Gospodnjem, da svakodnevno možemo otkrivati njegovu volju, te se u svojoj raznolikosti natječemo u izgradnji Kraljevstva Božjega na zemlji, bez obzira u kojem se mjestu nalazile ili koju dužnost obavljale.

Zajedno ćemo danas razmišljati o temi koja je predložena za ovaj susret a ona glasi: POSVEĆENI ŽIVOT I PARTIKULARNA CRKVA i to na temelju apostolske pobudnice *Vita consecrata*, (u daljnjem tekstu VC), od broja 48 do 58.

Posvećeni život dar je Boga Oca svojoj Crkvi posredstvom Duha Svetoga, a ukorijenjen je u primjerima Krista Gospodina. Krist poziva najprije Dvanaesticu i oni sve ostavljaju i kreću za njim da bi se tako stavili u službu Bogu i braći ljudima. Taj način nasljedovanja Isusa Krista nastavlja se tijekom povijesti. Uvijek je bilo velikodušnih muževa i žena koji su se odazvali Božjem pozivu nasljedujući život Isusa Krista, koji su mu se posvetili "nepodijeljena srca" (1 Kor 7, 34), te po mnogostrukim karizmama duhovnog i apostolskog života sudjelovali u poslanju Crkve.

Veoma je nadahnuto geslo naših biskupa za drugi pohod Svetog Oca Hrvatskoj: *BIT ĆETE MI SVJEDOCI!* (Glas Koncila, br. 26/1998., str. 2). Premda je ovo geslo upućeno svakom vjerniku kršćaninu, ono je ipak veći zadatak osobama koje su se Bogu posvetile po evanđeoskim savjetima čistoće, siromaštva i poslušnosti. Biti svjedok, svjedokinja Onoga komu smo povjerovali, koji nas je pozvao, za kim smo krenule osjetivši poziv

"ako želiš biti savršen, dođi i slijedi me" (Mt 19, 21). Dakle, "evanđeoski savjeti Bogu posvećene čistoće, siromaštva i poslušnosti osnovani su na Gospodinovim riječima i primjerima, preporučeni od Apostola i Otaca, od učitelja i pastira Crkve, Božji su dar koji je Crkva primila od svoga Gospodina i po njegovoj ih milosti uvijek čuva. Sama se crkvena vlast pod vodstvom Duha Svetoga pobrinula da ih tumači, da upravlja njihovom praksom i da im ustanovi stalne oblike života. Stoga se dogodilo da su se, kao na stablu koje je Bog posadio i koje se na divan način razgranalo u Gospodinovom polju razvili razni oblici samotničkog ili zajedničkog života" (Lumen Gentium, Dogmatska konstitucija o Crkvi, 43).

I mi smo sve ostavile i krenule za Kristom. Možda bi bilo dobro da svaka sebi postavimo i danas nekoliko pitanja koja neka nam pomognu u posvećivanju našeg zvanja: Kakav je moj hod za Kristom? Možda umoran, trom, nesiguran...? Ili pak: siguran, čvrst, nepokolebljiv...? Znam li komu sam povjerovala (usp. 2 Tim 1, 12)? Gdje je i što je moje blago? Čime ja svakodnevno ispunjam svoje srce? Što ja kao siromašna redovnica mogu darovati onima s kojima se susrećem? Koje bogatstvo? Možda svoju stručnost u poslu koji obavljam? Ili, nešto drugo? Jesmo li svjesni da ljudi u našem životu, tj. ponašanju žele prepoznati Boga, žele vidjeti da je naše pravo bogatstvo Bog, On kojemu smo povjerovali i kojega nadasve ljubimo. Mi, sestre, moramo opravdati svoje duhovno poslanje u Crkvi i u svijetu. To se od nas s pravom očekuje danas u ovom smutljivom, nemirnom, užurbanom vremenu u kojem je i te kako pobrkan redosljed vrednota.

Zato i papa upućuje apel: "Kakva potreba autentične duhovnosti danas! Mnogi se osjećaju zalutalima i gotovo potopljenima od prolaznog, od ravnodušnosti, od relativizma, individualizma, nedostatka transcendentnog, od izgubljenog osjećaja za grijeh... Od redovničkih instituta se očekuje odgovor na ove izazove"

Petrovim nasljednikom Svetim Ocem papom Ivanom Pavlom II.

8. Ovo vam svoje zajedničko pismo, dragi vjernici, upućujemo na blagdan Velike Gospe koji se u hrvatskoj kršćanskoj pobožnosti od pamtivijeka slavi s najvećim vjerskim svečanostima. Blaženu Djevicu Mariju naši su stari nazvali "Mundi melioris Origo – Početak svijeta boljega" (Trški vrh ponad Krapine) i "Advocata Croatia, fidelissima Mater - Zagovornica Hrvatske, najvjernija Majka" (Remete kraj Zagreba). Alojzije Stepinac bio je veliki štovatelj i promicatelj štovanja Marije, Majke Isusove i Majke naše. Dana 7. srpnja 1935. na Mariji Bistrici, prigodom krunjenja likova Isusa i Marije zlatnim krunama u stilu starih hrvatskih kraljevskih kruna, mladi nadbiskup-koadjutor Stepinac održao je besjedu koju je završio svečanim marijanskim zavjetom. Usvojimo ga kao svoj svlastiti zavjet:

- + Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački predsjednik HBK, v.r.
- + Ante Jurić, nadbiskup splitsko-makarski, potpredsjednik HBK, v.r.
- + Antun Škvorčević, biskup požeški, gen. tajnik HBK, v.r.
- + Anton Tamarut nadbiskup riječko-senjski, v.r.
- + Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, v.r.
- + Slavomir Mikloš, vladika križevački, v.r.
- + Slobodan Štambuk, biskup hvarski, v.r.
- + Želimir Puljić, biskup dubrovački, v.r.

Bilješke

- 1) Ivan Pavao II., *Govori u Hrvatskoj*, KS, DOC 100, Zagreb, 1994., str.22-23.
- 2) Ivan Pavao II., *Govori u Hrvatskoj*, KS, DOC 100, Zagreb, 1994., str.7, 16, 22, 41.
- 3) *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata*, Glas Koncila, 1995., br. 19, str.2.
- 4) Josip Bozanić, *Najsvjetliji lik Crkve Božje u Hrvata – Pastirsko pismo o stotoj obljetnici*

"Obećajemo da ćemo ti ostati vjerni i iskreni štovatelji!
Vjerni dok budu žuborili potočići naši,
šumile rijeke naše,
dok se bude pjenilo sinje more naše!
Vjerni dok se budu zelenile livade naše,
dok se budu zlatile njive naše,
dok se budu sjenile tamne šume naše,
dok bude mirisalo cvijeće domovine naše" (7).

Neka presveta Djevica Marija, Zagovornica Hrvatske, bdije nad papom našim Ivanom Pavlom II. On je sav njezin – "Totus Tuus"! Neka ga sretno dovede k nama da ovdje uspješno izvrši svoje apostolsko poslanje!

U pripravi za ovaj veliki događaj pratila vas, dragi vjernici, zaštita presvete Bogorodice i pomogao blagoslov Boga Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

U Zagrebu, 14. kolovoza 1998.

- + Marin Srakić, biskup đakovački i srijemski, v.r.
- + Juraj Jezerinac, vojni ordinarij, v.r.
- + Marko Culej, biskup varaždinski, v.r.
- + Ante Ivas, biskup šibenski, v.r.
- + Ivan Milovan, biskup porečki i pulski, v.r.
- + Valter Župan, biskup krčki, v.r.
- + Marin Barišić, pomoćni biskup splitsko-makarski, v.r.
- + Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački i srijemski, v.r.

rođenja sluga Božjega kardinala Alojzija Stepinca, br. 8, Zagreb, 1998.

- 5) Franjo Kuharić, *Izjava u povodu objave dekreta o proglašenju blaženim kardinala Stepinca*, Glas Koncila, 1998., br. 28, str.3.
- 6) Aleksa Benigar, *Stepinac*, Zagreb 1993., str 797.
- 7) Alojzije Stepinac, *Propovijed*, Katolički list, 1935., br. 28, str. 344.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

I. KATEHETSKI DAN
Zadar, 26. kolovoza 1998.

Predavanje

Don Marinko Duvnjak

DAROVİ DUHA SVETOGA ZA ŽIVOT CRKVE Sakrament Potvrde: teološko-pastoralni vid

Darovi Duha Svetoga su sastavni dio djelovanja milosti Božje u svrhu čovjekova otkupljenja. Kada čujemo izraz "darovi Duha Svetoga", odmah pomislimo na sedam darova Duha Svetoga koji svoj svetopisamski temelj imaju u knjizi proroka Izaije. Izaija navješta dolazak budućeg Mesije: "isklijat će mladica iz panja Jišajeva, izdanak će izbiti iz njegova korijena. Na njemu će Duh Jahvin počivati, Duh mudrosti i umnosti, Duh savjeta i jakosti, Duh znanja i pobožnosti, i Duh će ga ispuniti strahom Gospodnjim." (11,1-2) U grčkom originalu nedostaje dar pobožnosti.

Ovu podjelu na sedam darova Duha nalazimo već kod sv. Ireneja, zatim kod Origena, poslije kod mnogih otaca. Međutim, od 13. stoljeća sa sv. Tomom Akvinskim, ovih sedam darova Duha se jasno dijele od drugih djelovanja milosti Božje kao što su kreposti i karizme. Ja ne bih ulazio u ove specifične podjele, nego bih htio istaknuti da je sam Duh Sveti Božji dar čovjeku. Ipak ovih sedam darova, kreposti i ostale karizme, pojavljuju se kao posljedica spašenosti i manifestacija temeljnog spasenjskog dara. Darovi Duha Svetoga su očitovanje djelovanja milosti Božje u kršćaninu koji se nalazi na putu spasenja. Na putu, jer se nalazimo u vremenu i prostoru, u povijesti, i stoga težimo k punini spasenja koja se ima očitovati na kraju vremena.

Čovjek kao pojedinac je onaj koji prima darove Duha Svetoga. Ipak, on ih uvijek prima kao član zajednice, Crkve, u kojoj živi i djeluje. Tako darovi Duha Svetoga služe za život i rast zajednice u spoznaji ljubavi Kristove u promijenjenim povijesnim okolnostima. U prvoj poslanici Korinćanima sv. Pavao nabraja neke darove Duha

Svetoga: "Jednomu se po Duhu daje riječ mudrosti, drugomu riječ spoznanja po tom istom Duhu; drugomu vjera u tom istom Duhu, drugomu dari liječenja u tom jednom Duhu; drugomu čudotvorstva, drugomu prorokovanje, drugomu razlučivanje duhova, drugomu različiti jezici, drugomu tumačenje jezika. A sve to djeluje jedan te isti Duh, dijeleći napose svakomu kako hoće" (12, 8-11).

Pavao ne želi dati nekakvu jasnu specifikaciju darova Duha Svetoga, već želi istaknuti njihovu ekleziološku dimenziju. Svi darovi Duha po pojedincima služe za izgradnju Tijela Kristova - Crkve i za njezino spasenjsko poslanje u svijetu. Stoga sv. Pavao nastavlja Korinćanima: "A vi ste tijelo Kristovo i, pojedinačno, udovi. Ineke postavi Bog u Crkvi: prve za apostole, druge za proroke, treće za učitelje; onda čudesu, onda dari liječenja; zbrinjavanja, upravljanja, razni jezici" (12, 27-28).

Kako vidimo, darovi Duha - karizme, nisu ništa izuzetno, makar su neki od darova neuobičajeni. Od njih posvema zavisi sav kršćanski život i svekoliko djelovanje crkvenih ustanova. Upravo tim putem Duh Sveti ravna novim Božjim narodom na koji se obilato izlijeva, dajući jednima vlast i milost za obavljanje službi, drugima moć i milost da odgovore svojim posebnim pozivima i tako svi budu korisni zajednici, za izgradnju Crkve - Tijela Kristova.

Nužno je "ne gasiti Duha", ali treba i provjeriti vjerodostojnost karizme. Ovo je razlikovanje i samo plod milosti i silno je važno. Kako smo rekli, služenje karizmama mora biti podložno općem dobru - stoga treba poštivati njihovu hijerar-

Crkvom koja kao majka i domovina vjere prihvaća i potvrđuje svoje nove članove te ih uvodi u euharistijsko zajedništvo s Kristom uskrslim.

Nasuprot tome, u današnjoj pastoralnoj praksi najčešće se administrira svaki pojedini sakrament kršćanske inicijacije zasebno, bez jasne vizije cjeline katekumanata i katekumenalnoga uvođenja u vjeru i život Crkve. Svaki je sakrament postao shvaćen kao cjelina za sebe, pri čemu se zaboravlja odnos prema ostalim sakramentima. Posljedica takve sakramentalne prakse u kojoj se pojedini sakramenti inicijacije interpretiraju i dijele izvan vizije cjelovitosti katekumenalnoga hoda te ispravnoga teološkog identiteta svakoga pojedinog od sakramenata, odražavaju se i prilikom slavlja sakramenta potvrde i možda upravo tu na najsnažniji način stavljaju u pitanje cjelokupnu pastoralnu praksu. Ako Crkva i njezini službenici dijele pojedine sakramente kršćanske inicijacije izvan jasno vidljive i prisutne vizije cjeline katekumenalnoga hoda onima koji traže te sakramente, bez aktivnog udjela crkvene zajednice i bez realne integracije u konkretnu crkvenu zajednicu onda sakramenti doista ostaju samo obredno-religiozna usluga koju Crkva nudi, a ljudi je traže.

Jednom katekumenu ili pripravniku na krizmu rijetko se može pokazati konkretna vjernička zajednica koja ga prihvaća, koja će ga pratiti, i konkretni ljudi na koje se taj isti čovjek smije i može osloniti. Pitanje je zato postiže li se više izgradnjom stvarne kršćanske zajednice i mistagogijom ili odlaganjem krizme za stariju dob i primoravanjem mladih ljudi da dolaze na vjeronauk. U mistagoškom razdoblju kršćanin na osobit način prepoznaje i uočava potrebe Crkve, počinje se osjećati suodgovornim dionikom njez-

ina života i poslanja te joj na raspolaganje stavlja svoje sposobnosti i darove Duha koje je primio i koje ima. Kršćanska zrelost shvaćena i psihološki, kršćansko svjedočanstvo, spremnost na apostolat i suodgovornost u poslanju Crkve redovito se postiže samo u mistagoškoj etapi permanentne kršćanske izgradnje, a ne u početnom razdoblju kršćanske inicijacije.

Zaključna misao

Uzor i norma pastoralnog djelovanja Crkve za sva vremena je praksa prvotne Crkve. Crkva danas djeluje u promijenjenim životnim okolnostima koji su vrlo slični onima u počecima kada je Crkva zakoračila u poganski svijet Rimskoga Carstva. Vremena "masovnog kršćanstva" su polako iza nas; ništa zato, ne treba plakati za prošlim vremenima, jer Duh Sveti će sigurno voditi Crkvu da ona i u nadolazećim vremenima izvrši svoje poslanje spasenja u svijetu.

BIBLIOGRAFIJA:

K. RAHNER, *Sacramentum Mundi Enciclopedia Teologica*, vol. II., Brescia 1974., str. 46-52; Y. CONGAR, *Credo nello Spirito Santo*, vol. III. Brescia 1987., str. 225-236; F. COURTH, *Sakramenti*, Đakovo 1997., str. 191-222; Š. MARASOVIĆ, *Lik vjeroučitelja za treće tisućljeće*, Kateheza br. 1, Zagreb 1998., str. 4-15; A. CAPPRIOLI, *Confermazione*, u *Dizionario teologico interdisciplinare*, vol I., Casale Monferrato 1977., str. 558-567; X. LEON-DUFOUR, *Rječnik biblijske teologije*, Zagreb 1988., str. 412-416.

Sve do pape Pija X. početkom ovoga stoljeća zadržan je redosljed podjeljivanja sakramenata inicijacije: krst, potvrda, euharistija. Pio X je dječju sposobnost upotrebe razuma pomjerio na raniju dob te odredio pristupanje djece pričesti u toj ranijoj životnoj dobi. No na taj je način promijenio redosljed podjeljivanja sakramenata inicijacije. Osim toga reforma Pija X., povezujući pričest s upotrebom razuma i prebacujući je na dječju dob, na indirektan je način povezala sakrament potvrde s kršćanskom zrelošću. Povezivanje potvrde s kršćanskom zrelošću nije opravdano, jer je kršćanska zrelost kroz cijelu povijest bila povezivana sa sudjelovanjem na euharistiji i očitovala se u euharistijskom zajedništvu.

Pored toga, crkvena situacija naših dana i pastoralno iskustvo upozoravaju nas da, dok je nekada možda i bilo razumljivo odgađanje sakramenata potvrde za kasniju dob radi potrebe pouke djece i njihova katekumenskog hoda, danas se čini da je radi odgoja djece i mladih u vjeri aktualnije odgađanje krštenja nego potvrde. Naime, za kršćansku formaciju i katekumenalni vjernički hod mladih generacija prevažnu ulogu danas imaju roditelji. Njihova je uloga u vjerskoj formaciji djece nezamjenjiva. Upravo radi njihove nepripravljenosti i nesposobnosti da pripreme i pomognu vjerničko predanje djece i njihov katekumenalni hod, čini se da je potrebitije odgoditi krštenje a ne potvrdu njihove djece. Problematična nije potvrda, nego je prije svega problematično krštenje djece onih roditelja koji nisu u stanju odgajati svoje dijete u vjeri.

Suodnos potvrde i krsta

Dolazeći uvečer na dan svojega uskrsnuća među svoje, u strahu od Židova zaključane apostole, uskrsli Krist im je "udahnuo" dar Duha Svetoga (usp. Iv.20, 19-22). Na dan Pedesetnice ta ista zajednica Isusovih učenika primila je - ovaj put - u perspektivi poslanja u svijet - puninu Duha Svetoga. To isto ponavlja se u kršćanskom vjerničkom životu. Kršćanin već snagom sakramenata krštenja prima dar Duha Svetoga, a sakrament potvrde taj dar Duha uskrslog Krista "potvrđuje", u kršteniku ga učvršćuje i tako potvrđenog krštenika uvodi u puninu dara - euharistijsko zajedništvo. Oba sakramenta, krštenje i potvrda, pripadaju jedinstvenoj kršćanskoj inicijaciji. Sakrament krštenja teologija više vezuje uz Kristovu smrt i

uskrsnuće, a sakrament potvrde promatra u vezi s otajstvom Pedesetnice.

Otvorena pitanja pastoralna sakramenata potvrde

Pored legitimnog pitanja s obzirom na redosljed sakramenata kršćanske inicijacije, držim da su otvorena pitanja sakramenata potvrde mnogo dublja od onih na kojima se najčešće zaustavljaju pastoralni djelatnici promatrajući skroman broj preostalih krizmanika koji poslije primljenoga sakramenata nastavljaju redovito sudjelovati u nedjeljnomo euharistijskom slavlju. Kakvog smisla ima krizmeno slavlje kad se ono i onako redovito pretvara u "svečani oproštaj" od crkvene zajednice? Čini se da pitanja i dvojbe pastoralnog djelatnika treba promatrati unutar širega povijesno-crkvenog konteksta i da otvorena pitanja sakramenata potvrde danas treba tražiti unutar šire problematike sveukupne sakramentalne prakse.

Smatram, naime, da uzroke sadašnjih problema vezanih uz pastoral potvrde treba tražiti u ovome:

- u udaljavanju od vizije cjeline katekumenskog hoda (bez obzira na to što je taj hod u pripravi mladih generacija dug a primanje pojedinih sakramenata vremenski znatno odvojeno)
- u izostanku kršćanske zajednice u pripravi djece i mladih na sakramente kršćanske inicijacije
- u napuštanju mistagogije i nedovoljnom shvaćanju njezine važnosti

Sakrament potvrde unutar cjeline katekumenalnoga hoda

Kao sakrament Kristova spasenja zajednica unutar koje se čovjek pojedinac osobno susreće s ponudom Kristova spasenja i na tu ponudu odgovara osobnom vjerom, Crkva zahtijeva katekumenalni hod i proces uvođenja u zajedništvo Crkve kroz prihvaćanje vjere, suobličenje Kristu i osobnu integraciju krštenika u Crkvu u sakramentu krštenja, u vidu euharistijskog zajedništva s Kristom uskrsnim. Krštenje je preduvjet euharistijskog zajedništva, i bez usmjerenosti prema euharistijskom zajedništvu i krštenje s potvrdom izgubili bi svoje značenje. Sakrament potvrde predstavlja dovršenje katekumenalnoga procesa, potvrdu krsnoga prijanjanja te savršeno sjedinjenje s

hiju. Čuli smo kako sv. Pavao na prvo mjesto stavlja službu apostola, apostolat je prva među karizmama. Apostoli i njihovi nasljednici imaju vlast razlikovanja darova Duha, karizmi, i na taj način karizme u svakoj prilici ostaju podvrgnute crkvenoj vlasti, u službi jedinstva i poslanja Crkve. Ne postoji, dakle, jedna "karizmatična", a druga "institucionalna" Crkva. Svako suprotstavljanje karizme i institucije je štetno i žalosno (usp. LG 12). Dužnost je pastira rasuđivati jesu li karizme prave i upravljati njihovim sluzenjem u stavu ponizne poslušnosti Duhu, nesebične ljubavi za dobro Crkve i poučljive vjernosti najvišem zakonu spasenja duša. (tako ističe Papa u svom govoru na generalnoj audijenciji od 5. VIII. o.g.).

Na trećem mjestu sv. Pavao spominje službu učitelja, koja je također karizma - dar Duha. Na koga ovdje Pavao misli? Učitelji su oni kojima je u svakoj zajednici povjeren redovno i stalno poučavanje u vjeri. Tu možemo prepoznati današnju službu vjeroučitelja koja je povjerena biskupima, svećenicima i određenim Kristovim vjernicima laicima. Ova karizma - služba vjeroučitelja, od velike je važnosti za život Crkve, pa ćemo nešto više reći o službi vjeroučitelja danas.

Služba vjeroučitelja je vrlo zahtjevna. I da bi se odgovorilo na potrebe vremena, vjeroučitelj bi trebao imati osobnu, crkvenu, mističnu i društveno angažiranu vjeru. Stoga je potrebno da vjeroučitelj bude uistinu uvjereni vjernik. Iz dosadašnjeg iskustva koje imamo, vidimo da na Zapadu ima slučajeva gdje ni vjeroučitelji nisu uvjereni vjernici, već u prvom redu diplomirani teolozi, što znači da takvi i ne nastupaju u ime svoje osobne vjere, nego u ime svoje znanstvene kvalifikacije. Osim toga, netko može biti i uvjereni vjernik, ali njegova pojava i njegov nastup su takvi da on, kao vjernik, jednostavno nije uvjerljiv. Čovjek može nastupati u neskladu sa svojim uvjerenjem zbog nedostatka hrabrosti, ili ako osjeti da takvo što od njega traži tržište, "trend".

Uistinu uvjereni vjernik je, nadalje, sušta suprotnost "vjerskom činovniku", tj. onom činovničkom mentalitetu koji uvelike nagrizi i tkivo crkvenih institucija, tako da se ponekad iza čina i nastupa nekih crkvenih ljudi jednostavno više ne može raspoznati prvotni cilj i svrha te institucije. Ima svećenika koji su sebe do te mjere sveli na "vjerske činovnike" da u sebi ništa tako ne kriju kao svoju osobnu vjeru, a kad o njoj ipak govore, onda je to uvijek i samo službeno. Vjernik je naprosto morao vjerovati da i vjeroučitelj osobno vjeruje ono što govori. Osobna vjera se jednostavno predpostavljala te bi u najmanju ruku bio znak

nepristojnosti takvo što dovesti u pitanje. No, svi su izgledi da nadolazeće vrijeme neće prihvaćati ponudu vjere "iz ureda", ni kod svećenika, a pogotovo ne kod vjeroučitelja laika. Vjeroučitelj, dakle, treba biti čovjek cjelovite vjere, ne samo poznavatelj i korektni predavač sadržaja - čime udovoljava samo službeničkim zahtjevima - nego i pokazatelj, svjedok osobnog čina vjere, čime udovoljava ne samo zahtjevima vremena nego i iskrenosti vlastitog poslanja.

Nadalje, vjeroučitelj bi trebao biti čovjek Crkve. Kao što nije isto "vjeroučitelj činovnik" i "vjeroučitelj vjernik", tako nije isto ni "čovjek Crkve" i "crkveni namještenik". Vjeroučitelj činovnik je zapravo crkveni namještenik, a vjeroučitelj vjernik je čovjek Crkve. Razlika među njima je kao ona između sociologije i teologije: za namještenika Crkva je sociološka kategorija, gotovo "tvrtka" u kojoj on radi i od koje živi, a za vjernika Crkva je otajstveno tijelo Kristovo u kojem i za koje radi i živi.

Vjeroučitelj vjernik je čovjek Crkve i u tom smislu što će svojom osobnom vjerom u potpunosti sudjelovati u vjeri Crkve, što tu svoju vjeru neće pretvoriti u "privatnu vjeru" te umjesto crkvene nuditi "privatnu robu". Ovo jedinstvo vjere nije samo stvar crkvene discipline, nego i crkvene duhovnosti. Disciplina u Crkvi nije polazište neko učinak. Polazište je zajedničko i za sve nas ujedinijujuće otajstvo događaja spasenja u Isusu Kristu, u prasakramentu Crkve, a posljedica i učinak tog otajstva jest onda i zajednička crkvena disciplina. Kad bi umjesto crkvenog otajstva na prvo mjesto došla crkvena disciplina, onda ne bismo mogli govoriti o crkvenoj doktrini, nego o crkvenoj indoktrinaciji. Čovjek Crkve, međutim, nema zadaću da bilo koga indoktrinira, nego da zainteresiranima nudi i razlaže crkvenu doktrinu, tj. njezin vjerski nauk. Tu se misli i na moralni nauk Crkve.

Čovjek Crkve treba biti duhovno toliko zrelo da može odoljeti izazovima izvana na koje danas nailazi. I ne samo to, nego će možda već sutra trebati računati sa još većim izazovima iz redova same Crkve, t.j. od strane onih koji su u Crkvi zainteresirani za sve prije nego za ono što ona u svojoj najdubljoj biti jest. Među takve spadaju kako protagonisti raznih sekularizama, profanizama, karijerizama, tako i oni koji u Crkvi vide, i s Crkvom vode, u prvom redu svoju ekonomsku i političku računicu. Za te se moguće izazove valja spremati i pripremiti pravim duhom crkvenosti. Nije, na žalost, isključeno da će u nekim krajevima vjeroučitelj, kao čovjek Crkve,

zbog svoje ispravne savjesti i crkvene svijesti, naći se u velikoj manjini, sablažnjen i od onih koji su njemu u vjeri i crkvenoj disciplini trebali biti "oci i učitelji". Prema tome, čovjek Crkve nije onaj koji infantilno i zdravo za gotovo prima sve što bilo tko u Crkvi govori i čini, već onaj tko, uz pomoć Duha Svetoga i Učiteljstva, prepoznaje otajstvo Crkve. Tko u tom otajstvu živi, iz tog otajstva i za to otajstvo radi po svaku cijenu, pa i po cijenu da bude ostavljen na cjedilu i sablažnjen. Takvi se ljudi Crkve nalaze u svim crkvenim slojevima, jer se Duh Sveti brine da Crkva kao jedna vrši svoje poslanje u svijetu, da bude svjetlost svijeta i sol zemlje.

Potrebno je da vjeroučitelj bude duhovna osoba. Duhovnost nije ništa drugo doli osobno življena vjera na egzistencijalnoj razini. Dakle, ne samo na spoznajnoj, t.j. svjetonazornoj, na kulturnoj, običajno-folklornoj, ili bilo kojoj drugoj, nego na onoj intimnoj i duhovnoj razini, na kojoj čovjek, ukoliko je i duhovno biće, jedino i može neposredno komunicirati s Bogom. Osobno egzistencijalna razina življene vjere ne isključuje druge razine, nego im štovoše daje vjernički legitimitet, jer tamo gdje se duhovnost ne prakticira, sve druge razine izražavanja vjere gube svoj iskonski vjerski temelj i razlog, te se kao takve svode na ideologiju, magiju i folklorizam.

Duhovnost svačija, posebice učitelja vjere, mora biti osobna. No, u kršćanstvu osobno je uvijek crkveno, što će reći da za nas nije zamisliva vrsta osobne duhovnosti u kojoj bi određena osoba bila nešto kao "guru": individualni, privatni posrednik između božanstva i svojih učenika. To i jest razlika između osobnoga što je uvijek i crkveno, i privatnoga, što je uvijek ne samo individualno nego i individualističko, što će reći neeklezijalno. Kršćanska katolička duhovnost polazi, doduše od osobe, ali se na toj razini ne zaustavlja, već zbog svoje kristocentričnosti ujedinjuje sve koji u Krista vjeruju. Tako je svaka osobna duhovnost nužno usmjerena na Crkvu i ugrađuje se u njezinu duhovnost, koja svoj komunitarni izričaj nalazi u zajedničkim liturgijskim slavljinama.

I još nešto o potrebi društveno angažirane vjere kod vjeroučitelja. To znači biti otvoren i opredijeljen za siromahe, tj. za sve one koji su u bilo kakvoj potrebi, ne samo materijalnoj nego i duhovnoj. U svojoj socijalnoj enciklici *Centesimus annus* Ivan Pavao II. piše: "Danas je Crkva više no ikada svjesna da njezina socijalna poruka mora biti vjerodostojna više djelatnim svjedočenjem nego svojom suvislošću i nutarnjom logikom. I

njezino opredjeljenje za siromašne proizlazi iz te svijesti, koja nikad ne isključuje niti diskriminira druge grupe. Riječ je, naime, o izboru koji ne vrijedi samo za materijalno siromaštvo, jer je poznato da se, poglavito u modernom društvu susreću mnogi oblici siromaštva, ne samo ekonomskog nego i kulturnog i religioznog. Ljubav Crkve prema siromasima, koja je od prvotne važnosti te pripada njezinoj trajnoj tradiciji, tjera je da se obraća svijetu u kojemu, usprkos tehničko-ekonomskom napretku, siromaštvo prijeteći da dobije gigantske dimenzije. U zemljama zapada postoji mnogostruko siromaštvo rubnih grupa, starih i bolesnih, žrtava konsumizma i, još više, grupa izbjeglica i emigranata; u zemljama na putu razvitka pojavljuju se na horizontu dramatične krize ako se na vrijeme ne poduzmu međunarodno usklađene mjere." Kao što logika crkvenog života ne dopušta mogućnost da se obveza osobnoga duhovnog života u potpunosti prebaci na nekog drugog, ta ista logika ne dopušta ni da se ova temeljna crkvena opcija za siromahe shvati samo kao vlastitost nekih posebnih, specijaliziranih grupa, pokreta i redovničkih zajednica. Sve što je opće crkveno, mora biti vlastitost i svake osobe koja tvori crkveni organizam. Doduše, ne kod svake osobe s jednakom snagom i naglaskom, ali kod svakoga ipak s jednakom ozbiljnošću. Ne može dakle, nitko, a ponajmanje vjeroučitelj, sebe osloboditi od ove obveze djelatnog svjedočenja vjere, jer i o tom svjedočenju, kako kaže Papa, ovisi vjerodostojnost crkvene poruke.

A sada prelazimo na drugi dio izlaganja u kojem ćemo nešto reći o sakramentu potvrde po kojem kršćanin prima darove Duha za sudjelovanje u poslanju Crkve.

Sakrament potvrde u Božjem naumu spasenja

Crkva kao zajednica spašenika koja izranja iz Kristova otvorenog boka i sakrament Kristova spasenja u svijetu, čini sastavni dio otajstva Isusa Krista, Crkva objavljuje to otajstvo i u sebi ga nosi. Sakramentalnost Crkve zato upućuje na njezinu potpunu ovisnost o Kristu, a njezino je djelovanje sudjelovanje na Kristovoj eshatološkoj stvarnosti i izraz je snage Duha Svetoga koji joj je darovan po Kristovu pashalnom otajstvu.

Božja trojstvena ljubav i Kristovo pashalno otajstvo izvor su iz kojeg se rađa Crkva. Obredna slavlja Crkve - sedam sakramenata Crkve - najviši su izraz, posadašnjenje i izričaj

onoga što je Crkva u svojoj najdubljoj stvarnosti, sakrament Krista Glave i trojstvene ljubavi očitovane u Kristu. Milost koja se posadašnjuje u obrednim slavljinama Crkve izvire iz Kristova pashalnog otajstva kao Trojstvenog događaja. Slaveći i primajući sakramente, kršćanin se, potaknut Duhom Svetim, u vjeri otvara i prihvaća ponudu spasenja u Kristu. Tako biva pridružen Crkvi i kao svjedok Kristova spasenja istodobno se ugrađuje i u poslanje Crkve te suodgovorno uzima udio u njezinu poslanju.

Kako je došlo do odvajanja potvrde od krsta

Sada ćemo donijeti kratak povijesni prikaz kako se slavio sakrament potvrde koji nam može pomoći da bolje razumijemo današnju teologiju sakramenta potvrde te pastoralnu problematiku vezanu s tim sakramentom.

U prvim stoljećima kršćanstva sakramente kršćanske inicijacije dijelio je biskup odraslim katekumenima nakon višegodišnje ozbiljne pripreme u uskrsoj noći, a nešto kasnije u još nekim i unaprijed određenim prigodama liturgijske godine (Duhovi, Bogojavljenje). Krštenje je redovito bilo praćeno dijeljenjem sakramenta potvrde te sudjelovanjem u euharistijskom zajedništvu unutar istog slavlja. Ta se praksa zadržala sve dok su kršćanske zajednice bile male i dok su se mogle okupljati oko biskupa. Na odvajanje slavlja potvrde od krštenja utjecalo je širenje kršćanstva i u seoskim sredinama, udaljenim od gradova, te stvaranje mreže manjih zajednica na čelu s prezbiterima. Na odvojeno slavlje krštenja i potvrde utjecalo je i praksa krštavanja male djece u prvim danima života. Biskup tada nije mogao biti jedini krstitelj. Tako prezbiteri u udaljenim krajevima preuzimaju ulogu predsjedatelja svih liturgijskih slavlja te kao suradnici i zamjenici biskupa postaju djelitelji i sakramenta krštenja. Prvotni izuzetak da svećenik može malu djecu, ako su u smrtnoj opasnosti, krstiti u svako vrijeme, postupno je postalo pravilo. No, ipak, kao odjek izvorne prakse odsutnost biskupa u liturgiji krštenja biva, osobito u Zapadnoj Crkvi, shvaćena kao nedostatak koji treba nadoknaditi. Počela se uvoditi praksa da prezbiter samo krsti, a slavlje potvrde odlagalo se za kasnije i ono je bilo pridržano biskupu. Novokršćenici su poslije krštenja odlazili biskupu da tijekom vazmene osmine prime iz njegove ruke potvrdu ili se s primanjem potvrde čekalo dok pojedinu zajednicu ne posjeti biskup. No, iako se na taj način pojavljuju samos-

talna slavlja potvrde, vremenski sve udaljenija od slavlja krštenja, ipak ostaje jasno zadržan odnos prema krštenju, te se navode rokovi unutar kojih mora biti primljena potvrda. Četvrti lateranski sabor (1215. g.) određuje kao dob za primanje sakramenta potvrde četvrtu ili sedmu godinu života. U istočnim crkvama ustalila se praksa da prezbiter dijeli sva tri sakramenta inicijacije unutar istog slavlja. Potvrdu podjeljuje uljem posvećenim od biskupa.

U kontekstu borbe protiv raznih hereza i šizmi kojima je bio označen život rane Crkve, pored izvornog obreda polaganja ruku, koje prati zaziv Duha Svetoga, počinje se uvoditi i pomazanje krizmom (obred kojim su u puno zajedništvo Crkve primani razni heretici). Istodobno je na taj način dana nova motivacija prisutnosti biskupa u slavlju sakramenta potvrde - biskup je znak jedinstva s Crkvom. Potvrđeni od biskupa potpuno su ucijepljeni u crkvenu zajednicu. Potvrda na taj način dobiva snažnu ekleziološku dimenziju i ekleziološko značenje. Praksu podjeljivanja potvrde od strane biskupa osvijetlio je i biblijsko teološki studij dovodeći je u vezu sa životom Pracrkve. Tako npr. *Dj. 8, 14-17* opisuju dijeljenje Duha Svetoga po polaganju ruku apostola Petra i Ivana učenicima u Samariji koji su prethodno bili samo kršteni i to je čin uvođenja tih istih učenika u puno crkveno zajedništvo. Samarijske zajednice ušle su u zajedništvo s Crkvom u Jeruzalemu po polaganju apostolskih ruku. U skladu s tim produbljivala se i teologija sakramenta potvrde: Duh Sveti, koji je krštenika po sakramentu krsta već doveo do prihvaćanja vjere Crkve i do sudjelovanja u Crkvenom životu, po sakramentu potvrde izliva na njega svoje posebne darove, karizme, te ga čini dionikom evangelizacijskog djelovanja i jedinstvenog poslanja Crkve u svijetu.

Uloga roditelja u pripremi na sakrament potvrde

Podjeljivanje krštenja djeci urodilo je potrebom kršćanske formacije i pouke već krštene djece, te su potvrda i prva pričest radi toga od najranije dobi pomicanje za kasniju dob u kojoj djeca dolaze do razbora i upotrebe razuma te postaju sposobna primiti pouku. Dob razbora djece bila je u različitim mjesnim crkvama različito shvaćena, no uglavnom se ustalila praksa podjeljivanja sakramenata potvrde i pričesti između sedme i dvanaeste god. života.